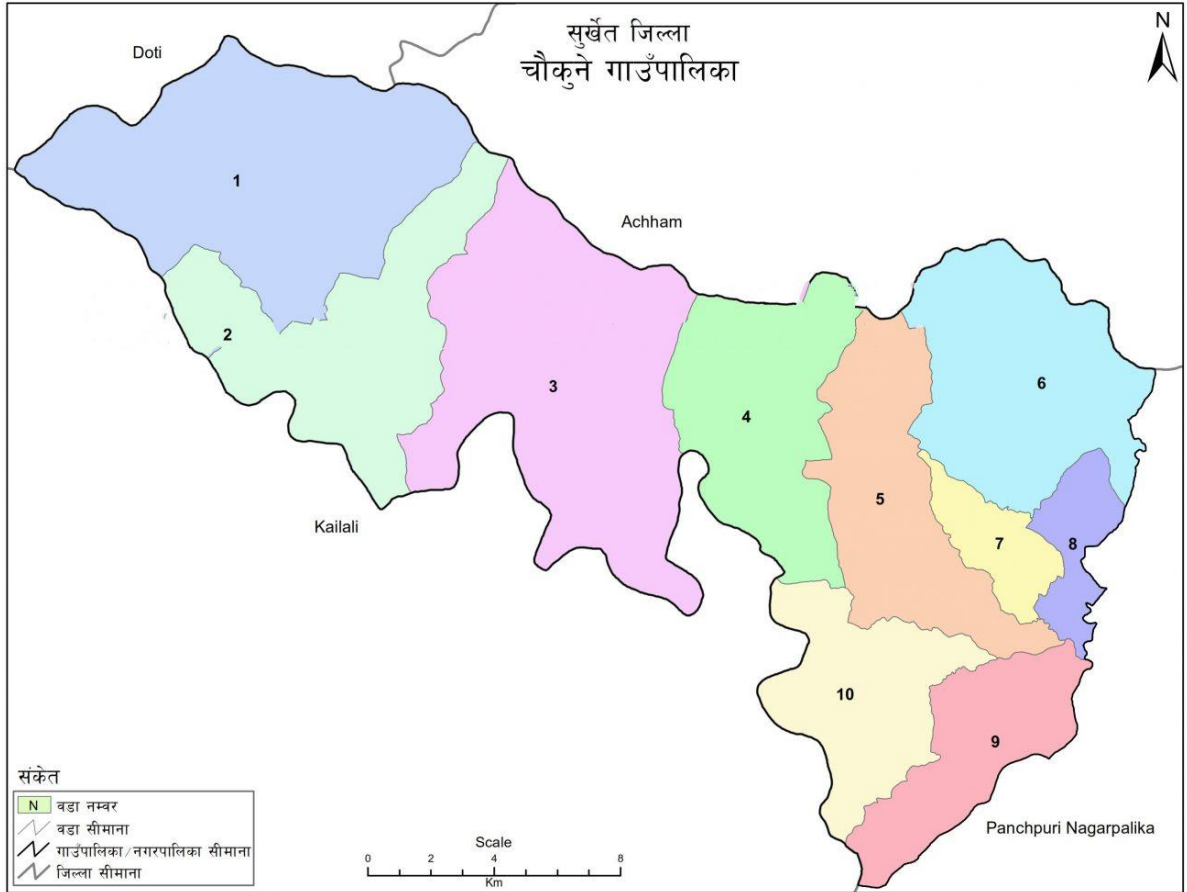

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना
(Local Adaptation Plan for Action)

(आ.व. २०८०/०८१-२०८४/०८५)

स्रोत: स्वतन्त्र नक्सा (स्केल १:२५०००/१:५००००), मापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग
तयार पार्ने: गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष, समन्वित वा स्वायत्त क्षेत्रको संस्था तथा सीमाना निर्धारण आयोग

चौकुने गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
गुटु, सुर्खेत, कर्णाली प्रदेश

दस्तावेज : जलवायु परिवर्तन, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

योजनाको अवधि: ५ वर्ष (२०८०/०८१ देखि २०८४/८५), जलवायु परिवर्तनको अनियमिततालाई मध्यनजर गर्दै, यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना पालिकाले आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्दै जानेछ, यद्यपी यो पाँच बर्षको लागि तयार गरिएको छ ।

तयार गर्ने: चौकुने गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय गुटु सुर्खेत

सेवाप्रदायक संस्था : माउन्टेन थट्स प्रा.लि. महालक्ष्मी -५, ललितपुर, नेपाल

बिशेष आभार: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा सहभागी भएका सबै सहभागीहरू

आवरण चित्र: चौकुने गाउँपालिकाको नक्सा

आर्थिक सहयोग: चौकुने गाउँपालिका/नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (NCCSP-२)
(बेलायत सरकारको आर्थिक र मोट म्याकडोनाल्ड लिमिटेडको प्राविधिक सहयोगमा संचालित कार्यक्रम)

Disclaimer: यो प्रकाशन NCCSP2 कार्यक्रमको आर्थिक सहयोगमा चौकुने गाउँपालिकाले सेवाप्रदायक संस्था छनौट गरी सो मार्फत तयार पारेको हो । यस प्रकाशनमा सम्लग्न बिषयवस्तु र सामग्रीहरूमा NCCSP2 कार्यक्रम वा यसलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गर्ने बेलायत सरकार तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने मोट म्याकडोनाल्डका विचारहरू प्रतिबिम्बित गर्दैन । यसमा चौकुने गाउँपालिका र सेवाप्रदायक संस्था माउन्टेन थट्स प्रा.लि. को पूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ ।

चौकुने गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

गुटु, सुर्खेत

प.स.: २०८०/०८१

च.नं.:

मिति:

शुभकामना

विश्वव्यापी चुनौतीको रूपमा देखा परेको जलवायु परिवर्तन एक नियमित प्रक्रिया भएता पनि बढ्दो औद्योगिकीकरण, वन विनाश, आगलागी, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग आदि जस्ता मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा हरितगृह ग्याँसहरूको उत्सर्जनमा वृद्धि भई पृथ्वी तात्ने क्रम तीव्र भएको तथ्य वैज्ञानिकहरूले गरिसकेका छन्। जलवायु परिवर्तनको असरबाट संसारका धनी-गरिब, विकसित-अविकसित सबै मुलुक र त्यहाँका वासिन्दाहरू प्रभावित हुने भएतापनि प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने नेपाल जस्तो कम विकसित गरीव राष्ट्रहरूका विपन्न समुदायमा अझ धेरै समस्या पर्ने देखिन्छ। जलवायु परिवर्तनको दृष्टिकोणले उच्च संकटासन्न सुर्खेत जिल्लामा पर्ने यस चौकुने गाउँपालिकामा पनि देशका अन्य भु-भागहरूमा जस्तै तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैतिर महशुस गरिएको छ। समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, जाडोका दिनहरू घट्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढीरपहिरोका घटनाहरू धेरै आउने, वन जंगल तथा खेतबारीमा मिचाहा प्रजातीहरू बढ्ने जस्ता प्रकोपहरू यस गाउँपालिकामा पनि हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन्। जसले गर्दा जीविकोपार्जनको लागि चाहिने श्रोत तथा पूर्वाधारहरूमा समेत नकारात्मक प्रभावहरू देखिन थालिसकेका छन्।

यहाँको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन हो जुन शतप्रतिशत जलवायुसंग जोडिएको छ। यहाँका सम्पूर्ण घरधुरीहरू विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनको असरबाट दिन प्रतिदिन प्रभावित भईरहेको सन्दर्भलाई मध्य नजर गरि नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ को आर्थिक सहयोगमा माउन्टेन थट्स प्रा.लि. को प्राविधिक सहयोग र सहजीकरणमा चौकुने गाउँपालिकाले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०८० तयार गरेको छ। यो कार्ययोजना स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ तथा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ अनुरूप तयार गरिएको छ। यस योजनामा विपद् तथा जलवायु जोखिमहरूलाई पहिचान गरी व्यवस्थापन गर्नको लागि आगामी ५ वर्षको विस्तृत कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ। यस योजनालाई गाउँपालिकाको नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समायोजन गरी सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरूको सहयोग, समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन प्रक्रियामा स्थानीय श्रोत साधन परिचालन गर्न गाउँपालिका सदैव सक्रिय रहने प्रतिबद्धताका साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरूको विभिन्न श्रोतहरूको उपलब्धता सँगै अझ सक्रिय सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछौं। साथै यो योजना निर्माण गर्न सहयोग गर्नु हुने सबै प्रति हार्दिक कृतज्ञताका साथ धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

खडक बहादुर वि.क.

अध्यक्ष

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकूल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साभ्वा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना राष्ट्रिय संरचना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०७६, वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ समेत तयार गरी स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिंदै आइरहेको छ । यसरी राष्ट्रिय अनुकूलन योजना र Enhanced Nationally Determined Contribution (eNDC) पनि तयारीको प्रक्रियामा रहेका छन् । नेपालको शासकीय संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह सहितको संघीय प्रणालीमा पुर्न:संरचित भए पश्चात विकास निर्माण, स्रोत व्यवस्थापन र जनजीविकासँग सम्बन्धी त काम, कर्तव्य र अधिकार धेरै हदसम्म स्थानीय तहमा निहित रहेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिकाहरुलाई आफ्नो क्षेत्राधिकारको विषयमा आवधिक तथा वार्षिक क्षेत्रगत योजना बनाउन सक्ने अधिकार सुनिश्चित गरेको छ । यसले योजना निर्माणको प्रकृत्यामा वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, विपद् व्यवस्थापन, सुशासन आदि विषयलाई आधार बनाउनु पर्ने कुरा समेत उल्लेख गरेको छ ।

यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ पनि लागु भैसकेको छ, जसले राज्यका सबै तह र विषयगत क्षेत्रका नीति, रणनीति, विकास योजना र कार्यक्रमहरुमा जलवायु परिवर्तनका मुद्दाहरुलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने उद्देश्य राखेको छ । यसरी नै यस नीतिले उत्थानशील समाजको परिकल्पना समेत गरेको छ । नीतिले विशेष गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धी त राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा योजनाहरुको कार्यान्वयन स्थानीय तहबाट गरिनेछ भनी स्पष्ट क्कितान गरेको छ । साथै स्थानीय सरकारहरुलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नका लागि पुरानो शासकीय संरचनामा आधारित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को संरचना, २०७६ पनि परिमार्जन गरी समय सापेक्ष खाका तयार गरिएको छ ।

परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना राष्ट्रिय संरचना अनुसारका प्रावधानहरु अवलम्बन गरी नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयद्वारा सञ्चालित नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमरचौकुने गाउँपालिकाको आर्थिक सहयोगमा सेवा प्रदायक संस्था माउन्टेन थट्स प्रा.लि. को सहजिकरण तथा चौकुने गाउँपालिकाको अगुवाईमा गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस पालिकाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, वडा सचिव, शिक्षकहरु, समाजसेवीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधिहरु, पालिका अन्तर्गत विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, गरीब, महिला, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्गहरु समेतका स्थानीय समुदाय तथा अन्य बुद्धिजीविहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो । पाँच वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा गाउँपालिकामा विद्यमान सामाजिक, मानवीय, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरु र जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकूल प्रभावहरुप्रकोपहरुको पहिचान तथा लेखाजोखा, सहभागीतमूलक विधि तथा पद्धतिहरुको प्रयोग गर्दै तयार गरिएको थियो । सोही लेखाजोखा र मूल्यांकनको आधारमा अनुकूलनको लागि रणनीतिहरु तर्जुमा गरी अनुकूलन कार्यहरु तथा विकासलाई

उत्थानशिल बनाउने कार्यहरूको पहिचान, प्राथमिकीकरण तथा छनौट गरी यो कार्ययोजना तयार भएको छ । यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण					
चारकिल्ला:	यस गाउँपालिकाको पूर्वमा पञ्चपुरी नगरपालिका, पश्चिममा डोटी जिल्ला, उत्तरमा अछाम जिल्ला तथा दक्षिणमा कैलाली जिल्ला रहेका छन् ।				
साविकका गाविसहरू	लगाम, वेतान, विजौरा, घाटगाँउ, गुट्टु				
जम्मा वडा संख्या	१०				
क्षेत्रफल:	३८१.०३ वर्ग कि.मी				
जनसंख्या तथा घरधुरीहरूको विवरण	महिलाको जनसंख्या	पुरुषको जनसंख्या	जम्मा जनसंख्या	जम्मा घरधुरी संख्या	
	१३७१४	१३२३६	२६९५०	५३३६	
मुख्य पेशार जीविकोपार्जनको आधार:	यहाँका बासिन्दाको मुख्य पेशा एवं जीविकोपार्जनको आधार कृषि तथा पशुपालन, व्यापार व्यवसाय, नोकरी, दैनिक ज्यालादारी, सिकारि तथा डकर्मि पेशा र वैदेशिक रोजगारी (भारत तथा अन्य मुलुक) हो ।				
जलवायु परिवर्तनको सम्मुखता तथा विषयगत प्रभाव तथा असर:					
<ul style="list-style-type: none"> मौसमी पात्रो विधि विश्लेषण अनुसार स्थानीय समुदायले गर्मीका दिनहरू लामो भएको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको अनुभव तथा महशुस गरेका छन् । त्यस्तै जाडोका दिनहरू घटेको अनुभव रहेको छ । मनसुनी वर्षा तथा हिउदे वर्षाको अवधि घटेको तथा ढिलो शुरु हुने र वर्षाको तौरतरिकामा फरक भएको । फलफुलहरू फुल्ने तथा पाक्ने समय अगाडि सरेको । वाढी, पहिरो, खडेरी, आगलागी, कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग लगायतका प्रकोपहरू गर्भियता ९कृषि क्षेत्रमा तथा वारम्बारता बढेकोले धन जन तथा कृषि क्षेत्रको नोक्सानी भएको । तापक्रम र वर्षाको समयमा हेरफेर भएकोले बालीचक्रमा परिवर्तन आउनुको साथै बिउ विजनहरूको प्रजातिहरूमा परिवर्तन आएको यसबाट स्थानीयहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पुगेको । कृषिबाली तथा पशुपंक्षी रोग तथा किराहरूको प्रकोप बढ्नुका साथै वन तथा कृषि क्षेत्रमा मिचाहा प्रजातिहरूको प्रकोप बढेको यसले वन पैदावार तथा कृषिजन्य बालीहरूको उत्पादनमा असर आएको । 					
मुख्य प्रकोपहरू	पहिरो, वाढी, खडेरी, कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग, मानव रोग				
वडागत संकटासन्नता	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)	जम्मा वडा
	१, ९, १० र २	३, ४, ५	७ र ८	६	१०
संकटासन्न घरधुरी विवरण	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)	जम्मा घरधुरी
	१००३ (१८.८%)	२०८६ (३९.९%)	९९८ (१८.७%)	१२४९ (२३.४%)	५३३६
जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका रणनीतिहरू					
<ul style="list-style-type: none"> जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट कृषिबाली तथा पशुधनहरूमा हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न जलवायु मैत्री विउविजन, प्रविधि, क्षमता विकासका तालिम, बीमा र प्राविधिक सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुका साथै कृषि उत्पादन तथा पशु व्यवसायमा वृद्धि गर्ने । विपन्न तथा संकटासन्न घरधुरी, समूह तथा लक्षित वर्गहरूको वैकल्पिक आम्दानी र खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चत गर्न जलवायु उत्थानशिल जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरू (फलफुल खेती, रैथाने बाली खेती, कृषि वन, घरवगैचा कार्यक्रम, माहुरी पालन) तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने । स्थानीय स्तरमा उपलब्ध जलस्रोतको दीगो व्यवस्थापन, बहुउपयोग र पहुँच विस्तार एवं अभिवृद्धि गर्न खानेपानी, सिँचाई कुलो, सिँचाई पोखरीका साथै पानी किफायती सिँचाई प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन र विस्तार गर्ने । पहिरो तथा वाढीको जोखिम क्षेत्रहरू पहिचान गरी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउने । वनडहेलो न्यूनीकरण गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमका साथै प्रविधि तथा तालिम दिई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । बृक्षारोपण, वन व्यवस्थापन तथा वन संरक्षणका कृषकलापहरूको माध्यमबाट वनको हैसियतमा वृद्धि गर्नुका साथै वन्यजन्तुहरूको संरक्षण गर्ने । 					

विवरण

- स्वच्छ उर्जाको पहुँच विस्तारका लागि समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत, सुधारिएको पानी घट्ट, मिल लगायतका प्रविधिहरूमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गर्ने ।
- जलवायु उत्थानशील भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण गरी दीगो र भरपर्दो आधारभूत सेवाहरूको पहुँच विस्तार गर्ने ।
- स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बद्धि चेतना अभिवृद्धि गरी यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्यूनीकरण गर्ने क्षमताको विकास गर्ने ।

योजनाको अवधि:

योजनाको अवधि पाँच वर्षको (आ.व. २०८०२०८१-२०८४२०८५) लागि हुनेछ ।

कार्ययोजनाको प्राथमिकता परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरू:

- जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमहरूबाट कृषिवाली तथा पशुधनमा हुने क्षति कम गर्ने कार्यक्रम (एकिकृत शत्रु जीव व्यवस्थापन, कृषि सम्बन्धि तालिम, पशुपालन सम्बन्धि तालिम)
- उन्नत पशुपालन तथा रोग नियन्त्रणका लागि डालेघाँस, गोठ तथा भकारो सुधार, नश्ल सुधार तथा पशुपंक्षीहरूको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन
- सिंचाई कुलो निर्माण, मर्मत तथा स्तरोन्नति, साना सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन (थोपा सिंचाई, रिचार्ज पोखरी) साथै मुहानहरूको संरक्षण ।
- दीगो वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण, सामुदायिक वनहरूमा अग्नीरेखाको निर्माण, सामुदायिक वन घेरवार, अग्नी नियन्त्रक सामाग्रीहरूको वितरण र सचेतना अभिवृद्धि
- पहिरो तथा बाढी नियन्त्रणका लागि ग्याविन तारजाली तथा बायोइन्जीनियरिङ्ग प्रविधि अपनाउने, नदी किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्धन निर्माण एवं ग्याविन पर्खाल निर्माण
- स्वच्छ उर्जाको पहुँच विस्तारका लागि साना तथा लघु जलविद्युत, पानी घट्ट र मिल निर्माणमा सहयोग र सोलार प्यानल सहयोग कार्यक्रम
- जलवायु परिवर्तन उत्थानशील पूर्वाधारहरूको निर्माणका लागि क्षमता विकास, नीति तर्जुमा तथा संयन्त्रको स्थापना
- गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूको संस्थागत तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू

वडा अनुसार पाँच वर्षको लागि अनुमानित वार्षिक बजेट:

विवरण	अनुमानित बजेट रु. हजारमा					
	पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाचौँ वर्ष	कूल जम्मा
१	१५७२०	१२१७०	१११७०	६९२०	५७२०	५१७००
२	१०७००	९८००	५५००	९८००	५२००	४१०००
३	६२००	७८७५	८५००	१२८५०	४९५०	४०३७५
४	९४००	१६१००	७८००	५६५०	२७५०	४१७००
५	१२६७५	११२००	८१००	८७५०	५१२५	४५८५०
६	७१५०	१०२५०	६९००	५७००	५५००	३५५००
७	९९००	११४५०	१०८००	९२०२	६२५०	४७६०२
८	११२२५	१२२७९	१०९२५	४१२५	८७७५	४७३२९
९	११६५०	७२००	७४५०	७७००	५३००	३९३००
१०	१२१२५	७९२५	६९७५	५९२५	५३७५	३८३२५

विवरण						
गाउँपालिका स्तरीय योजनाको जम्मा	६९००	४६००	८४००	२२५०	६९००	२९०५०
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन, शुसासन, जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकासको जम्मा	३८९०	७९०	२६९०	५४०	१३९०	९३००
जम्मा	११७५३५	१११६३९	९५२१०	७९४१२	६३२३५	४६७०३१

योजना कार्यान्वयन तथा सहयोग गर्न सक्ने निकायहरू

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) योजनाको कार्यान्वयनको नेतृत्व गाउँपालिका तथा यसका संयन्त्रहरू वडा कार्यालय तथा विषयगत शाखाहरूले गर्नेछ। यसका अतिरिक्त जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश सरकार तथा संघिय सरकार अन्तर्गतका विषयगत कार्यालयहरू (डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, कृषि विकास कार्यालय, पशु विकास तथा भेटेनरी अस्पताल, प्रादेशिक मन्त्रालयहरू तथा स्थानीय तहमा कार्यरत गैर सरकारी संस्था, अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था तथा विकास साभेदार सहयोगी संस्थाहरू तथा दातृ निकायहरूको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग, सहकार्य तथा समन्वयमा कार्यान्वयन गरिने छ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन तथा मुलप्रवाहीकरण

यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा अन्तरगतका ७ वटा चरणहरू कमश.संघ तथा प्रदेशबाट बजेटको सिमा प्राप्त गर्ने, गाउँपालिकाको श्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण बैठक संचालन, वस्ती तथा टोल एवं वडास्तरीय योजना तथा कार्यक्रम छनौट बैठक, वडा स्तरीय योजना प्राथमिकीकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा बैठक हुदै, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाँउ कार्यपालिकाको बैठक हुदै गाँउसभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ। त्यसैगरी संघिय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरू र ती मातहतका निकायहरू तथा विकास साभेदारहरूको वार्षिक तथा आवधिक कार्यक्रम तथा योजनाहरूमा यस कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिने छ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन

यो योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन गाउँपालिकाको अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिबाट हुनेछ यसका साथै आवश्यकता अनुसार कार्यक्रमको मूल्यांकन अन्य बाह्य संयन्त्रहरूबाट पनि हुनेछ। समुदाय तहमा क्रियाकलापहरूको अनुगमन वडा पालिकाले गर्नेछ तर कार्यक्रम संचालन समग्र प्रक्रिया, पद्धति, र उपलब्धीहरूको नतीजा गाउँपालिका तहबाट हुनेछ। गाउँपालिकाको वार्षिक समीक्षा, अर्धवार्षिक समीक्षा र त्रैमासिक समीक्षा संचालन गर्दा स्थलगत अनुगमन तथा मूल्यांकनका साथै प्राप्त सिकाई र सफलताहरूलाई आधारमानी संचालन गरिने छ।

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी संकटासन्न वर्गहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि र लापाका लक्ष्यहरू पूरा गर्नको लागि जम्मा रु. ४६,७०,३१,०००/- (अक्षरेपी छयालिस करोड सत्तरी लाख एकतिस हजार) बराबरको विस्तृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ।

विषय सूची

परिच्छेद १: पृष्ठभूमि	1
१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य.....	1
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरु.....	3
१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी पद्धति	4
१.४ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि.....	6
परिच्छेद २: गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि.....	8
२.१ गाउँपालिकाको भौगोलिक स्थिती.....	8
२.२ आर्थिक, सामाजिक एवं मानवीय अवस्था (शिक्षा, स्वास्थ्य र मानवस्रोत).....	9
२.२.१ जनसंख्या	10
२.२.२ शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सञ्चार	11
२.२.३. उर्जा.....	11
२.२.४. कृषि तथा खाद्यसुरक्षा.....	11
२.३ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था.....	12
२.३.१ सडकको अवस्था.....	12
२.३.२ सिचाईको अवस्था	12
२.३.३ पानीको स्रोतहरु तथा खानेपानीको अवस्था	12
२.३.४ वनको अवस्था	13
२.३.५ वस्तीको अवस्था.....	15
२.३.६ पर्यटकिय स्थान, धार्मिक तथा सांस्कृतीक सम्पदाको अवस्था	15
२.३.७ कार्यरत संघ संस्थाहरु	16
परिच्छेद ३: जलवायु परिवर्तन, विपद जोखिमको अवस्था.....	17
३.१ चौकुने गाउँपालिकामा तापक्रमको परिदृष्य.....	17
३.२ चौकुने गाउँपालिकामा वर्षाको परिदृष्य.....	18
३.३ सङ्कटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण	20
प्रकोप सुचकाङ्क.....	20
सम्मुखता	21
संवेदनशीलता.....	22
अनुकूलन क्षमता.....	23

३.३ वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	25
३.४ प्रकोपहरुको ऐतिहासिक समयरेखा	26
क. पहिरोको जोखिमको अबस्था	26
ख. बाढीको जोखिम	29
ग. खडेरी: वडागत रुपमा खडेरीका घटनाहरु र सोका असर तथा प्रभावहरु	33
घ. आगलागी: वडागत रुपमा आगलागीका घटनाहरु र सोका असर तथा प्रभावहरु	36
ङ. कृषितथापशुपंक्षिमा रोग: वडागतरुपमा कृषितथापशुपंक्षिमा रोगका घटनाहरु र सोका असर तथाप्रभावहरु	39
च. हावाहुरी: वडागतरुपमा हावाहुरीमा रोगका घटनाहरु र सोका असर तथाप्रभावहरु	40
छ. असिनापानी: वडागत रुपमा असिनाका घटनाहरु र सोका असर तथा प्रभावहरु	41
ज. मिचाहा प्रजाती: वडागतरुपमा मिचाहाप्रजातीका घटनाहरु र सोका असर तथा प्रभावहरु	43
झ.मानवमा रोग: वडागत रुपमा मानवमा रोगका घटनाहरु र सोका असर तथा प्रभावहरु	43
३.५ जोखिमको अवस्था र प्रभाव मूल्याङ्कन	45
३.६ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान	47
३.७ वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	50
३.९ मौसमी पात्रो र बालीपात्रो	51
३.१० जीविकोपार्जनका स्रोतहरुको विश्लेषण	54
३.११ संकटासन्न घरधुरी तथा समुदायको जानकारी	56
३.१२ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् ब्यबस्थापनमा गाउँपालिकाको पहल र अभ्यासहरुको बिश्लेषण	57
परिच्छेद ४: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको रणनीति	58
४.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण	58
परिच्छेद ५: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको सम्बन्धि क्रियाकलाप	61
अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरु	61
१. पालिका स्तरीय कार्यक्रम तथा बजेट	62
२. वडा नं. १ को कार्यक्रम तथा बजेट	64
३. वडा नं. २ को कार्यक्रम तथा बजेट	68
४. वडा नं. ३ का कार्यक्रम तथा बजेट	72
५. वडा नं. ४ को कार्यक्रम तथा बजेट	75

६. वडा नं. ५ को कार्यक्रम तथा बजेट	79
७. वडा नं. ६ को कार्यक्रम तथा बजेट	84
८. वडा नं. ७ को कार्यक्रम तथा बजेट	87
९. वडा नं. ८ को कार्यक्रम तथा बजेट	89
१०. वडा नं. ९ को कार्यक्रम तथा बजेट	94
११. वडा नं. १० को कार्यक्रम तथा बजेट	97
१२. लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण, अनुगमन तथा मुल्यांकन	101
परिच्छेद ६: अनूकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरुको मूल प्रवाहिकरण...	103
६.१ जलवायु परिवर्तन अनूकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन रणनीतिहरुको आबधिक योजना तथा नितीहरुमा मूलप्रवाहिकरण.....	103
६.२ जलवायु परिवर्तन अनूकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि क्रियाकलापहरुको वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम	103
परिच्छेद ७: स्थानीय अनूकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्यांकन.....	105
७.१ अपेक्षित उपलब्धिहरु	105
७.२ बित्तिय संयन्त्र	105
७.३ प्रतिबेदन	105
७.४ योजना कार्यान्वयन रणनीतिहरु	105
७.५ प्रगति समीक्षा, अनुगमन तथा मुल्यांकन.....	106
अनुसुचीहरु	108
शब्दावलीहरु	108
फोटो प्लेट	111

परिच्छेद १: पृष्ठभूमि

१.१ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य

औद्योगिकीकरण, वन विनाश तथा वन क्षयिकरण, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग, वन डढेलो जस्ता मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जनले जलवायु परिवर्तन भईरहेको तथ्य वैज्ञानिक रुपमा पुष्टि भईसकेको छ। तापक्रममा वृद्धि र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैले महशुस गरिरहेका छन्। समयमा पानी नपर्ने, परेपनि मुसलधारे पर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मूलहरू सुक्ने, बाढीरपहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरू हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन्। यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको छ। अझ प्राकृतिक स्रोत माथि निर्भर रहने, भौगोलिक विविधता र संवेदनशील क्षेत्रहरू भएको हाम्रो जस्तो कम विकसित गरीव राष्ट्रहरूमा त यो भन ठूलो समस्याको रुपमा देखा पर्न थालेको छ। Climate risk index, 2019 नेपाल जलवायु परिवर्तनको दृष्टिकोणले संसारमा प्रभावित देशहरू मध्ये चौथो स्थानमा रहेको छ।

जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्न नेपाल सरकारले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा पहलकदमी लिदै आईरहेको छ। जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूको जोखिम न्यूनिकरण गर्दै उत्थानशील समाजको निर्माण गर्ने तर्फ विभिन्न तह र विषयगत क्षेत्रहरूमा नीतिगत मार्गनिर्देश गर्ने उद्देश्यले जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ लागू भएको छ। यसरी नै राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७ तयार गरी स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना अनुसार स्थानीय अनुकूलन कार्यायोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा आईरहेको छ। हाल नेपालमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan) र Enhanced Nationally Determined Contribution (eNDC)तयारीको प्रक्रियामा छ। यसरी नै वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६मा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि प्रावधानहरू समावेश भई कानूनी रुप समेत प्राप्त गरेको छ। यस ऐनको दफा ले स्थानीय तह र प्रदेश तहले अनुकूलन योजना तर्जुमा गर्ने अपेक्षा गरेको छ।

नेपालको शासकीय संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह सहितको संघीय प्रणालीमा पुर्नसंरचना भएको छ। यो परिवर्तित संरचनासँगै विकास निर्माण, स्रोत साधन व्यवस्थापन र जनजीविकासँग सम्बन्धीत काम, कर्तव्य र अधिकार धेरै हदसम्म स्थानीय तहमा निहित रहेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहहरूलाई आफ्नो क्षेत्राधिकारको विषयमा आवधिक तथा वार्षिक क्षेत्रगत योजना बनाउन सक्ने अधिकार सुनिश्चित गरेको छ। यसले योजना निर्माणको प्रकृत्यामा वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, विपद् व्यवस्थापन, सुशासन आदि विषयलाई आधार बनाउनु पर्ने कुरा समेत उल्लेख गरेको छ। यी प्रावधानहरूले स्थानीय तहका योजनाहरूमा जलवायु परिवर्तनलाई एकीकृत गर्ने अवसर सृजना गरेको छ। साथै राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ ले पनि राज्यका सबै तह र विषयगत क्षेत्रका नीति, रणनीति, विकास योजना र कार्यक्रमहरूमा जलवायु परिवर्तनका मुद्दाहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने उद्देश्य राखेको छ। नीतिले विशेष गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धी त राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा योजनाहरूको कार्यान्वयन स्थानीय तहबाट गरिनेछ भनी स्पष्ट किटान गरेको छ।

यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ पनि लागू भईसकेको छ जसले राज्यका सबै तह र विषयगत क्षेत्रका नीति, रणनीति, विकास योजना र कार्यक्रमहरूमा जलवायु परिवर्तनका मुद्दाहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने उद्देश्य राखेको छ

। नीतिले विशेष गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धी त राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा योजनाहरूको कार्यान्वयन स्थानीय तहबाट गरिनेछ भनी स्पष्ट किटान गरेको छ । यो परिमार्जित लापा खाँकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असर तथा अवसरहरू व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरू पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ । यस खाँकाले स्थानीय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरूबीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धी त अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरूको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ ।

परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन योजनाको खाका एवं स्थानीय आवश्यकता र परिवेश अनुसार जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई समग्र स्थानीय योजना प्रक्रियामा समायोजन तथा मूल प्रवाहीकरण गर्न मुख्य रूपमा ७ चरण प्रक्रियाहरू अंगिकार गरिएको छ । जस अनुसार पहिलो चरणमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि गरे पश्चात समुदायको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण गरी वस्तुगत विवरण तयार गरिन्छ । अर्को महत्वपूर्ण प्रकृया भनेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिको पहिचान गर्नु हो । यसरी पहिचान गरिएका रणनीति र कार्यहरूलाई स्थानीय सरकारको नीति तथा योजनाहरूमा समायोजन र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी अनुकूलन कार्यहरूलाई स्थानीय समुदाय लक्षित गरी कार्यान्वयन गरिन्छ । वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तरगतको नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम, दोश्रो (लत्रुत्रुक्ए(६०को सहयोगमा यस चौकुने गाँउपालिकामा माउन्टेन थट्स प्रा.लि. को सहजिकरणमा यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो । यसको तयारी प्रकृत्यामा निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, वडा सचिव, शिक्षक, समाजसेवी, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, स्थानीय निकायको विषयगत शाखाको कर्मचारीहरू, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरूको सहभागितामा भएको थियो ।

यो योजना तयारीका लागि शुरुमा गाँउपालिका स्तरीय शुरुवाती गोष्ठी गरिएको थियो भने त्यस पश्चात गाँउपालिकाका १० वटै वडाहरूमा जलवायु परिवर्तन सचेतिकरण तथा स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणका लागि वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठीहरू संचालन गरिएको थियो । अन्तमा गाँउपालिका स्तरीय पृष्ठपोषण गोष्ठीमा वडा स्तरीय गोष्ठीबाट आएका तथ्यांक तथा योजनाहरूमा व्यापक छलफल गरी आवश्यक पृष्ठपोषण लिईएको थियो । सबै बैठक तथा गोष्ठीमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना, जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता, प्रकोप तथा उत्थानशील क्षमता आदिको बारेमा विभिन्न विधि तथा पद्धतिहरूको प्रयोग, सहभागितामूलक ग्रामिण लेखाजोखा विधिद्वारा अवस्थाको विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान र प्राथमिकिकरण गरिएको थियो । २०८० साल वैशाख २५ गते देखि ३० गते सम्म संचालित विभिन्न तहका गोष्ठी तथा छलफलहरूबाट यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो ।

जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी मुद्दा भएतापनि यसको प्रभाव स्थानीय स्तरमा पर्दछ । गाँउपालिकामा जलवायु परिवर्तनका अर्थात वर्षाको चक्रमा भएको फेरवदल र तापक्रम वृद्धिका कारण प्राकृतिक स्रोतहरूमा त्स आउनु, कृषि उत्पादनमा कमी हुनका साथै अति विपन्न समुदायको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असरहरू पुर्चाईरहेको छ । विकास निर्माणका कार्यहरूलाई जलवायुजन्य प्रकोपहरू पहिरो, वाढी, खडेरी, आगलागी आदि बाट क्षति गरिरहेको हुदा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू दीगो हुन सकेका छैनन् । त्यसकारण अनुकूलनका कार्यहरूमा लगानी गर्न र विकासका क्रियाकलापहरूलाई जलवायु

उत्थानशील बनाउनका लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको आवश्यकता महशुस गरी गाँउपालिकाको नेतृत्वमा यो कार्ययोजना योजना तयार गरिएको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य जलवायु उत्थानशील समाजको निर्माण गर्नु रहेको छ भने यसका उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित जोखिम र संकटासन्नताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकीकरण गर्न सहयोग गर्ने ।
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्न व्यक्ति, घरधुरी, समूह र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्न र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरु पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकिकृत गर्दै जलवायु उत्थानशील योजनाहरुको कार्यान्वयनमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा निर्माण गरिने विकासका पूर्वाधारहरुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन सहयोग गर्ने ।

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नीयमावली २०७७, जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ र स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमाको राष्ट्रिय संरचना, २०७६, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७७-२०८७) तथा उत्थानशील स्थानीय समुदायका लागि नमूना रणनीति, २०७५ र राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रमलाई आधार मान्दै गाँउपालिकाको समग्र संकटासन्नता तथा अनुकूलन विश्लेषणको आधारमा यो स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरु विशेष गरी महिला, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु, बालबालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरुमा पर्ने असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गर्दै उनीहरु मैत्री कार्यक्रमहरु तय गरिएका छन् ।

यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरुलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरुलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरु समावेश गरिएको छन् । यसका साथै लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्दाहरुलाई विशेष ध्यान दिई कार्यान्वयन गर्न र महिलाहरुको कार्यबोभलाई न्यून गर्न र महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधारमा सहयोग पुग्ने विभिन्न प्रविधिहरु उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छन् । यसका अतिरिक्त स्थानीय विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन योजनालाई पनि परिपूरक हुने अनुकूलनका कार्यहरु पनि योजनामा रहेका छन् ।

यस योजना स्थानीय निकायका जनप्रतिनिधीहरु तथा कर्मचारीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरु, स्थानीय सरकार अन्तर्गत विषयगत शाखाहरुका कर्मचारीहरु, सम्बन्धित विभिन्न गैर सरकारी निकाय, संघ संस्थाका प्रतिनिधीहरु, गरिब, महिला तथा संकटासन्न घरधुरीहरुको सहभागितामा तयार गरिएको हुँदा यसमा स्थानीय प्राथमिकताहरुले स्थान पाएका छन् ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरु

जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी मुद्दा भएतापनि यसको प्रभाव स्थानीय स्तरमा पर्दछ । गाँउपालिकामा जलवायु परिवर्तनका अर्थात वर्षाको चक्रमा भएको फेरवदल र तापक्रम वृद्धिका कारण प्राकृतिक स्रोतहरुमा त्स आउनु, कृषि उत्पादनमा कमी हुनका साथै अति विपन्न समुदायको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असरहरु पुर्चाईरहेको छ । विकास निर्माणका कार्यहरुलाई जलवायुजन्य प्रकोपहरु पहिरो, बाढी, खडेरी, आगलागी आदि बाट क्षति गरिरहेको हुदा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरु

दीगो हुन सकेका छैनन् । त्यसकारण अनुकूलनका कार्यहरुमा लगानी गर्न र विकासका क्रियाकलापहरुलाई जलवायु उत्थानशील बनाउनका लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको आवश्यकता महशुस गरी गाँउपालिकाको नेतृत्वमा यो कार्ययोजना योजना तयार गरिएको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य जलवायु उत्थानशील समाजको निर्माण गर्नु रहेको छ भने यसका उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित जोखिम र संकटासन्नताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकीकरण गर्न सहयोग गर्ने ।
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्न व्यक्ति, घरधुरी, समूह र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्न र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरु पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकिकृत गर्दै जलवायु उत्थानशील योजनाहरुको कार्यान्वयनमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा निर्माण गरिने विकासका पूर्वाधारहरुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन सहयोग गर्ने ।

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नीयमावली २०७७, जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ र स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमाको राष्ट्रिय संरचना, २०७६, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७७-२०८७) तथा उत्थानशील स्थानीय समुदायका लागि नमूना रणनीति, २०७५ र राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रमलाई आधार मान्दै गाँउपालिकाको समग्र संकटासन्नता तथा अनुकूलन विश्लेषणको आधारमा यो स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरु विशेष गरी महिला, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु, बालबालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरुमा पर्ने असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गर्दै उनीहरु मैत्री कार्यक्रमहरु तय गरिएका छन् ।

यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरुलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरुलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरु समावेश गरिएको छ । यसका साथै लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्दाहरुलाई विशेष ध्यान दिई कार्यान्वयन गर्न र महिलाहरुको कार्यबोभलाई न्यून गर्न र महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधारमा सहयोग पुग्ने विभिन्न प्रविधिहरु उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छ । यसका अतिरिक्त स्थानीय विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन योजनालाई पनि परिपूरक हुने अनुकूलनका कार्यहरु पनि योजनामा रहेका छन् ।

यस योजना स्थानीय निकायका जनप्रतिनिधीहरु तथा कर्मचारीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरु, स्थानीय सरकार अन्तर्गत विषयगत शाखाहरुका कर्मचारीहरु, सम्बन्धित विभिन्न गैह्र सरकारी निकाय, संघ संस्थाका प्रतिनिधीहरु, गरिव, महिला तथा संकटासन्न घरधुरीहरुको सहभागितामा तयार गरिएको हुँदा यसमा स्थानीय प्राथमिकताहरुले स्थान पाएका छन् ।

१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी पद्धति

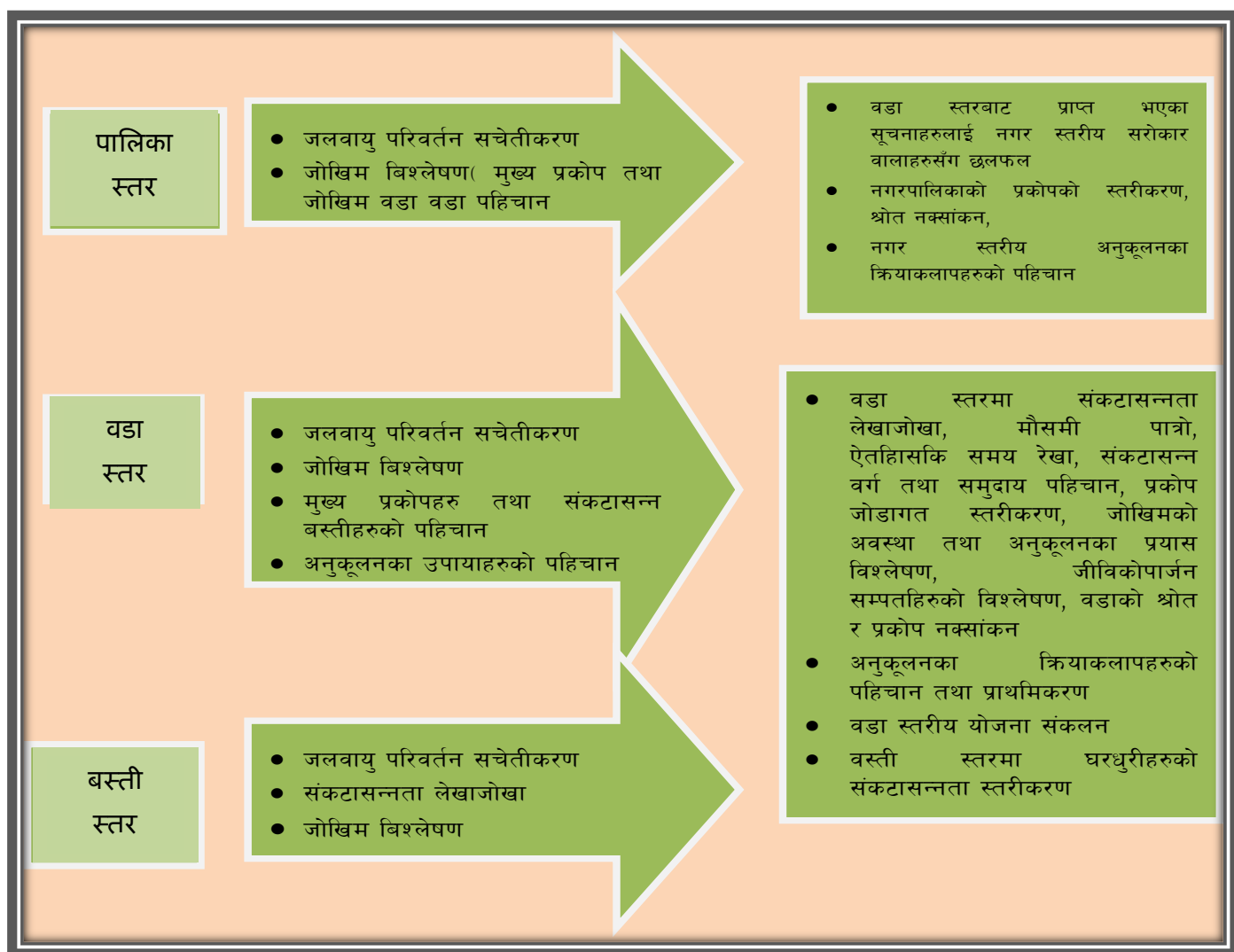
यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ मा उल्लेख भएका ६ चरण अन्तर्गतका विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरुको प्रयोग गरी तयार गरिएको हो । यसका अलावा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ र वातावरण

निति २०७६ लाई पनि ध्यान दिईएको छ । परिमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६का चरणहरु तलको चित्रमा उल्लेख गरिएको छ ।

चित्र १. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा पद्धती

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्दा शुरुमा गाउँपालिकामा जनप्रतिनिधीहरु र पालिका स्तरिय सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतिकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो । त्यस गोष्ठिमा वडा स्तरीय गोष्ठिको लागि समय तालिका तयार गरिएको थियो । त्यसैगरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र बस्तिहरु छनौट पश्चात् बस्तिहरुमा संकटासन्नता लेखाजोखा र अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको पहिचान गरिएको थियो । वडामा संकटासन्नता लेखाजोखा, श्रोत तथा प्रकोप नक्सांकन समेत तय गरी अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान गरी वडास्तरीय अनुकूलन योजनाहरु संकलन गरिएको थियो । प्रत्येक वडाबाट आएका सुचनाहरुलाई पुनःगाउँपालिकामा प्रस्तुत गरिएको थियो । वडाहरुको स्तरीकरण, श्रोत नक्सांकन, गाउँपालिकाको जोखिम विश्लेषण, गाउँपालिका स्तरिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान गरिएको थियो । यस कार्ययोजना तयारीको क्रममा अबलम्बन गरिएका चरणहरु तथा प्रक्रियाहरुलाई तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र २. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा अबलम्बन गरिएका चरणहरू

१.४ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणका क्रममा सबैभन्दा पहिला गाउँपालिका स्तरीय शुरुवाती गोष्ठी सम्पन्न गरी सो गोष्ठीको निर्णय अनुसार यस चौकुने गाउँपालिकाका १० वटै वडामा स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणका साथै जलवायु परिवर्तन सचेतना सम्बन्धि १ दिने कार्यशाला गोष्ठी कहिले र कुन मितिमा गर्ने भन्ने छलफल भएको थियो । त्यसपछि सबै वडामा १ दिने वडा स्तरीय गोष्ठीहरू सम्पन्न गरिएको थियो भने वडा स्तरीय गोष्ठी वाट आएका तथ्यांकहरूमाथि छलफल गर्ने गरी गाउँपालिका स्तरीय सुझाव संकलन तथा पृष्ठपोषण गोष्ठी गरिएको थियो । सबै गोष्ठीहरू वडा अध्यक्षको अध्यक्षतामा सम्पन्न गरिएको थियो । सबै गोष्ठीमा कार्यपालिकाका सदस्यहरू, पालिकाका सम्बन्धित निकायका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरू, वन समुहका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरू, स्थानियवासी, राजनैतिक दलका प्रतिनिधीहरू, दलित, जनजाती, महिला तथा वृद्धहरूको सहभागिता रहेको थियो । यसै गोष्ठीको छलफलवाट मौषमी पात्रो, वाली पात्रो लगायतका विषयहरू तयार गरिएको थियो । गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय कार्यक्रममा रहेका सहभागिहरूको विवरण तल तालिकामा उल्लेखित गरिएको छ ।

तालिका १. स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका सहभागिहरू

विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा	द्वलित	जनजाती	अन्य
-------	-------	-------	-------	--------	--------	------

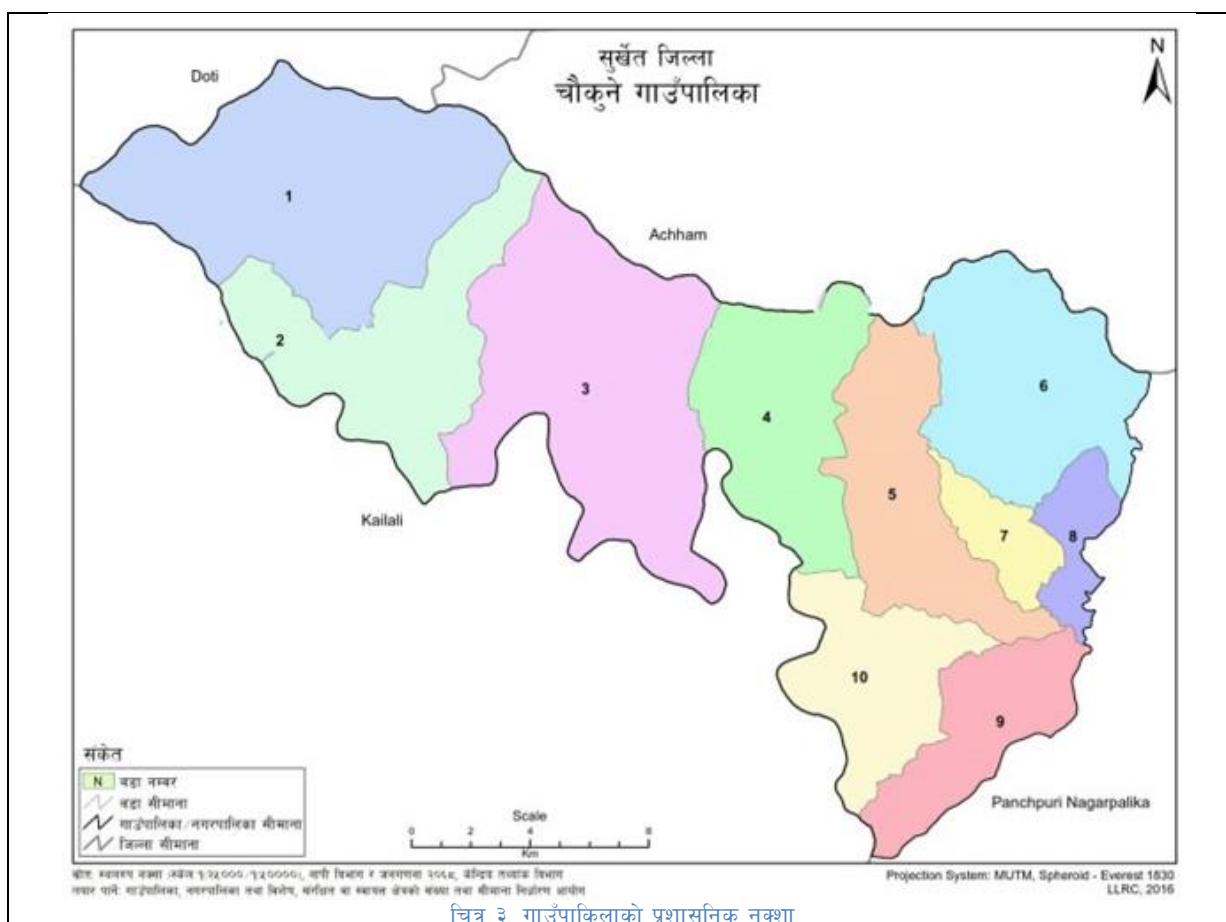

गाउँपालिका स्तरीय शुरुवाती गोष्ठी	१६	३	१९	७	२	१०
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. १	१६	७	२३	४	२	१७
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. २	१०	१०	२०	६	१	१३
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. ३	१२	५	१७	५	७	५
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. ४	११	४	१५	४	०	११
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. ५	१०	५	१५	२	६	७
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. ६	१७	१२	२९	१०	४	१५
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. ७	२३	१०	३३	१३	०	२०
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. ८	१५	८	२३	८	१	१४
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. ९	१२	९	२१	१२	०	९
वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी, वडा नं. १०	१९	७	२६	१०	०	१६
गाउँपालिका स्तरीय कार्ययोजना अनुमोदन	१६	४	२०	७	२	११
जम्मा	१७७	८४	२६१	८८	२५	१४८

परिच्छेद २: गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि

२.१ गाउँपालिकाको भौगोलिक स्थिति

कर्णाली प्रदेश अर्न्तगत सुर्खेत जिल्लाको सुदुर पश्चिम भागमा अवस्थित यस चौकुने गाउँपालिका साविकका लगाम, वेतान, विजौरा, गुटु र घाँटगाँउ गा.वि.स.हरु मिलेर बनेको छ। चौकुने गाउँपालिकाको अक्षांश $२८^{\circ} ४४' २५''$ देखि $२८^{\circ} ५८' ४९''$ उत्तर सम्म र देशान्तर $८०^{\circ} ५८' ५७''$ पूर्व देखि $८१^{\circ} २९' १५''$ पूर्व सम्म फैलिएको छ। यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ३८९.०३ वर्ग कि.मी. रहेको छ। सुर्खेत जिल्ला भएर बग्ने भेरी नदी र कर्णाली नदीले लगाम जस्तो गरी यस गाउँपालिकालाई बेरेर बगेका छन्। यस गाउँपालिकाको पूर्वमा पञ्चपुरी नगरपालिका, पश्चिममा डोटी जिल्ला, उत्तरमा अछाम जिल्ला र दक्षिणमा कैलाली जिल्ला रहेका छन्। २०६८ को जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको परिवार संख्या ४६०८ र जनसंख्या २५२४० रहेको थियो भने २०७८ को जनगणना अनुसार जम्मा परिवार संख्या ५३३६ र जनसंख्या २६९५० रहेको छ। यसरी हेर्दा यस गाउँपालिकामा जनसंख्या तथा घरधुरीहरुको संख्या बढेको देखिन्छ। यो गाउँपालिकाको उत्तरी भाग महाभारत पर्वत श्रृंखला देखि दक्षिणी भाग चुरे पर्वत श्रृंखला संग जोडिएको छ। यस गाउँपालिकाको दक्षिणी भाग चुरे पर्वत देखि महाभारत पर्वत सम्म फैलिएको हुनाले उत्तर दिशाबाट दक्षिण तर्फ भिरालो परेको भु वनोट रहेको छ। यसकारण यस गाउँपालिकाको उत्तरी भेगमा लेकको वातावरण, मध्य भागमा पहाडको वातावरण र केही तल मैदानी भाग रहेकोले तराईको जस्तो वातावरण पाईन्छ। माटोको वनावट हेर्दा बलौटे, चिम्टाईलो, रातोमाटो, खैरोमाटो जस्तो माटोहरु पाईन्छ।

चित्र ३. गाउँपालिकाको प्रशासनिक नक्शा

यस गाउँपालिकाको केन्द्र साविकको वडा नं. ६ मा अवस्थित रहेको छ। आफ्नै प्रशासनिक भवन बनेको यस गाउँपालिकाको केन्द्र गटुमा अवस्थित छ। यस गाउँपालिकाको सबैभन्दा टाढाको वडा वडा नं. १ रहेको छ भने सबैभन्दा नजिकको वडा वडा नं. ६ रहेको छ जुन वडामा गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय रहेको छ।

तालिका २. वडा केन्द्र देखि पालिका केन्द्रसम्मको दूरी र समय

वडा नं.	Roadhead बाट गा.पा.को केन्द्र सम्म पुग्नलाग्ने समय	दूरी कि.मी.
१	८ घण्टा	४२
२	४ घण्टा (गाडी)	३४
३	६ घण्टा	२१
४	२ घण्टा	११
५	२ घण्टा	४
६	केन्द्र	०
७	२० मिनेट	६
८	१५ मिनेट	४
९	४ घण्टा	९
१०	४ घण्टा	१०

२.२ आर्थिक, सामाजिक एवं मानवीय अवस्था (शिक्षा, स्वास्थ्य र मानवस्रोत)

यस गाउँपालिकामा रहेका ५,३३६ घरधुरीहरूमा १३,७१४ महिला र १३,२३६ पुरुष गरी जम्मा २६,९५० जनसंख्या रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा मुख्य १० वटा जातजातीहरूलाई हेर्दा सबै भन्दा बढी विश्वकर्मा, क्षेत्री, मगर, ब्राहमण, परियार, ठकुरी, राजी, गुरुङ, मिजार, नेवार जस्ता जात जातीहरू यस पालिकामा रहेका छन्। गाउँपालिकामा भएका जातजातिहरूलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका ३. चौकुने गाउँपालिकाको जातीगत जनसंख्याको विवरण

जाती	पुरुष	महिला	जनसंख्या	प्रतिशत
विश्वकर्मा	३७२७	४०२४	७७५१	२८.७६
क्षेत्री	३७०६	३७८९	७४९५	२७.८१
मगर	२२४३	२२८१	४५२४	१६.७९
ब्राहमण	१९०९	१९७४	३८८३	१४.४१
परियार	८३३	८०९	१६४२	६.०९
ठकुरी	४१३	४२२	८३५	३.१०
राजी	११३	९७	२१०	०.७८
गुरुङ	६४	६६	१३०	०.४८
मिजार	६२	६६	१२८	०.४७
नेवार	४०	५४	९४	०.३५
अन्य	१२६	१३२	२५८	०.९६
जम्मा	१३२३६	१३७१४	२६९५०	१००.००

श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

चौकुने गाउँपालिकामा ० देखि १४ वर्ष सम्मको जनसंख्या ९,३९९ रहेको छ भने ६० वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या २,०९६ रहेको छ जुन आश्रित जनसंख्या हो भने आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या १५,४५५ रहेको छ जुन ५७.३ प्रतिशत रहेको छ जसको विवरण तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका ४. आर्थिक रुपले सक्रिय र आश्रित जनसंख्याको विवरण

उमेर समुह	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत
० देखि १४	४७७८	४६२१	९३९९	३४.९
१५ देखि ५९	७४८७	७९६८	१५४५५	५७.३
६० भन्दा माथि	९७१	११२५	२०९६	७.८
जम्मा	१३२३६	१३७१४	२६९५०	१००.०

यस गाउँपालिकामा पुरुषको भन्दा महिलाको जनसंख्या बढी रहेको छ । महिलाको जनसंख्या ५१ प्रतिशत र पुरुषको जनसंख्या ४९ प्रतिशत रहेको छ । पछिल्लो समयमा महिला तथा पुरुषका बीचमा हुने विभेद कम भएको भएता पनि विभिन्न किसिमका तालिम, गोष्ठी, छलपल तथा अन्तरक्रियाहरूमा महिलाको उपस्थिती पुरुषको तुलनामा कम रहेको पाईन्छ । यस गाउँपालिकामा पनि अन्य ठाउँमा जस्तै खेतीपाती, जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरूमा पुरुषको सहभागीता धेरै पाइएको छ भने घास दाउरा, पानी पधेरो, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुनरुत्पादनशील कार्यहरूमा महिलाहरूको सहभागीता धेरै पाइएको छ । त्यसैगरी सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरूमा पनि महिलाहरूको संलग्नता पुरुषहरूको तुलनामा निकै कम रहेको छ ।

२.२.१ जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको जम्मा जनसंख्या २६,९५० रहेको छ जसमा पुरुषको जनसंख्या १३,२३६ रहेको छ भने महिलाको जनसंख्या १३,७१४ रहेको छ । यस गाउँपालिकामा जम्मा ५३३६ घरधुरीहरू रहेका छन् ।

तालिका ५. वडागत रुपमा जनसंख्या तथा घरधुरीको विवरण

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा	घरधुरी
१	११६५	११४३	२३०८	४५७
२	९६७	९५२	१९१९	३८१
३	१४३६	१४७४	२९१०	५७६
४	१२५६	१४४०	२६९६	५३४
५	११५८	१२६५	२४२३	४८०
६	११४९	१२०७	२३५६	४६७

७	१८६०	१९३८	३७९८	७५२
८	१३११	१३३९	२६५०	५०४
९	११२२	१२०८	२३३०	४७०
१०	१८१२	१७४८	३५६०	७१५
जम्मा	१३२३६	१३७१४	२६९५०	५३३६

२.२.२ शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सञ्चार

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार चौकुने गाउँपालिकाको शाक्षरता ७८.१ प्रतिशत रहेको छ, जसमा पुरुषशाक्षरता ८५.४ प्रतिशत र महिलाशाक्षरता ७१.२ प्रतिशत रहेको छ । यस गाउँपालिकाको शैक्षिक अवस्था हेर्दा आधारभूत विद्यालय सम्मको अध्ययन गरेका १२,६४४ जना, माध्यमिक तह सम्मको अध्ययन गरेका ३,३०० जना, एस.एल.सि. सम्मको शिक्षा हासिल गरेका ८१४ जना, प्रविणता प्रमाण पत्र तह सम्मको शिक्षा हासिल गरेका १,३१३ जना, स्नातक तह सम्मको अध्ययन गरेका २२ जना र स्नातकोत्तर वा सोभन्दा माथि सम्मको शिक्षा हासिल गरेका १२७ जना रहेका छन् ।

संचार सुविधाका साधनहरूमा ईन्टरनेट, मोबाइल, रेडियो र टेलिभिजन जस्ता साधनहरूको उपयोग गरिरहेको पाईन्छ । यस गाउँपालिकाको अधिकांस क्षेत्रमा मोबाइल नेटवर्कको पहुँचमा रहेको देखिन्छ ।

२.२.३. उर्जा

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा खाना पकाउने मुख्य ईन्धनको रूपमा दाउरा नै प्रयोग भएको देखिन्छ । जम्मा घरधुरी ५३३६ मा ५०५० घरधुरीहरूले दाउराले खाना पकाउने गर्दछन् भने २६४ घरधुरीले ग्यासको प्रयोग गरेको पाईन्छ र बाँकी घरधुरीहरूले गुईठा, गोबरग्यासको प्रयोगबाट खाना पकाउने गर्दछन् । त्यसैगरी उज्यालोको लागि यस पालिकामा रहेका ५३३६ घरधुरीहरूमध्ये ४९५६ घरधुरीहरूले सोलार प्यानलको प्रयोग गरीरहेका छन् भने २२१ घरधुरीहरूले विजुलीवत्तिको प्रयोग गर्ने गर्दछन् भने बाँकी घरधुरीहरूले टुकिमारा, सल्लाको भर्को प्रयोग गरेर उज्यालो लिएको पाईन्छ ।

२.२.४. कृषि तथा खाद्यसुरक्षा

यस गाउँपालिकामा मुख्य गरी अन्नवालीको रूपमा धान, मकै, गहु तथा कोदो उत्पादन गरिन्छ भने दलहनवालीतर्फ मास, बोडी, सिमी, मसुरो खेती गरिन्छ साथै तेलहनवालीतर्फ तोरी, सुर्यमुखीको खेती गरिन्छ । तरकारी वालीतर्फ आलु, प्याज, काउली, भान्टा, बन्दा, गोलभेडा, रामतोरिया, साग उत्पादन गरिन्छ फलफुलतर्फ केरा, आप, सुन्तला, नास्पाती, भुईकटहर उत्पादन गरिन्छ भने अदुवा, वेसार, लसुन र खुर्सानी खेतिपनि यस पालिकामा खेती गरिन्छ ।

यस गाउँपालिकाको धेरैजसो जनसंख्या जीविकोपार्जनको लागि कृषि तथा पशुपालन, व्यापार व्यवसाय, नोकरी र मौषमी ज्यालामजदुरीमा आश्रित रहेका छन् । यहाँको आयआर्जनको प्रमुख श्रोत भनेको ज्यालामजदुरी तथा विभिन्न सार्वजनिक निर्माणका आयोजनाहरूमा काम गर्ने तथा व्यापार व्यवसाय गर्ने हो ।

चौकुने गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७५ अनुसार हरेक घरधुरीमा व्यवसायिक रूपमानभई आफ्नो उपभोगको लागि पशुपालन गर्ने प्रचलन रहेको छ तथापी केही व्यक्तिहरूले फर्मको रूपमा पशुपालन गर्दै आएको पाईन्छ । हाल यो गाउँपालिकामा विशेष गरी गाई, गोरु, भैसी, बाख्रा, वंगुर, घोडा, भेडा लगायत स्थानिय र ब्रोईलर जातका कुखुरा तथा परेवाहरू पाल्ने गरिएको छ । यस गाउँपालिकामा रहेका पशुधनको विवरण तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका ६. पशुपंक्षीको विवरण

क्र.स.	पशुपंक्षीको नाम	जम्मा संख्या
१	गाई र गोरु	९२४६
२	भैसी र रागा	१२५८
३	भेडा र बाख्रा र खसी	१७०६७
४	सुंगुर र बंगुर	५०७
५	घोडा र खच्चर	३
६	कुखुरा	१९४४६
७	हास	६३

२.३ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

२.३.१ सडकको अवस्था

भौतिक पूर्वाधार विकासको सुर्खेत जिल्लाको अति विकट क्षेत्र समावेश भएको यस गाउँपालिकामाका सवै वडाहरूमा कच्चीमोटरवाटोले छोएको छ जुन सडकहरू वाह्रै महिना संचालनहुन कठिनाई रहेको छ । मदन भण्डारी राजमार्ग यसै गाउँपालिकाभएर जाने गर्दछ । खोलाहरूमा पुलहरू बनाउने क्रमजारी रहेको छ । यस पालिकाले पनि वडाका अन्य भागहरूमा समेत मोटरवाटो बनाउदै गएको छ । पछिल्लो समयमा जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरू आएपछि गाउँपालिकामा सडक विस्तारले तिब्रतापाएको छ भने योजना सहित सडक निर्माणको कामतिब्र रूपमाभईरहेको छ जस अनुसार सवै वडाहरू र वस्तिहरूमा कच्ची मोटरवाटोहरू पुग्ने क्रममा रहेको देखिन्छ । सहज पहुँच तथा आवतजावतका लागि गाउँपालिका भित्र जम्मा १९ वटा भोलुङ्गे पुलहरू, ३ वटा पक्कीपुल, ५ वटा ट्रष्ट पुल तथा २० वटा ठाउहरूमा काठका पुलहरू बनेका छन् ।

२.३.२ सिंचाईको अवस्था

यस गाउँपालिकामा सिंचाईका लागि मुख्य गरी स्थानीय स्तरमा बग्ने खोलाहरूलाई स्रोतका रूपमालिईएको छ जसमा बिउरेनीखोला, वत्तिसे, खन्टे, भादघाट, दुघाट खोला, सोताखोला, गिमिने खोला, धनिघाट खोलाआदि छन् । यि खोलाहरूबाट नियमित र मौषमी सिंचाई लिने गरेका छन् । सिंचाईको श्रोतहरू तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका ७. सिंचाईका श्रोतहरू

क्र.स.	सिंचाईको स्रोतको नाम	वडा नं.
१	सुन्पालताल	२
२	लिमुखोला, देवलखोला	१
३	बल्देखोला, बेतानखोला, लामकाने, वसेनी, गैरीवन	३
४	नाउलीखोला, जगदेनखोला, गोगानखोला, कोशीकाँडाखोला, कर्याखोला, सिमखोला, धारापानीखोला, कालीखोला, बल्देखोला, डडखोला, खोपचेखोला, तुषारेखोला, ग्वाङ्गवाडेखोला, बालीआँपखोला, दहखोला	४, ५
५	गुटुखोला, डावखोला, बुढाखोला	७, ८, ९

२.३.३ पानीको स्रोतहरू तथा खानेपानीको अवस्था

यस गाउँपालिका भित्र खानेपानीको प्रयोजनको निमित्तथुप्रै पानीकामुहानहरू रहेका छन् जसमध्ये वडा नं. १ मा जुकेपानी, गैरीखोला, गाडेपानी, चिउराडी, बाभाखेत, मार्सिखेत, वेतेनी, मुलासाता, कालापानी, वेतेनीखोला, हुंगेधारा, तविधारा, बुढावाडा, डम्मखोला, मेलपानी, काफलपानी, फापीकडा, जुकेना, ठुलोखोला, मुलपानी, गोडपानी, छिपछिपेपानी, जदीमुल,

वडा नं. २ मा सान्नीमुहान, जारी छन्टन, वेसर्मेल, जगन्नाथमुहान, भाखाखोलामुहान, रांगखायमुहान, इंजालाखोलामुहान, आसीखोला, गोरेखानेपानी, वासुधारा मुल, वडा नं. ३ मादमहुल, जुगेपानी, खानेरीमुल, भकानेमुल, पधेरामुल, सिमलधारा, सिमलगौरा, ठुलोमुल, गौखडा सिमलधारा, मन्ज्यांगमुल, हामपानी, सिमधारा, चुकावेडा, चुनेपानी, वेतानमुल, भोटेधारा, वडा नं. ४ मासिममुल, कुण्डली, भुम्ककोलधारी, नाउली, वासुधारा, कराईचे, डडघट्ट, वुलवुले, खोप्चे, वल्दे, पाखापानी, घुम्के, धाक्चे, गिटी विसाउने, दहमुहान, घोक्के, डडडडे, बालिया, सात्राखोला, वडा नं. ५ मा ढाक्चेरानागौरा, नाउलीखोला, असुरेनीखोला, तामधारा, मैपानी, सिम, हरियाली, वेतखोली, फलाटेखोला, जामुनापानी, मायाताल, सिमलधारा, आपधारा, साजरुख, वादीखोला, खोल्टेपानी, डाडाखाल, धारापानी, वडा नं. ६ मावुदा, संगने वन, छरछरे, भरेकाडा, धुधुरे, भित्रिवन, असेरा, कोतखोला, घत्घते, सिमलधारा, वेतन, ओखरहुंगे, वडा नं. ७माजुम्लयाहामुल, व्यूरेनीखोला, गोलगाड राजीसाल्मखोला, सिम्लेखोला, वडा नं. ८ मा कोलगाड, राईसाल, भाम्ले थाकलधारी, वैशताल, भट्टेसेरा सिल्कीरवामुल, खनायखोला, वडा नं. ९ माभालुखोला, फाडेगजाखोला, रागखोला, भोट्याखोला र वडा नं. १० मावान्द्रेपानी, गोजीखोला, काप्राखोला जस्ता पानीमामुहानहरु रहेका छन तथापी वढदो खडेरीका कारणले सवै पानीकामुहानहरुमापानीको मात्रामाकमीआएको देखिन्छ र यस पालिकामा केलारी, पानीखाल्टा, गवेना, लमौता, डोप्केपानी, तल्नाखेत, राजीखोला, अम्लीसेन, कालिकुवा, कुण्डली, नाउली, कोलधारी, भुम्के, गिटीविसाउने, धाक्चे, खारेपानी, खोल्टेपानी, पानीनाउला, केउरीखोला, छिपछिपे, एकलेचउरी, तल्लोसिम, ज्यूनारीताल, जुगेपानी, खोटेसल्ला, सान्नेधारी, भाटेमुहान, वान्द्रेपानी जस्ता पानीकामुहानहरु पुर्णरूपमा सुकेका छन । यसरी खानेपानीको आधारमा हेर्दा धारा तथापाईप वाट खानेपानीको प्रयागगरिरहेका घरधुरीको संख्या १४४२ रहेको छ, ट्युववेल तथाहातेपम्पको प्रयोग गर्ने घरधुरीको संख्या ८९ रहेको छ, ढाकिएको कुवा ईनारको पानीप्रयोग गर्ने घरधुरीको संख्या ९४, खुला ईनार र कुवाको पानीप्रयोग गर्ने घरधुरीको संख्या ६६० रहेको छ भने मुलधाराको पानीप्रयोग गर्ने घरधुरीको संख्या १७५२ रहेको छ भने वाकीले डिप वोरिड लगायतका माध्यमवाट खानेपानीको प्रयोग गरिरहेका छन ।

यस गाउँपालिकामा रहेकातालतलैया र प्राकृतिकपोखरीहरु तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका ८. तालतलैया र प्राकृतिक पोखरीको नाम

क्र.स.	वडा नं.	तालतलैया र प्राकृतिकपोखरीको नाम
१	३	तिनचुले
२	३	बराहताल
३	३	दह ताल
४	८	वृढिपडेताल
५	५	मयाताल
६	१	सोतालिखातताल

२.३.४ वनको अवस्था

चौकुने गाउँपालिकामा रहेका ४१ वटा सामुदायिकवनहरुले ९,४३२.४३ हेक्टर क्षेत्रफलओगटेको छ भने १ वटा निजीवनपनि यस गाउँपालिकामा रहेको छ जसले ०.३९ हेक्टर क्षेत्रफलओगटेको छ । यि सामुदायिकवनहरुमापाईने रुख प्रजातिहरुमा साल, सल्ला, साज, जामुना, टुनी, सिमल, रयज, वाभ्र, फलाट, लालीगुरास, गिठा, काउलो, सादन, भिमल, चिउरी, वास, निगालो, वोटधाईरो, कटुज, खयर, शिशौ, काफल रहेका छन भने वुट्यानहरुमा ऐसेलु, चुत्रा, घंधारु, खजुरी, वयर, मेल, रुईनो, भलायो जस्ता प्रजातिहरु पाईन्छन । जडिवुटिहरुमा हरो, वरो, अमला, काउलो, तेजपत्ता, पाषणभेद, जन्तीफुल, समायो, कुरिलो, टिमुर, अल्लो, सिस्नु, हरचुस, हातपसारो, सुनगाभा, गर्जुगानो, वाखे, वेल पाईन्छन । यस पालिकामा रहेकाउपभोक्ताहरुको दैनिकीलाई सजिलो बनाउनको लागिपाईने वन पैदावारहरु सवै यि सामुदायिक वनहरुवाट उपभोग गर्ने गरेका छन ।

तालिका ९. सामुदायिक तथा निजी वनको विवरण

क्र.स.	सामुदायिकवनको उपभोक्ता समुहको नाम	वडा नं.	क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	कोट दरवार सा.व.उ.स.	१	१७५.२५
२	नारायण चिउराडी सा.व.उ.स.	१	१९८.४५
३	मालिका सा.व.उ.स.	१	७७
४	कालिका सा.व.उ.स.	२	१२४
५	नारायण सा.व.उ.स.	२	१२७
६	नवजागृती सा.व.उ.स.	२	१५०.५
७	सृजनशिल सा.व.उ.स.	२	१९७.५५
८	लामामेला सा.व.उ.स.	३	१२४.४
९	शोभानचौर सा.व.उ.स.	३	१९७.७७
१०	हुलाकीडाँडा सा.व.उ.स.	३	१९५.७५
११	समावेशी सा.व.उ.स.	३	६९.३
१२	सिताताल सा.व.उ.स.	३	१९५.७६
१३	नवदुर्गा सा.व.उ.स.	३	१२२.९१
१४	पिपलडाँडा सा.व.उ.स.	३	१८९.०५
१५	भित्रीवन सा.व.उ.स.	३	१३०.७८
१६	ग्वाड ग्वाडे सा.व.उ.स.	४	१७९.६७
१७	कुलु सा.व.उ.स.	४	१६१.४६
१८	कुल्लु कर्णाली सा.व.उ.स.	४	२६२.६१
१९	टटाली सा.व.उ.स.	४	१५५
२०	समाज सु सुव्वाखाल सा.व.उ.स.	४	१७७
२१	कुण्डली सा.व.उ.स.	४	२२२.८१
२२	पाखापानी सा.व.उ.स.	५	१५४.४४
२३	जानकीमहिला सा.व.उ.स.	५	१५५
२४	मायाताल सा.व.उ.स.	५	१९९.६२
२५	बाँसपानी सा.व.उ.स.	५	२१०
२६	हिमाल सा.व.उ.स.	५	२०५.३
२७	मालिका सा.व.उ.स.	५	१७७
२८	निमाडे सा.व.उ.स.	६	३२९.१
२९	कोटखोला सा.व.उ.स.	६	२६६.०५
३०	वण्डाली सा.व.उ.स.	६	७४८.९४
३१	नवाडी सा.व.उ.स.	६	३२७.४८
३२	हरियालीधलिपसर सा.व.उ.स.	६	३०७.४९

क्र.स.	सामुदायिकवनको उपभोक्ता समूहको नाम	वडा नं.	क्षेत्रफल (हेक्टर)
३३	धामीडाडा सा.व.उ.स.	७	३६३.६८
३४	सानुडाँडा सा.व.उ.स.	७	४८१.८८
३५	खोटेसला सा.व.उ.स.	७	४३२.७९
३६	लालभाडी सा.व.उ.स.	८	३२०.०१
३७	बेलगौडा सा.व.उ.स.	९	२१२.२७
३८	सुनपुर सा.व.उ.स.	९	७३१.४६
३९	राजीगाउँ सा.व.उ.स.	९	४८.२४
४०	कालीका सा.व.उ.स.	१०	२४९.१६
४१	तामधार सा.व.उ.स.	१०	७८.५
जम्मा क्षेत्रफल			९४३२.४३
निजीवन (विजयवहादुर विष्ट)			०.३९
कुल जम्मा क्षेत्रफल			९४३२.८२

यस पालिकामा रहेका वनहरुमावदेल, वाघ, भालु, वादर, मृग, स्याल, खरायो, घोरल, रतुवा, गुना, दुमिस, स्यालगायतकावन्यजन्तुहरु पाईन्छन भने पंक्षिहरुमाकालिज, चेड, तित्रा, चाखुरा, सुगा, परेवा, डिगुल्चे, जुरेली, काग, भिडचुके, पाटिपिट्यौलो, मैना, ढुकुर, वेर्सो, मुसेचिल, हुम्बारा, जुम्ले, गडुल, सारस, वकुल्ला, कोईलीपाईन्छन भने सरीसृपमा सर्प तथा छेपारो र गोहोरो पाईन्छन ।

२.३.५ वस्तीको अवस्था

चौकुने गाउँपालिकामाअधिकाशं घरहरु खर तथा परालले छाएका छन भने हालआएर जस्ता पातालगाउने प्रचलन सवै वडामा बढदै गएको छ । त्यसैगरि केही घरहरु ढुंगाले छाएको र केही काठले छाएको पनि देखिन्छ साथै हालआएर केही घरहरु ढलान समेत गरिएका छन ।

यस गाउँपालिकाको प्रमुखव्यापारिक केन्द्रहरुमालगाम डाँडा बजार, धनरास डाँडा बजार, बोलाबजार, बेतानबजार, गोब्राबजार, जगन्नाथबजार, मायातालमिलनचोक, गुटुबजार वाविशालबजार रहेका छन जहा दैनिकउपभोग्य समाग्रीहरुका साथै लत्ता कपडा, खाद्यान्न, तरकारी तथाफलफुलहरु पाईन्छ ।

२.३.६ पर्यटकिय स्थान, धार्मिक तथा सांस्कृतीक सम्पदाको अवस्था

यस गाउँपालिकामा विभिन्न धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलहरु रहेका छन । यि धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्रहरुको शंरक्षण, सम्बर्द्धन तथाप्रचार प्रसार गरेमाआन्तरिक तथावाह्य पर्यटनहरु बढाउन सकिन्छ । तलको तालिकामा धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलहरु देखाईएको छ ।

तालिका १०. धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलहरु

क्र.स.	वडा नं.	पर्यटकिय तथा धार्मिक स्थलहरु	क्र.स.	वडा नं.	पर्यटकिय तथा धार्मिक स्थलहरु
१	१	सेती कर्णाली दोभान बेनी	१३	४	मुखियाथलो
२	१	कोटको दरवार	१४	५	वण्डाली थान
३	२	चमेरे गुफा	१५	४	कुण्डुक
४	१	शिवमन्दिर	१६	४	बासुधारा भरना
५	१	चिनरास मालिका	१७	५	चमेरे गुफा
६	१	धनराख्ने गुफा	१८	४	भुम्ककुण्ड

७	२	रामडाडा शिवमन्दिर	१९	४	जगन्नथथान
८	३	तिनचुले	२०	४	शिवमन्दिर
९	३	बराहताल	२१	९	भेरी कर्णालीको दोभान
१०	३	घहताल	२२	८	चौकुने सिमेन्ट खानी
११	३	छिन्टे हुंगा	२३	७	जुम्लयाहामूल
१२	३	रातो दरवार	२४	९	बृढिपडेपातलरचल्ने मुल
			२५	७	वण्डाली थान

२.३.७ कार्यरत संघ संस्थाहरु

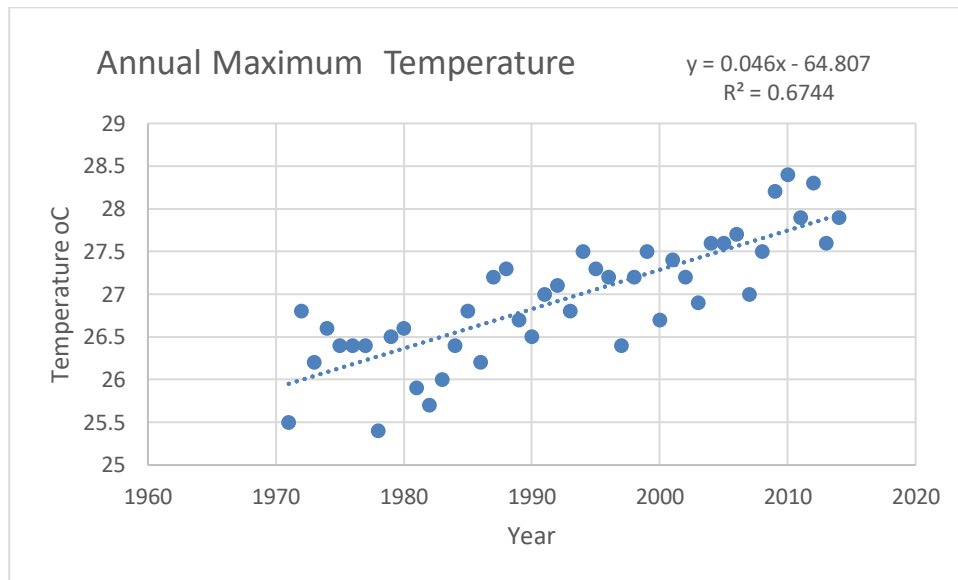
गाउँपालिकामा विभिन्न संघ संस्थाहरु क्रियाशिल रहेका छन् र यी संस्थाहरुले सुशासन, लैंगिकउत्तरदायित्व, महिला सशक्तिकरण, मेलमिलाप, सामाजिक परिचालन, सामुदायिकविकास तथापूर्वाधार निर्माण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउदै आईरहेका छन् । मुख्यगरी स्वास्थ्य, सरसफाई, कृषि, शिक्षा, पूर्वाधार निर्माण, क्षमताविकास आदि क्षेत्रमा संघ संस्थाहरुले आर्थिक तथाभौतिक सहयोग गर्दै आईरहेका छन् । यस गाउँपालिकामा कार्यरत क्रियाशिल गैर-सरकारी संस्थातथा परियोजनाहरुमा सुन्दर नेपाल, स्याक नेपाल, वाम, सेलर्ड, ईक्वोईलएक्सेस, युवाअभियान, आस्था नेपाल, असलशासन, दिगो विकास, किडाक, महिलाविकास, आवाज, आत्मनिर्भर समाज, नेपालजलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमलगायतका रहेका छन् ।

वित्तिय सेवाका लागि वित्तिय संस्थाहरुमा यस गाउँपालिकामालक्ष्मी बैंक रहेको छन । यस बैंक वाट विभिन्नवित्तिय सेवाहरु प्रदानगरिरहेका छन । यस वाहेक यस गाउँपालिकामा वातावरण, बौद्ध, छिमेकी, एन.आई.सि., महिला लघुवित्त, ग्लोवलमाईक्रो फाईनान्स, सानाकिसान, वातावरण, निर्धन, नवलक्ष्मी, भरिपुर्ण जस्ता वित्तिय संस्थाहरुले बचत, ऋण, रेमिटेन्स जस्ता सेवाहरु प्रदानगरिरहेको छ । यस गाउँपालिकामा २८ वटा कृषितथापशुपालन, जडिवुटि उत्पादक, वचततथा ऋण सहकारीहरु पनि रहेका छन जसले वित्तिय रुपमाकामगरिरहेका छन ।

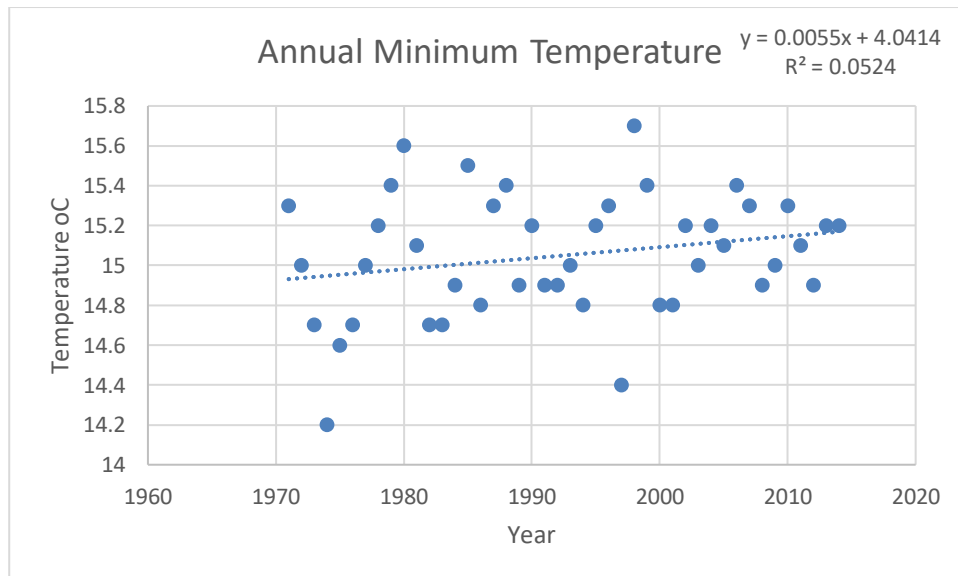
परिच्छेद ३: जलवायु परिवर्तन, विपद जोखिमको अवस्था

३.१ चौकुने गाउँपालिकामा तापक्रमको परिदृष्य

जल तथा मौषम विज्ञान विभागको सन् १९७१ देखि २०१४ सम्मको सुर्खेत जिल्लाको तापक्रमको तथ्यांक डाउनलोड गरी अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रमको विश्लेषण गर्दा अधिकतम तापक्रमको वार्षिक वृद्धि दर 0.046°C र न्यूनतम तापक्रमको वार्षिक वृद्धि दर 0.005°C रहेको पाईन्छ। अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रम दुवै बढ्दो क्रममा रहेको छ।

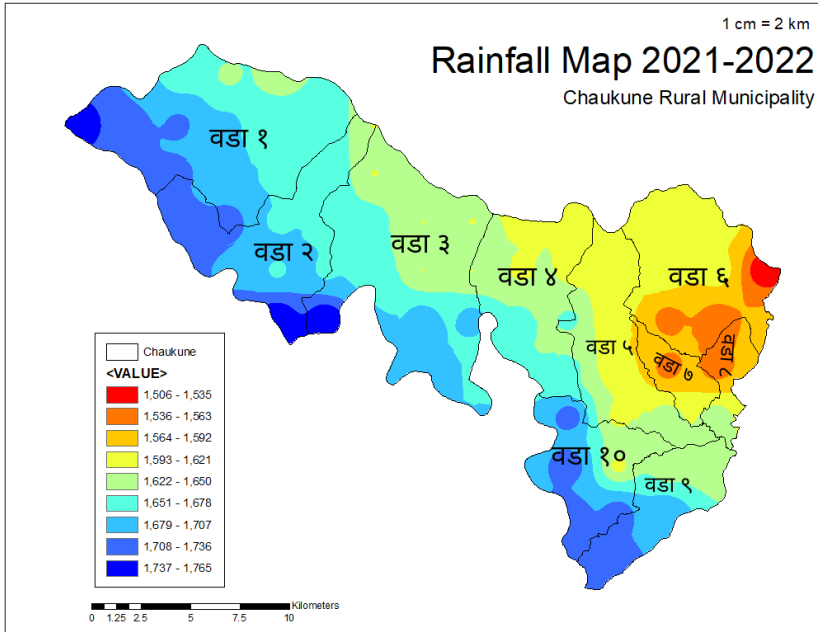

चित्र ४. वार्षिक अधिकतम तापक्रम

चित्र ५. वार्षिक न्यूनतम तापक्रम

३.२ चौकुने गाउँपालिकामा वर्षाको परिदृष्य

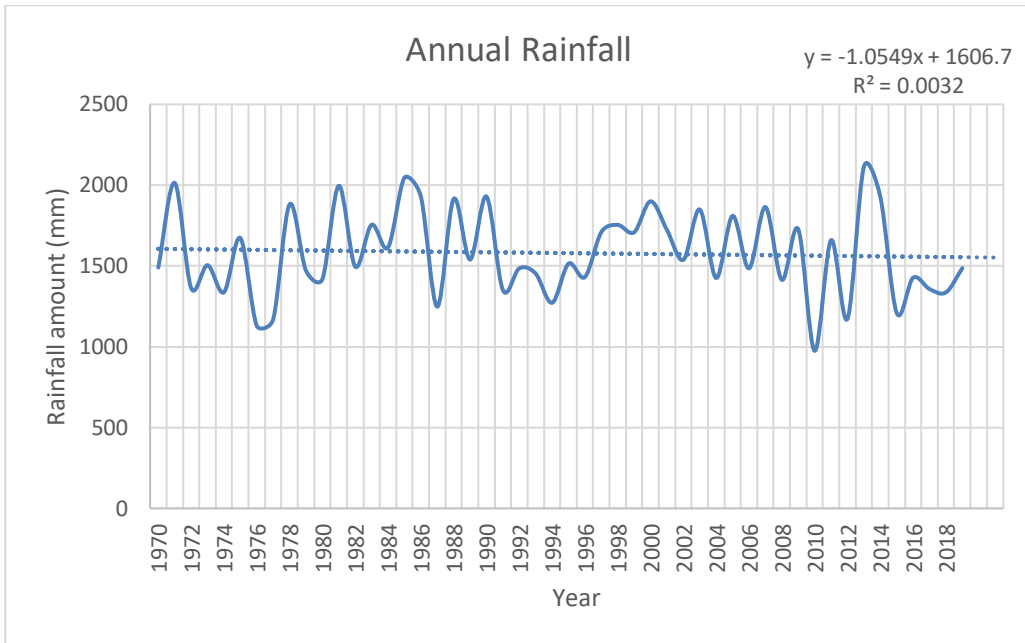

यो नक्साले २०२१ देखि २०२२ सम्मको अवधिको भेरीगंगा गाउँपालिकाको वार्षिक वर्षाको दृश्य प्रतिनिधित्व गर्दछ। नक्सा संकेत अनुरूप सबैभन्दा कम रेकर्ड गरिएको वर्षाको मात्र १५०६ देखि १५३० मिमी सम्म रहेको छ भने सबै भन्दा उच्चतम रेकर्ड गरिएको वर्षाको मात्र १७३७ देखि १७६५ मिमी सम्म रहेको छ । यो नक्साले तोकिएको समयावधिमा गाउँपालिका भरि वर्षाको विभिन्न स्तरहरूको दृश्य

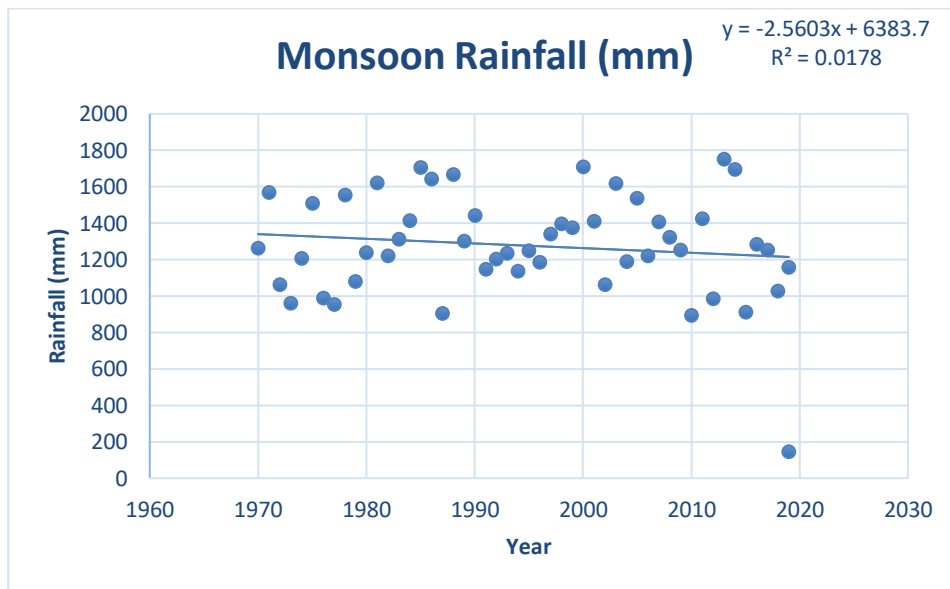
चित्रण प्रदान गर्दछ। रङ(कोड गरिएको लेजेन्डले कम र उच्च वर्षाको मात्रा भएका क्षेत्रहरू बीच फरक गर्न मद्दत गर्दछ। यस नक्साद्वारा गाउँपालिकामा वर्षाको वितरण र तीव्रता अवलोकन गर्न सकिन्छ साथै यस क्षेत्रको जलस्रोत, कृषि सम्भाव्यता र समग्र जलवायु ढाँचाको मूल्याङ्कन गर्न मूल्यवान सहयोग पुराउन सक्छ ।

जल तथा मौषम विज्ञान विभागको विरेन्द्रनगरको विगत ४९ वर्षको तथ्यांक अवलोकन गर्दा वर्षामा गिरावट देखिएको छ । सन १९७० देखि २०१९ सम्मको तथ्यांक विप्लेषण गर्दा वार्षिक औषत वर्षा १६१२ मिमी रहेको पाईन्छ । यो अवधिमा तथ्यांकहरूलाई विश्लेषण गर्दा वार्षिक औषत वृद्धि दर ०.०३८ डिग्री सेल्सीयस रहेको छ जो समग्र नेपालको तापक्रम वृद्धिदर (०.०५६°C) भन्दाकम रहेको देखिन्छ । -१.०५५ मिमी रहेको छ । केहि वर्षहरूमा १९७१,१९८५,२०१४ मा अत्याधिक वर्षा भएको देखिन्छ भने सन २०१० मा सबैभन्दाकम वर्षा भएको देखिन्छ ।

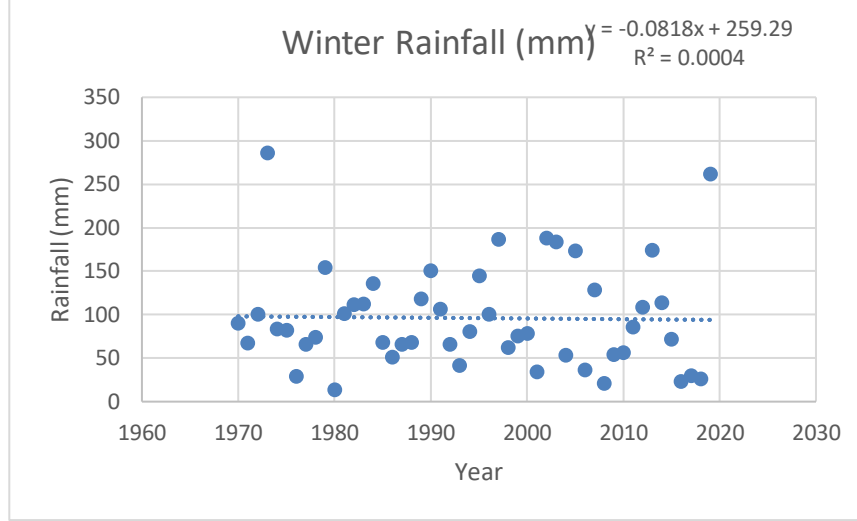
यसै गरि मनसुनको वर्षा तथा हिउँदको वर्षामा पनि गिरावट रहेको पाईन्छ ।

चित्र ६ वार्षिक वर्षा

चित्र ७ वार्षिक मनसूनी वर्षा

चित्र ८ वार्षिक हिउदे वर्षा

निष्कर्ष :

यि सबै परिदृष्यहरूले वर्षाको मात्रा घट्दै गएको देखिन्छ, र सोहि अनुरुपाका अनुकूलनका गतिविधिहरू प्रस्ताव गरिएको छ।

३.३ सङ्कटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण

यो विधिको प्रयोगले हाल देखा परेका तथा भविष्यमा देखा पर्ने सक्ने जलवायुजन्य सङ्कट तथा प्रकोपहरूको न्यूनीकरण गर्न आवश्यक पर्ने अनुकूलन क्रियाकलापहरूको पहिचान तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि सहज बनाउन निम्न उल्लिखित प्रक्रियाहरू पूरा गरी यो योजना तयार गरिएको छ ।

वडागत प्रकोप विश्लेषण गणनामा प्रयोग भएको सूत्र तल उल्लेख गरिएका छन्:

$$X_{norm_i} = \frac{X_i - X_{min}}{X_{max} - X_{min}}$$

Where,

X_i = the data value to be transform

X_{min} = the lowest value of this indicator

X_{max} =the highest value of this indicator

Here,

$$V = S * AC$$

Where, V= Vulnerability

S= Sensitivity

AC= Adaptive Capacity

Also,

$$R = H \text{ intensity} * V \text{ index} * E \text{ index}$$

Where, R= Risk

H=Hazard

Vindex= Vulnerability index

Eindex= Exposure index

प्रकोप सुचकाङ्क

क्षमताको विश्लेषण नेपाल सरकारले तय गरेका विभिन्न सूचकहरूमध्येबाट यस गाउँपालिकामा लागि उपयुक्त सूचकहरूको पहिचान र छनौट गरी गरिएको छ ।

तालिका मा देखाइएको प्रकोपहरूको सूचकाङ्क अनुसार जलवायुजन्य प्रकोपहरूको समस्या तथा जोखिम वडा ५ मा सबैभन्दा बढी र वडा २ मा सबैभन्दा कम रहेको छ ।

तालिका नं. ११ : प्रकोप सूचांक

प्रकोपहरू	प्रकोपको वडागत मान									
	वडा १	वडा २	वडा ३	वडा ४	वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०
पहिरो	०.५	०.५	०.५	०.५	१.	०.५	०.५	०.	०.	०.
कृषि तथा पशु रोग	०.१२५	०.२५	१.	०.५	०.२५	०.५	०.१२५	०.१२५	०.२५	०.१२५
बाढी	०.४	०.६	०.४	०.४	०.८	०.४	०.४	१.	०.८	०.६
असिनापानी	०.५	०.२५	०.२५	०.२५	०.७५	१.	१.	०.५	०.५	०.२५
आगलागी	१.	०.	०.१६७७	०.१६७७	१.	०.३३३	०.१६६७	०.१६६७	०.१६६७	१.
खडेरी	०.७५	०.	०.५	०.२५	१.	०.२५	०.२५	०.५	०.५	०.५
जम्मा	३.२७५	१.६	२.८१७७	२.०६७७	४.८	२.९८३	२.४४१७	२.२९१७	२.९६६७	२.४७५

सम्मुखता

यस गाउँपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूसँग सामुदायिक तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको सम्मुखताको विश्लेषणका लागि जम्मा जनसङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा लिइएको छ । यो सूचकहरूको वडागत मान गाउँपालिकामा आयोजित अन्तरक्रिया कार्यक्रमका सहभागीहरूले सहभागितामूलक ढङ्गले निर्धारण गरेका थिए जसलाई तालिकामा यस प्रकार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १२ : सम्मुखताको वडागत सूचांक

सूचकहरू	सम्मुखताको वडागत मान									
	वडा १	वडा २	वडा ३	वडा ४	वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०
जम्मा जनसङ्ख्या	०.६०८७	०.५०५५	०.७६६६	०.७०९८	०.६३८६	०.६११५	१	०.६९७२	०.६९३५	०.९३७९

तालिका २७ मा देखाइएको सम्मुखताको सूचकाङ्क अनुसार जलवायुजन्य प्रकोपहरूसँग वडा ७ सबैभन्दा बढी र वडा ९ सबैभन्दा कम सम्मुख रहेका छन् ।

संवेदनशीलता

यस गाउँपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूसँग सामुदायिक तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको संवेदनशीलताको विश्लेषणका लागि १९ वर्षभन्दा कम तथा ६० वर्षभन्दा माथिको जनसङ्ख्या, महिलाको जनसङ्ख्या, अपाङ्ग तथा अशक्तको जनसङ्ख्या, खाद्यान्न अभाव भएका घरधुरी, खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्ने घरधुरीको सङ्ख्याको सङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा लिइएको छ ।

तालिका २८ मा देखाइएको संवेदनशीलताको सूचकाङ्क अनुसार जलवायुजन्य प्रकोपहरूसँग वडा ७ सबैभन्दा बढी र वडा २ सबैभन्दा कम संवेदनशील रहेका छन् ।

तालिका नं. १३ : संवेदनशीलताको वडागत सूचकाङ्क

सूचकहरू	संवेदनशीलताको वडागत मान									
	वडा १	वडा २	वडा ३	वडा ४	वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०
१९ वर्षभन्दा कम तथा ६० वर्षभन्दा माथिको जनसङ्ख्या	०.२२४	०.	०.४७३	०.४२९	०.२७८	०.२०९	१.	०.२८३	०.२६४	०.८५२
महिलाको जनसङ्ख्या	०.९९४	०.	०.५२९	०.४९५	०.३१७	०.२५९	१.	०.३१३	०.२६	०.८०७
अपाङ्ग तथा अशक्तको जनसङ्ख्या	०.१४३	०.११९	०.१९	०.	०.५२४	१.	०.७६२	०.५२४	०.५२४	०.
खाद्यान्न अभाव भएका घरधुरीको सङ्ख्या	०.१८३	०.	०.८६७	०.१६८	०.३५८	०.१८५	०.६७६	०.२४२	०.५७७	१.
खानेपानीको लागि खुल्ला पानीको स्रोत प्रयोग गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या	०.३६३	०.	०.१४९	१.	०.२०१	०.५६	०.८४६	०.०९८	०.९४४	०.९२३
खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या	०.३४४	०.	०.६९७	०.८६१	०.५०३	०.४२५	१.	०.४६४	०.४४२	०.८४७
कच्ची घर छाना	१.	०.	०.६२९	०.५४५	०.७४७	०.७४२	०.५२६	०.३२४	०.५१६	०.६१
जम्मा	३.१७१	०.११९	३.५२६	३.४९८	२.९२८	३.३८	५.८१	२.३२८	३.५२८	५.०३९

अनुकूलन क्षमता

यसै गाउँपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूसँग सामुदायिक तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीको अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणका लागि जागिरेको सङ्ख्या, शिक्षित जनसङ्ख्या, विद्युतमा पहुँच पुगेका घरधुरीको सङ्ख्या, विद्यालयको सङ्ख्या, सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच भएका घरधुरीको सङ्ख्या, खानेपानीका स्रोत तथा वितरण, र पर्यटकीय क्षेत्रको सङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा लिइएको छ ।

तालिका २९ मा देखाइएको अनुकूलन क्षमताको सूचकाङ्क अनुसार प्रकोपहरूसँग जुध्न वडा ८ सँग सबैभन्दा बढी र वडा ६ सँग सबैभन्दा कम अनुकूलन क्षमता रहेका छन् ।

तालिका नं १४: अनुकूलन क्षमताको वडागत सूचकाङ्क

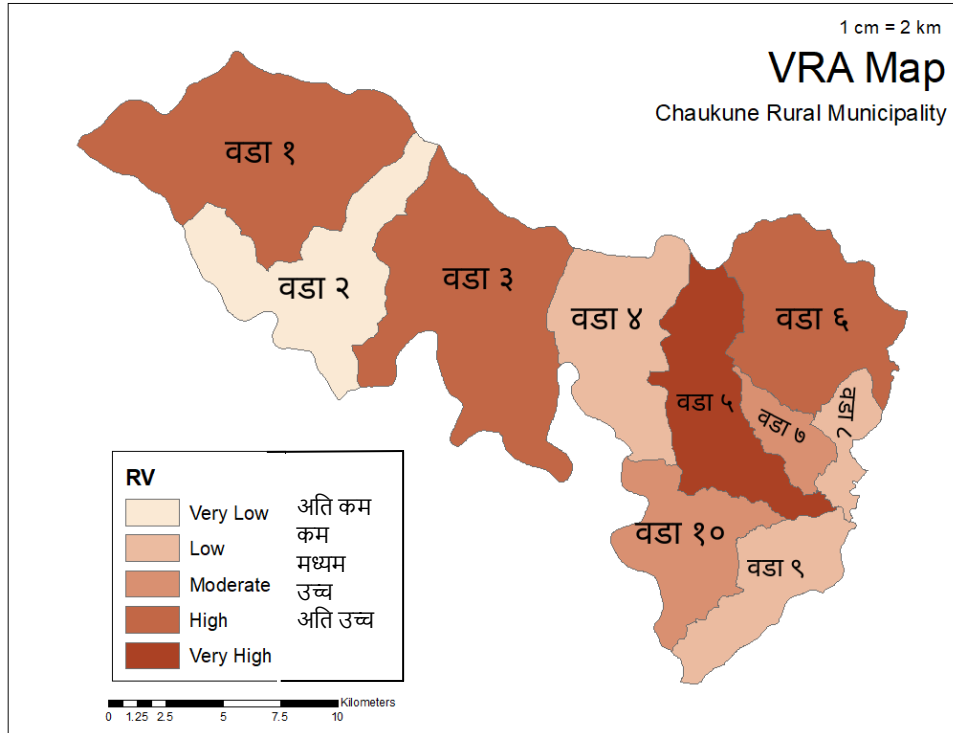
सूचकहरू	अनुकूलन क्षमताको वडागत सूचकाङ्क									
	वडा १	वडा २	वडा ३	वडा ४	वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०
सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच भएका घरधुरीको सङ्ख्या	०.१८०३	०.११०५	०.६६६७	०.२९६३	०.३८२८	०.१७९०	०.५९१७	१.००००	०.००००	०.२४६९
जागिरेको सङ्ख्या	०.५९१०	०.८२७०	०.२२८०	१.००००	०.००००	०.२४६०	०.९०१०	०.७६८०	०.७७५०	०.४९४०
शिक्षित जनसङ्ख्या	०.००००	०.३८२०	०.५२९०	०.१०१०	०.०२००	०.०२४०	०.६७८०	१.००००	०.०६७०	०.३०७०
विद्युतमा पहुँच पुगेका घरधुरी	०.००००	०.५७७०	०.३०८०	०.३४६०	०.०९९०	०.१२८०	०.१७९०	१.००००	०.१७९०	०.०२६०
विद्यालयको संख्या	०.५७९०	०.००००	१.००००	०.४२९०	०.१४३०	०.१४३०	०.००००	०.००००	०.१४३०	०.१४३०
खानेपानी योजना/पोखरी/तालको सङ्ख्या	०.२९६०	०.००००	०.२२२०	१.००००	०.७४९०	०.०७४०	०.१८५०	०.४८९०	०.००००	०.३०७०
पर्यटकीय क्षेत्रको सङ्ख्या	०.२२२०	०.१११०	०.२२२०	१.००००	०.४४४०	०.१११०	०.००००	०.५५५०	०.००००	०.००००
जम्मा	१.७८	२.००६	३.१७६	४.१७२	१.२१	०.९०५	२.४७१	४.८०५	१.१६४	१.१७४

जोखिमका आधारमा वडा स्तरीकरण

संवेदनशीलता तथा अनुकूलन क्षमताको वडागत कूल सूचकाङ्कको आधारमा वडागत सङ्कटासन्नता पहिचान गरिएको छ र अन्त्यमा सम्मुखता र सङ्कटासन्नताका आधारमा जोखिमको वडागत सूचकाङ्क निकालिएको छ । यसरी जोखिमको वडागत सूचकाङ्कको पहिचान गरी दशवटा नै वडाहरूको स्तरीकरण गरिएको छ ।

तालिका नं १५: प्रकोप, सम्मुखता, संवेदनशीलता, अनुकूलन क्षमता, सङ्कटासन्नता तथा जोखिमको आधारमा वडागत स्तरीकरण

सूचक	वडा १	वडा २	वडा ३	वडा ४	वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०	औसत
प्रकोप (क)	०.५६३	०.३२	०.५४५	०.३११	०.७३३	०.५२१	०.४४४	०.३७५	०.४१२	०.४०१	४.७१
सम्मुखता (ख)	०.६१	०.५	०.७६७	०.७१	०.६३९	०.६२	१.	०.६९७	०.६१४	१	७.०९७
संवेदनशीलता (ग)	०.४५३	०.०१७	०.५	०.५	०.४२	०.४७३	०.८३	०.३३३	०.५०४	०.७२	४.७६१
अनुकूलन क्षमता (घ)	०.२५४	०.२७७	०.४५४	०.५१६	०.१७३	०.१२९	०.३५३	०.६८६	०.१६६	०.१६८	३.२६६
संकटासन्ना (ङ) (ग*घ)	०.११५२१	०.००४७७	०.२२८५२	०.२९७८५	०.०७२२९	०.०६२४३	०.२९२९७	०.२२८२९	०.०८३८१	०.१२०७२	१.५०७
जोखिम (च) (क*ख*ङ)	०.०३९४९	०.०००७९७	०.०९५५४३	०.०८२५८५	०.०३३८५२	०.०२०१६४	०.१३००९४	०.०५९६६६	०.०२११७९	०.०४५४२४	०.५२९

चित्र नं. ९: VRA नक्शा

३.३ वडाहरूको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

वडागतरूपमा समयरेखा विधिबाट पहिचान भएका जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमहरूलाई गाउँपालिका तहमा जोडागत स्तरीकरण विधिबाट समग्र विश्लेषण तथा स्तरीकरण गरिएको थियो । स्तरीकरण क्रममा स्थानीय स्रोत, साधन तथा जीविकोपार्जनमा प्रकोपहरूले पारेको असर तथा प्रभावहरू तुलानात्मक विश्लेषण गरी प्रकोपको स्तरीकरण गरिएको थियो । यस विधिबाट गरिएको विश्लेषण अनुसार पहिरो पहिलो स्तरमा रहेको छ, बाढी दोस्रो र खडेरी तेस्रो स्तरमा रहेको छ । यसरी नै कृषि तथा पशुपक्षमा रोग चौथो, वनमा आगलागीपाँचौं, मानवस्वास्थ्य छैठौं स्तरमा रहेको छ । असिनासातौंमा, हावाहुरी आठौंमा र मिचाहा प्रजाति नवौं स्तरमा रहेको छ । गाउँपालिकाले आफ्नो योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा पहिरो, बाढी तथा खडेरी लगायतका प्रकोप तथा जोखिमहरूलाई ध्यान दिदै यसबाट उत्थानशील हुने किसिमका योजना तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नुपर्ने देखिन्छ । प्रकोप जोडागत स्तरीकरणलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रकोप	पहिरो	बाढी	खडेरी	आगलागि	कृषि तथा पशु पंक्षीमा रोग	मिचाहा प्रजाति	मानव स्वास्थ्य	हावाहुरी	असिनापानी	स्तर
पहिरो		पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	I
बाढी			बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	II
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	III
आगलागि					आगलागि	आगलागि	आगलागि	आगलागि	आगलागि	IV
कृषि तथा पशु पंक्षीमा रोग						कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग	कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग	कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग	कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग	V
मिचाहा प्रजाति							मिचाहा प्रजाति	मिचाहा प्रजाति	मिचाहा प्रजाति	VI
मानव स्वास्थ्य								मानव रोग	मानव रोग	VII
हावाहुरी									हावाहुरी	VII I
असिनापानी										IX
जम्मा	९	८	७	६	५	४	३	२	१	

३.४ प्रकोपहरुको ऐतिहासिक समयरेखा

चौकुने गाउँपालिकामा विभिन्न प्रकोपहरुले पारेका असर तथा प्रभावहरुको विश्लेषण स्थानिय स्तरमा सबै सहभागिहरुको सहभागितामूलक तरिकाबाट गरिएको थियो ।

प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा : यो एक सहभागितामूलक विधी हो जस मार्फत कम्तिमा विगत ३० वर्षमा घटेका विभिन्न प्रकोपहरुको विश्लेषण गरिन्छ । यस विधिको माध्यमबाट वडा नं. १ देखि १० सम्मका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु, जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजिवी तथा जानीफकारहरुसँग छलफल गरी चौकुने गाउँपालिकाको प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा तयार गरिएको थियो । यस विधिबाट प्राप्त भएको सूचनाको आधारमा गाउँपालिकामा रहेका जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमहरु र ती प्रकोपहरुबाट भएको असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गरिएको थियो ।

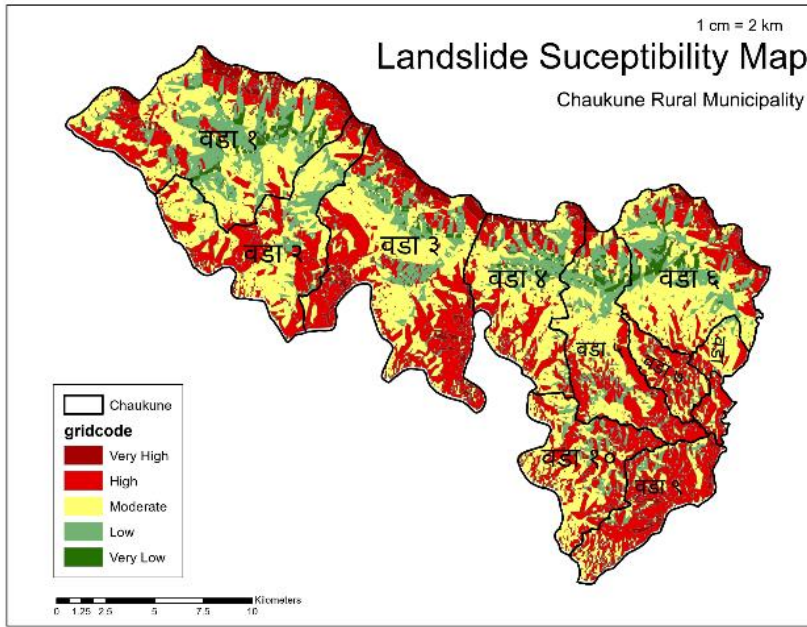
क. पहिरोको जोखिमको अबस्था

यस गाउँपालिकाको मुख्यप्रकोपहरु मध्ये पहिरो तथा भू-क्षय एक रहेको छ । पहिरोबाट खेतीयोग्यजमीन, बस्ती तथा घरहरु, सामुदायिक पूर्वाधारहरु तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतहरु संकटासन्न रहेको देखिन्छ । विगतका वर्षमा पहिरो तथा भू-क्षयले गर्दा गरेको क्षति समग्ररूपमा तलको तालिकामा समेटिएको छ ।

तालिका नं. १७ : पहिरोको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग	
१	पहिरो	वडा न १			भविष्यमा पहिरोको वारम्भारता र प्रवृत्ति दुवै बढ्ने देखिन्छ। यसले कृषि योग्यजमिनमा क्षति पुर्याउने, खाद्यसंकट आउने सम्भावना प्रबल देखिन्छ। वन जंगल तथा भौतिक पुर्वाधारहरूमा पनि असर पुर्याउने देखिन्छ।	सवै घरधुरीहरू विस्थापित भएर यसै जिल्लाको बराहताल, पंचपुरी, विद्यापुर तथा कैलाली गएर बसोवास गरेको, गा.पा. वाट प्रति घरधुरी ५०,००० सहयोग भएको, १५ घरधुरीहरू अन्यत्र वसाई सराई गरि त्यस स्थानबाट विस्थापित भएको
		२०६६	जारिमे सिमली वस्तिमा वस्तिको माथिबाट सुख्खा पहिरो आएर १५० घरधुरीहरूलाई साथै त्यहा भएको खेतियोग्य जमिन पुर्ण रुपमा क्षति गरेको, अझैपनि ३८ घरधुरीहरू रहेको साथै वस्ति जोखिममा रहेको, मालिका सामुदायिक वनमा पहिरो गएर ५ हेक्टर वढी वन क्षेत्रमा क्षति गरेको जसका कारण वनमा भएका वोटविरुवाहरू ढलेको तथा पहिरोले पुर्निएको साथै वनबाट आएको पहिरोले २० रोपनी भन्दा वढी खेतियोग्य जमिन पुर्ण रुपमा पुरेको तथा क्षति गरको, चायावोटको पहिरोले खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरको, वडासैनमा पहिरोले ३ घरधुरीहरू जोखिममा रहेको			
		२०६८	पोखरेको वस्तिमा पहिरो गएर ३ घरधुरीहरू पहिराको उच्च जोखिममा रहेको			
		वडा न २				
		२०३५	वराल खोलामा ठुलो पहिरो जादा ७ घरधुरीको ५० रोपनी खेतियोग्य जमिन वगाएको तथा पुरेको			
		२०७९	बेतखोला लघुजलविद्युतलाई वगाएर लगेको जसले गर्दा १२ लाख बरावरको क्षति भएको, अझैपनि वत्ति सुचारु हुन नसकेको			
		वडा न ३				
		२०७८	लाम्काने क्षेत्रमा वर्षाको पानीले पहिरो गई ५ घरधुरीको २५ रोपनी खेतियोग्य जमिन वगाएको तथा पुरेको, खानेपानीको पाईपहरू फुटाएको, सिचाई पोखरीमा क्षति भई पोखरी चुहिने र पानी संकलनमा असर गरेको, बेतखोल सिचाई कुलो, बलारे कुलो र जामुने कुलोलाई क्षति गरेको जसका कारण ६० रोपनी खेतियोग्य जमिन सिचाईको सुविधाबाट वंचित भएको, थापाथली कुलो क्षति भई २५ घरधुरीको १२५ रोपनी खेतियोग्य जमिन सिचाई हुन वाट वंचित भएको			
		२०७९	सोभनचौरमा वर्षातको पानीले पहिरो गई १० रोपनी खेतियोग्य जमिन वगाएको साथै वस्ति पनि जोखिममा रहेको			
		वडा न ४				
		२०६६	८ विगाहा खेतियोग्य जमिन पहिरोले पुरे क्षति गरेको			
		२०७९	१५ घरहरू भत्किएको, १० घर विस्थापित भएको, ५ विगाहा खेतियोग्य जमिन पुरेको तथा वगाएको			
		वडा न ५				
		२०७२	तल्लो धारापानीमा गाउको माथिबाट पहिरो आएर १९ घरधुरीको खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, १९ वटा घरहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, पाखापानी सामुदायिक वन को सल्लेरी डाडामा पहिरो गएर वनमा भएका वोटविरुवाहरू पुरेको तथा क्षति गरेको, मालिका सामुदायिक वनको मायाताला भन्ने स्थानमा पहिरो गएर वनमा भएका वोटविरुवाहरू नोक्सान गरेको			
२०७८	तल्लो धारापानीमा गाउको माथिबाट पहिरो आएर १९ घरधुरीको खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, १९ वटा घरहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, पाखापानी सामुदायिक वन को सल्लेरी डाडामा पहिरो गएर वनमा भएका वोटविरुवाहरू पुरेको तथा क्षति गरेको, मालिका सामुदायिक वनको मायाताला भन्ने स्थानमा पहिरोले वनमा भएको वोटविरुवाहरू पुरे					

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
			क्षति गरेको, रेक्चा खारगाडी वन क्षेत्रमा पहिरो आएर वनमा भएका वोटविरुवाहरूमा क्षति गरेको साथै उक्त स्थानमा रहेको वस्ति पहिरोको जोखिममा रहेको		
		२०७९	तल्लो धारापानीमा पहिरोको कारणले २ वटा घरधुरीहरू विस्थापित भएको, सिंचाईकुलोलाई पुर्णरूपमा क्षति गरेको, खानेपानीको मुहानमा क्षति तथा असर गरेको, सिमवस्तिमा पहिरोको कारणले सिंचाई कुलोमा क्षति भएको, १ वटा घरधुरी विस्थापित भएको, जमिन भासिएको साथै अन्य ५ घरधुरीहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, तुलाखोलामा पहिरोले खेतियोग्य जमिन पुरेको तथा क्षति गरेको, तोसरा कुमालामा पहिरोले पैदल मार्ग गोरेटो वाटोमा क्षति गरेको, नाउलीटोलमा पहिरोले माथिवाट आएर ३ घरधुरीको खेतियोग्य जमिन तथा वस्तिमा क्षति गरेको		
			वडा न ६		
		२०४०	तेलपानी खोलाको पहिरोले २ वटा सिंचाई कुलोहरू भत्काएको तथा पुरेको जसका कारण खेतियोग्य जमिन बाँझो भएको, भावर कुलोलाई समेत असर तथा क्षति गरेको		
		२०७९	गरुड खोलामा आएको पहिरोले खानेपानी योजनामा क्षति गरेको, सालमा घारी सिंचाई कुलो वगाएको		
			वडा न ७		
		२०४०	खोटेसल्ला पहिरोले १० घर भत्काएको र १२ विगा खेतियोग्य जमिन पुरेको		
		२०७९	खोटेसल्ला र धामीडाँडा सा.व. को सिमानामा १२०० विरुवा नष्ट गरेको		
			वडा न ८		
		२०७९	भाम्ले भन्ने स्थानमा पहिरो आएर १४ घरधुरीहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, भट्टेसेरामा आएको पहिरोले ७ घरहरू पुर्ण रूपमा क्षति भएको तथा खेतियोग्य जमिनमा पनि क्षति तथा असर गरेको, वण्डाली सामुदायिक वनमा पहिरोले २ हेक्टर वन क्षेत्रमा भएका वोटविरुवाहरू पुरेको तथा क्षति गरेको, धाईरीखोला वस्तिमा पहिरोले १५ घरधुरीहरू उच्च जोखिममा रहेको साथै खेतियोग्य जमिन पुरेको तथा क्षति गरेको, कोलगाडमा पहिरो जादा ५६ घरधुरीहरू जोखिममा रहेको साथै खेतियोग्य जमिनमा पनि क्षति भएको		
			वडा न ९		
		२०७९	राग सिंचाई कुलो वगाएको, १२ विगाहा खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, केही खेतहरू पुरेको, १५ घरधुरीहरू पहिरोले क्षति गरेको		
			वडा न १०		
		२०७९	छिडछिडेपानी खोलाको मुहानको माथिवाट पहिरो आएर ५ विगाहा भन्दा बढी खेतियोग्य जमिन पुरेको तथा क्षति गरेको, केही खेतियोग्य जमिन वगाएको, ४ वटा घरहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, कुमालामा पहिरोले वस्ति जोखिममा रहेको		

चौकुने गाउँपालिकाका लागि विभिन्न क्षेत्रको पहिरो जोखिमको मूल्याङ्कन गरी व्यवस्थित रूपमा पहिरो संवेदनशीलता नक्सा तयार गरिएको छ । यस नक्सामा तथ्यांकअनुसार पाँचवटा कोटीहरू विभाजित गरिएको छ, जसले भेरिगंगाको कुल क्षेत्र र प्रतिशतको प्रतिनिधित्व गर्दै सम्बन्धित संवेदनशीलता स्तरलाई सङ्केत गरेको छ ।

चित्र नं. १०: भेरिगंगाको पहिरो जोखिम क्षेत्र नक्सा

तालिका नं. १८: पहिरो जोखिम क्षेत्र विवरण

क्र.स	असर	क्षेत्रफल प्रतिशत
१	अति उच्च (Very High)	५.२
२	उच्च (High)	३४.१२
३	सामान्य (Moderate)	४२.०३
४	न्यून (Low)	१६.१७
५	अति न्यून (Very Low)	२.४

ख. बाढीको जोखिम

कर्णाली नदी, भेरी नदी, सेती नदी तथा यसका सहायक खोलाहरू र यसको जलाधार क्षेत्रका खहरे खोलाहरूमा बाढीको समस्या देखिन्छ । ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण अनुसार बाढीले पटक पटक गरेर गरेको क्षति तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

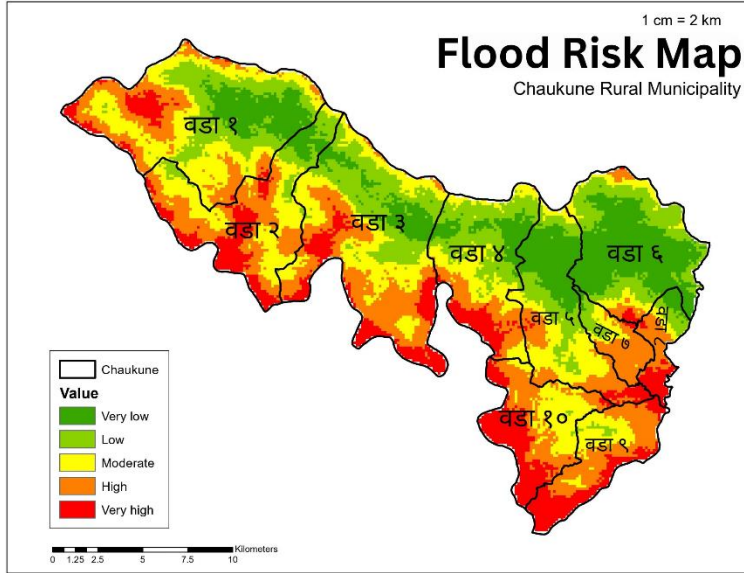
तालिका नं. १९ : बाढीको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग	
२	वाढी	वडा न १			भविष्यमा बाढीको वारम्भारता र प्रवृत्ति दुवै बढ्ने देखिन्छ । यसले कृषि योग्य जमिनमा क्षति पुर्याउनाले खाद्यसंकट आउने सम्भावना प्रबल देखिन्छ । वन जंगल तथा भौतिक पुर्वाधारहरूमा पनि असर पुर्याउने देखिन्छ ।	जैविक बाधहरुनिर्माण (चटे), वासका भकारीहरू बनाएको, ढुंगाका गाराहरू लगाएको, तारजाली तथा तटबन्ध, सिंचाई कुलो मर्मत, वृक्षारोपण, मुहान स्थानिय वारहरू लगाएको, वसाई सराई गरेर अन्यत्र गाएको
		२०७५	गोडखोलामा आएको बाढीले वर्षायाममा विद्यार्थीहरू आवतजावत लाई समस्या पार्ने गरेको, गोरेटो वाटोमा क्षति गरेको र यो क्रम प्रत्येक वर्ष हुने गरेको			
		२०७९	कर्णाली नदीले सेती कर्णाली दोभानको तालागाउ क्षेत्रमा खेतियोग्य जमिनमा क्षति, धानवाली वगाएको, वस्ती जोखिममा रहेको			
		वडा न २				
		२०३९	कर्णाली नदीमा आएको बाढीले ४० घरधुरीहरूको २० विगाहा वढी खेतियोग्य जमिन वगाएर लगेको तथा क्षति गरेको			
		२०६४	लिमु नैनाले १०० रोपनी सिमसार क्षेत्र वगाएर लगेको, चौकुने बोलमा कृषि योग्य जमिन १.५ विगाहा वगाएको तथा क्षति गरेको			
		२०७९	लिमुभिटामा २ घर वगाएर लगेको तथा क्षति गरेको			
		वडा न ३				
		२०४०	मौरिवनमा बाढीले २०० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको, केही खेतहरू वगरमा परिणत गरेको, खादगाडीको बाढीले ५०० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, केलडी भन्ने स्थानमा बाढीले कटान गर्दा २०० रोपनी खेतियोग्य जमिन वगाएको तथा क्षति गरेको, जामुने गोद्धा र सोभान चौर स्थानमा बाढीले ३०० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको र यो क्रम हाल सम्म पनि रहेको			
		२०७९	वेतानखोला र लाम्कने खोलाले विगत ४० वर्षदेखि निरन्तर रुपमा मौरिवन, खादगाडी केलडी, जामुने गोद्धा, सोभानचौर क्षेत्रमा वर्षेणी २०० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन कटान गरेर क्षति गर्ने गरेको			
		वडा न ४				
		२०४०	५ घर वगाएको तथा घरमा भएको सम्पूर्ण सामानहरू वगाएर क्षति गरेको, १५० पशुचौपायाहरू वगाएर मृत्यु भएको, १० विगाहा खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, केही खेतहरू वगरमा परिणत गरेको तथा केही खेतहरू पुरेको			
		२०७८	खेतियोग्य जमिन ५ विगाहा कटान गरेको जसका कारण खेतियोग्य जमिनमा क्षति तथा असर			
		वडा न ५				
		२०४०	खारेपानी खोलामा आएको बाढीले ४० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको, खोला किनारा आसपासमा भुक्षय हुने तथा केही खेतहरू वगरमा परिणत गरेको, मालिकाखोलामा आएको बाढीले खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको तथा खेतहरू भासिएको			
२०७२	सिमखोलामा आएको बाढीले ५० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको, नयावारी खोलाले ६० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, धारापानीखोलाले खेतहरूको मुनिवाट कटान गरि २० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, खारेपानी खोलाले खेतहरू कटान गरि क्षति गरेको					

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
		२०७८	मैपाने खोलामा आएको वाढीले खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, केही खेतहरू वगरमा परिणत गरेको, गोरेटो वाटोमा क्षति गरेको, सामुदायिक वनमा भएका वोटविरुवाहरू वगाएको तथा क्षति गरेको		
		२०७९	वाखेडाडाखोलामा आएको वाढीले खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको साथै १ वटा घर वाढीको जोखिममा रहेको, मालिका खोला, खारेडाडा खोला, सिमखोला, नयावारीखोला, धारापानीखोला, मैपाने खोलाले अनुमानित १०० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन कटान गरेको, केही खेतहरू वगरमा परिणत गरेको, सिंचाई कुलो वगाएको तथा कुलोको मुहानमा क्षति गरेको		
			वडा न ६		
		२०४०	माथिभावर सालमा, खोपरी वास्पानी, भ्यालेडाडामा भाद्रको २५ गते देखि असोजको पहिलो हप्ता सम्म आएको वाढीले ५५ घरधुरीहरूको ४०० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, केही खेतहरू वगरमा परिणत गरेको, वंगुर, वाखा, हासकखुराहरूमा क्षति गरेको, सिंचाई कुलोहरूमा क्षति तथा केही सिंचाई कुलोको मुहानहरू भत्काएर क्षति गरेको		
		२०७९	वेन्डारी सामुदायिक वनमा वाढीले १००० वढी रुख तथा विरुवाहरू वगाएर क्षति गरेको		
			वडा न ७		
		२०४०	भेरी कर्णाली, खोटेसल्ला, जुगुपानी राजीसाल, ज्यूनारीताल खोलाले ४ विगा खेतवारी वगायो र खोटेसल्ला खोलाले १० घरको १५ विगा जग्गा वगायो		
		२०७९	खोटेसल्लाले ५ विगा कटान, ज्यूनारी खोलाले ३ विगा कटान, भुर्तेनी खोलाले ३ विगा, सिमखोलाले ७ विगा कटान, वामनवारी टोल खोलाले ३ विघा कटान, कोलगाड खोलाले १५ विगा जमिन कटान, घट्ट फाल्ने खोलाले ४ विगा कटान, कालिकास्थान खोलाले ४ विगा कटान, भेरीलाग्ने बकोखोलाले १० विगा जमित कटान गरेको		
			वडा न ८		
		२०४०	गुटुखोलामा आएको वाढीले ५० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, केही खेतहरू वगरमा परिणत गरेको, ५ वटा सिंचाई कुलोहरू वगाएको तथा क्षति गरेको तथा सिंचाई कुलोको मुहानहरू भत्काएको, विध्यापुर खोलामा आएको वाढीले ४० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, २ वटा सिंचाई कुलोहरूमा क्षति गरेको		
		२०६५	कोलगाड खोलामा वाढीले १ वटा पानी घट्ट वगाएको तथा क्षति गरेको, सिंचाई कुलो वगाएको तथा क्षति गरेको, गुटुखोलामा आएको वाढीले २० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, सिंचाई कुलोको वाघहरूमा क्षति गरेको, पानी घट्टमा पनि क्षति गरेको, विध्यापुर खोलाले १५ रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति तथा असर, दोगाडे खोलामा आएको वाढीले खेतियोग्य जमिन तथा सिंचाई कुलोमा क्षति गरेको		
		२०७०	भाक्रीखोलामा आएको वाढीले ३० रोपनी भन्दा वढी खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको, धाईरेखोलामा आएको वाढीले खेतियोग्य जमिन १० रोपनी क्षति गरेको, कोशीकाडा खोलामा आएको वाढीले ३५ रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति तथा असर गरेको, गुटुखोला, विध्यापुर खोलामा आएको वाढीले पनि विभिन्न स्थानमा गरेर ४० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको		

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
		२०७१	बुढाखोलामा आएको बाढीले खेतियोग्य जमिन ५० रोपनी कटान तथा क्षति गरेको, २५० मि. सिंचाई कुलो बगाएर क्षति गरेको, पानी घट्ट बगाएको तथा क्षति गरेको, गुटुखोला, विध्यापुर खोला, कोलगाड खोला, दोगाडे खोला, भुक्तीखोला, धाईरेखोला जस्ता खोलाहरूले १०० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, वेतानखोलामा आएको बाढीले २० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, वण्डाली खोला, भालुखोला, कोशीकाडा खोलामा आएको बाढीले वन क्षेत्रमा क्षति तथा असर गरेको		
		२०७९	गुटुखोलामा आएको बाढीले ४० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति भएको, बुढाखोला, वेतानखोला, विध्यापुर लगायतका खोलाले विभिन्न स्थानहरूमा गरि ७० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, सिंचाई कुलोहरू साना ठुला गरि १० वढीमा क्षति गरेको, पानी घट्टहरू बगाएको साथै वण्डालीखोला, भालुखोलाले वनक्षेत्रमा भएका वोटविरुवाहरू बगाएको तथा क्षति गरेको		
			वडा न ९		
		२०४०	कर्णाली नदी र भेरी नदीले रानीगाँउ टोल, कर्णालीछाल टोल, भेरीछाल टोल, ज्ञानोदय टोल, विरगौडा टोल, डाडा टोल डुवान गरि क्षति गरेको		
		२०६१	कर्णाली नदी र भेरी नदीले २५ घरधुरीहरूको ४ विगाहा खेतियोग्य जमिन कटान गरेको तथा क्षति गरेको, प्रायजसो खेतहरू वगरमा परिणत गरेको		
		२०७१	भेरीनदीले २ विगाहा वढी खेतियोग्य जमिन कटान गरेको, १ वटा भोलुंगे पुल बगाएको, भेरी छेउको ४० घरधुरीको वस्ति जोखिममा रहेको		
		२०७९	भेरी नदी, कर्णाली नदी र वान्तीखोलामा आएको बाढीले ५ विगाहा वढी खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको, खराल टोलमा ५ घरधुरीको २१ रोपनी धान खेत पुरेको तथा क्षति गरेको		
			वडा न १०		
		२०७५	एक्लेगडा खोलामा आएको बाढीले २० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान गरि क्षति गरेको, केही भाग वगरमा समेत परिणत गरेको, वस्तिमा क्षति तथा असर गरेको साथै १ घर बाढीको उच्च जोखिममा रहेको		
		२०७८	काप्रीखोलामा आएको बाढीले ५० रोपनी वढी खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति गरेको, सिंचाई कुलोमा क्षति गरेको तथा सिंचाई कुलोको बाधहरू भत्काएको, वस्तिमा पनि क्षति तथा असर गरेको, गोजीखोलामा आएको बाढीले खेतियोग्य जमिन अन्दाजी ४० रोपनी क्षति गरेको, ४० घरधुरी भएको वस्ति जोखिममा रहेको, मुलेखोलाको बाढीले २० रोपनी खेतियोग्य जमिन तथा वस्तिमा असर गरेको, वान्द्रेपानीमा मूलहरू फुटेर खेतहरू सिममा परिणत भएको		
		२०७९	तामधारा खोलामा आएको बाढीले खानेपानीको पाईपलाईनमा क्षति गरेको, लिफ्ट सिंचाई योजनामा क्षति गरेको		

चित्र नं. १०: बाढी जोखिम नक्सा

चित्र १०. चौकुने गाउँपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा

चौकुने गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्रमा बाढीको जोखिमको स्तरलाई रेखांकित गर्दै व्यवस्थित रूपमा बाढी जोखिम नक्सा तयार गरिएको छ । नक्साले गाउँपालिकालाई सम्बन्धित क्षेत्र र प्रतिशतका साथ बाढी जोखिमका पाँच फरक तहमा वर्गीकरण गरेको छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचनाहरूको आधारमा तयार गरिएको बाढी जोखिम नक्शा हेर्दा सबै वडाका नदी तथा खोलाका वरपरका बस्तीहरू बाढीको

जोखिममा देखिन्छन् ।

तालिका नं. २०: बाढी जोखिम क्षेत्र विवरण

क्र.स	असर	क्षेत्रफल प्रतिशत
१	अति उच्च (Very High)	१३.४७
२	उच्च (High)	२४.६७
३	सामान्य (Moderate)	२४.३४
४	न्यून (Low)	२०.४३
५	अति न्यून (Very Low)	१७.०६

ग. खडेरी: वडागत रूपमा खडेरीका घटनाहरू र सोका असर तथा प्रभावहरू

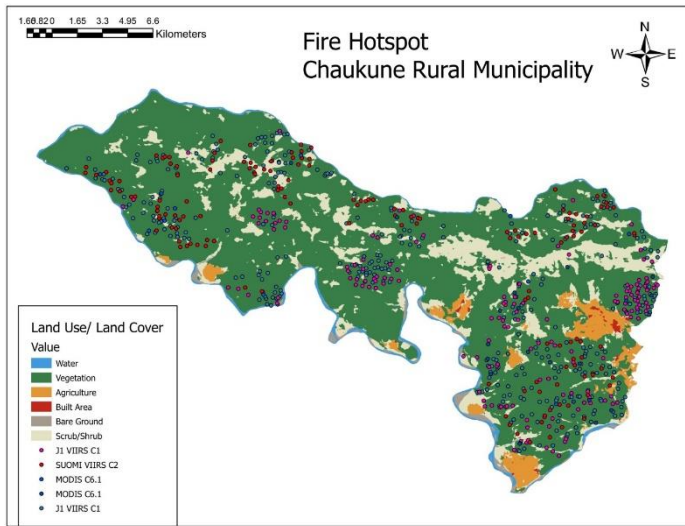
ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण अनुसार विगतका वर्षहरूमा लामो खडेरीका घटनाहरू बढ्दै गएको देखिन्छ । खडेरीको कारणले कृषिवालीको उत्पादनमा कमि आएको देखिन्छ भने पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रा घट्दै गएको पाइन्छ ।

तालिका नं. २१ : खडेरीको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग	
३	खडेरी	वडा न १				
		२०२४	११ महिनासम्म पानी नपरेको कारण कुनै पनि वाली लगाउन तथा अन्न भित्राउन नपाएको			
		२०३८	लामो समयसम्म पानी नपर्नाले कृषि वाली उत्पादन नभएको			
		२०७४	लामो समयसम्म पानी नपर्नाले अषाढमा मकैवाली छरेको जसका कारण मकैको उत्पादनमा कमी आएको, पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएको			
		वडा न ३				
		२०२८	वाह्र महिनाको खडेरीले सम्पूर्ण कृषि क्षेत्र र मानपवन्ड झसत भएको साथै कृषियोग्य जमिन उजाड भई जंगल, विरुवाहरू सुकेर माहामारी नै फैलिएको			
		२०६१	भाद्र महिना देखि असार सम्म पानी नपर्नाले कुनै पनि अन्नवाली उत्पादन नभएको जसका कारण समस्या भएको			
		वडा न ४				
		२०५१	पानी समयमा नपर्नाले २०० विगाहा खेतियोग्य जमिनमा समयमा खेती लगाउन नसकेको			
		वडा न ५				
		२०३६	श्रावण महिनादेखि माघ महिनासम्म पानी नपर्नाले कुनै पनि अन्नवालीहरू छर्न नपाएको जसका कारण केही पनि उब्जनी नभएको			
		२०४५	लामो समयसम्म पानी नपर्नाले हिउदे वाली लगाउन नपाएको, खडेरीका कारण वर्षेवाली पनि सुकेको			
		२०७७	लामो समयसम्म पानी नपर्नाले हिउदे वाली लगाउन नपाएको, खडेरीका कारण वर्षेवाली पनि सुकेको, खारेपानी मुहान, पानीनाउला, खोल्टेपानी मुहान, स्कुलखोला पानीको मुहान पुर्णरूपमा सुकेको तथा अन्य पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएको			
		२०७९	लामो समय सम्म पानी नपरेका कारण तरकारी वाली, अन्नवाली लगाउन कठिनाई भएको			
		वडा न ६				
		२०७९	असोजमा परेको पानी चैत्रमा परेको जसको कारण गहुवाली उत्पादन नभएको, घरपालुवा जनावरको स्वास्थ्यमा समेत असर गरेको, धान खेतीमा समेत क्षति भएको			
		वडा न ७				
		२०५४	भदौदेखि जेष्ठ अन्तिमसम्म पानी नपरेकोले खोती लगाउन नसकेको, उत्पादन घटेको, पानीको श्रोत र कुवा घटेको			
		वडा न ८				
		२०४२	लामो समयसम्म पानी नपर्नाले वाली लगाउनमा कठिनाई भएको, लगाएको वाली पनि भित्राउन नपाएको			
२०७१	समयमा पानी नपर्नाले वाली नाली लगाउनमा समस्या भएको, पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएको					
वडा न ९ र १०			१०० घरधुरीहरूले गाउ छोडेको			

	२०५४	भदौ देखि जेष्ठको अन्तिम सम्म पानी नपर्नाले ५५० घरधुरीले समयमा खेती लगाउन नपाएका कारण उत्पादन नै नभएको
	२०७०	२०७० साल देखि यता नियमित खानेपानीको मुहान सुकेको जसका कारण खानेपानीको समस्या भएको साथै अन्य पानीका मुहानहरूमा पनि पानीको मात्रामा कमी आएकोले समयमा वाली लगाउन समस्या भएको, प्रत्येक वर्ष माथिल्लो गडामा आकासेपानीको भरमा खेती हुने कारणले हाल आएर समयमा पानी नपर्ने कारणले समयमा वालीनाली लगाउनमा कठिनाई भएको, छरेको वाली पनि पानीका कारणले राम्रो संग नउब्जने जसका कारण खाद्यसंकट बढ्दो रहेको, पानीका मुहानहरू सुकेका

घ. आगलागी: वडागत रुपमा आगलागीका घटनाहरु र सोका असर तथा प्रभावहरु

चित्र १२. चौकुने गाउँपालिकाको आगलागी जोखिम नक्सा

ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण अनुसार विगतमा खडेरीका घटनाहरु बढेसँगै वनजंगल तथा बस्तीहरुमा आगलागीका घटनाहरु बृद्ध भएको देखिन्छ । वनजंगलमा लागेको आगलागीले बोट विरुवा तथा वन्यजन्तुहरुलाई क्षति पुर्याएको देखिन्छ भने केही घटनाहरुमा वनको डढेलो बस्तीसम्म फैलिएर घर गोठहरु जलाएको देखिन्छ ।

यसरी भौगोलिक सुचना प्रणालीमा आधारित रहेर हेर्दा यस गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरुमा

वर्षेणी आगो लाग्ने गर्दछ, जुन चित्रमा देखाईएको छ ।

तालिका नं. २२ : आगलागीको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग	
४	आगलागी	वडा न १				
			चौकुने गाउँपालिका वडा नं. १ मा प्रत्येक वर्ष आगलागीका घटनाहरू हुने गरेको जसका कारण आगलगीले वनमा भएका वोटविरुवाहरू, घासपात जलेर पुगै रुपमा नष्ट हुने गरेको, वन्यजन्तु तथा पंक्षिहरूमा पनि क्षति तथा असर हुने गरेको			
		वडा न ३				
		२०६१	धौलेकाडा गाउँवाट आगलागी सुरु भई हुलाकी डाँडा सामुदायिक वनसम्म आगलागी भएको साथै उक्त आगलागिले धन वहादुर थापाको घर जलेको, धौलेडाँडा, बेत्खोली क्षेत्रको आगलागी पिपलडाँडा सामुदायिक वन क्षेत्रमा लगभग २०५० साल देखि गर्मि याममा सधै आगलागी भई वनमा भएका वोटविरुवा तथा वन्यजन्तुमा क्षति तथा असर गर्ने गरेको			
		वडा न ४				
		२०६०	यस वडाका सबै सामुदायिक वनहरूमा प्रत्येक वर्ष आगलागीका घटनाहरू घटने गरेको जसका कारण वनमा भएका वोटविरुवा, जडिवुटि तथा घासहरू जलेर नष्ट हुने गरेको साथै वन्यजन्तुमा पनि असर परेको			
		वडा न ५				
			चौकुने गाउँपालिका वडा नं. ५ मा भएका सामुदायिक वनहरूमा प्रत्येक वर्ष आगलागीका घटनाहरू हुने गरेको जसका कारण आगलगीले वनमा भएका वोटविरुवाहरू, घासपात जलेर पुगै रुपमा नष्ट हुने गरेको, वन्यजन्तु तथा पंक्षिहरूमा पनि क्षति तथा असर हुने गरेको			
		वडा न ६				
		२०६६	कोट पोखरी क्षेत्रको जंगलमा आगलागी भई वनमा भएका वोटविरुवाहरू जलेर नोक्सान भएको साथै वस्तिका ९ वटा घर समेत जलेर क्षति पुर्याएको			
		२०७७	सामुदायिक वन क्षेत्रमा आगलागी भई वनमा भएका वोटविरुवाहरू तथा जडिवुटिहरू जलेर नष्ट भएको साथै वनवाट आएको आगोले वस्तिका प्रवेश गरि ३ वटा घर समेत जलेर क्षति भएको			
		वडा न ७				
		२०३०	२०३० साल यता नियमित सबै जंगलमा आगलागीले करोडौंको क्षति पुऱ्याएका			
		वडा न ८				
		२०५०	यस वडाका सामुदायिक वनहरूमा प्रत्येक वर्ष आगलागीका घटनाहरू हुने गरेको जसका कारण यस वडाका वण्डाली सा.व., लालभाडी सा.व. मा भएका वोटविरुवाहरू जलेर नष्ट हुने गरेको साथै वनको नजिक रहेका वस्तिहरू दोगाडे, किथौरे, धाईरेखोला, कोलगाड, भालुखोला र कोकली आगलागीको जोखिममा रहेको र यो क्रम प्रत्येक वर्ष हुने गरेको			
वडा न ९						
२०७८	सामुदायिक वनहरूमा आगलागीका घटनाहरू भईरहने कारणले वनमा भएका वोटविरुवाहरू जलेर क्षति भएको, मानव स्वास्थ्यमा असर, आँखा पोल्ने तथा दुख्ने समस्या आएको					
वडा न १०						

		यस वडाका सामुदायिक वनहरुमा प्रत्येक वर्ष आगलागिका घटनाहरु हुने गरेको जसका कारण यस वडाका तामाधारा सा.व. मा भएका वोटविरुवाहरु जलेर नष्ट हुने गरेको साथै वनको नजिक रहेका वस्तिहरु आगलागिको जोखिममा रहेको र यो क्रम प्रत्येक वर्ष हुने गरेको		
--	--	--	--	--

ड. कृषितथापशुपक्षिमा रोग: वडागतरुपमा कृषितथापशुपक्षिमा रोगका घटनाहरु र सोका असर तथाप्रभावहरु

विगतका वर्षको ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण गर्दा गाई, भैसी, भेडा वाखा तथा कुखुराहरुमा विभिन्न खालको रोगहरु बृद्धिभई पशुपालनमा असर गरेको देखिन्छ भने फलफुल, तरकारीवाली, धान, गहु, मकैमा पनि विभिन्न खाले रोग किराहरुको प्रकोप बृद्धिभई कृषि उत्पादनमा ह्रास आएको देखिन्छ ।

तालिका नं. २२ : कृषि तथा पशुरोगको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग	
५	कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	वडा न १, ८ र १०				
		२०७५		मकैवालीमा किरा, घुन, डाठमा हरियो किरा लाग्ने, गहुवालीमा सिन्दुरे रोग, धानवालीमा कालो पोके, धानको जरा तथा गुवो किराले काटने, आलुमा रातो कमिला र चुर्णे रोगका कारण वाली उत्पादनमा कमी आएको		
				स्नानिय लोकल कुखुराहरुमा भोक्रिने, आखापाक्ने, जुका पर्ने, टाउको पाक्ने तथा मर्ने जस्ता रोगका लक्षणहरु देखिएको, वाखा तथा खसिहरुमा खोकि, नाकवाट सिंगान वगने जस्तो रोगको लक्षणहरु देखिएको, ककुरहरुमा पार्मु भाईरस देखिएको जसका कारण ककुरहरु मर्ने गरेको, गाई तथा गोरुहरुमा खोरेत रोग तथा अन्य नया नया खालका रोगहरु देखिने जसका कारण पशुचौपायाहरुको मृत्यु हुने गरेको		
		वडा न २				
		२०३२		घरपालुवा जनावरहरुमा छेरुवा रोगको प्रकोपले वार्ड भित्रका धेरै पशुचौपायाहरुमा क्षति भएको		
		२०७९		वार्ड भरिकै ७० वढी पशुचौपायाहरुमा पोक्स भाईरस लागेर मृत्यु भएको		
		वडा न ३				
				विगत १० वर्ष देखि गाई वस्तुमा खोरेत, भ्यागुते, छारे रोगहरुले सताई रहेको		
				कृषि वाली, तरकारीमा र खासगरि मकैवालीमा फौजी किराले गर्दा उत्पादनमा कमी आएको र क्षति गरेको		
		२०७९		गाई गोरुहरुमा लम्पी स्किन रोगले सताएको		
		वडा न ४				
		२०७२		४ वटा फमको ३००० कुखुरा मरेको		
		२०७६		मकैको टुप्पोमाकालो भएर मर्ने, गहुँमासिन्दुरे रोग लाग्ने गरेको		
		२०७७		बाखाको पित्त सनीने, ४५० कुखुरा मरेको		
		२०७८		गाईगोरु तथाबाखाको नाम, मुख सुनिने दुब्लो हुने खैरो रोग लागेको		
		वडा न ५				
		२०७८		६ रोपनी खेतमा लगाएको धानवालीमा वालाहरु राम्रो देखिएता पनि भित्र गेडा नै नभएको, उत्पादन नभएको, वालामा पुत्ला तथा घुनहरु लागेर उत्पादनमा कमी आएको, यहा लगाउने अन्य धानवाली कान्छीमछेली, थापाचिनी, आराविस, सुख्खा ३ र ४ जातका		

	धानहरूमा पनि विभिन्न खालका रोगहरू देखिएको जसका कारण उत्पादनमा कमी आएको, मकैवालीमा जरा काटने, डाठ काटने, हरियो किरा तथा घुन तथा पुत्लाका कारण उत्पादनमा कमी आएको, गहुवालीमा सिन्दुरे रोगका कारण उत्पादनमा कमी आएको
	स्थानिय लोकल कुखुराहरूमा सेतो दिशा गर्ने, छाला सुन्निने, टाउको सुन्निने र मर्ने गरेको, वाखामा शरिरमा खटिरा आउने, घाटी सुन्निने, पिलो आउने, खोईरो लाग्ने, शरिरमा आन्तरिक तथा वाह्य परिजिविहरूको संक्रमण देखिएको
वडा न ६	
२०१८	पशुचौपायाहरूमा रातो रगत र पखाला लागि करिब ५०० पशुचौपायाहरूको मृत्यु भएको साथै छालामा टाटा जस्तो घाउ आएको गाई वस्तुको क्षति भएको
२०३०	पशुमा पखाला र पडके रोगले घरपालुवा जनावरहरूमा क्षति भएको
२०७७	धानमा लाग्ने कंचे किरा, मकैमा लाग्ने फौजी किरा, सलह किराले वालीनालीमा क्षति गरेको
२०७८	रेविज रोग लागेर १०० जति गाई गोरुहरूको मृत्यु भएको
वडा न ७	
२०७९	२५०० गाईगोरु, १२०० बाखा, ७५ भैसी र २०० कुकुरको शरीरमा फोका आउने रोग लागेको, १००० कुखुराको मुख, आँखा पाक्ने र भोक्रिएर मरेको
वडा न ९	
२०४०	१००० वटा भैसिमा हैजा लागेको र ५०० बाखामा खोरेत रोग लागेको
२०७९	फंगी रोग १५० गाई, गोरु तथा वाखामा लागेको

च. हावाहुरी: वडागतरुपमा हावाहुरीमा रोगका घटनाहरू र सोका असर तथाप्रभावहरू

विगत ३० वर्षको ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण गर्दा हावाहुरीले मकैवाली, फलफूल खेतीमा असर पुर्याएको, घर गोठतथाविद्यालयको छाना उडाएको देखिन्छ।

तालिका नं. २३ : हावाहुरीको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग	
६	हावाहुरी	वडा न १				
		२०७९	हावाहुरीका कारण मकैवाली ढालेर पुर्णरूपमा क्षति गरेको, विद्यालय लगायत घरका छानाहरू उडाएर क्षति गरेको, फलफुलहरू झारेर क्षति गरेको			
		२०८०	हावाहुरीले आपहरू झारेर क्षति गरेको			
		वडा न २				
		२०७९	माथिल्लो लगाम बालविकास र नेर मा.वि. लगामको २ र ८ कोठाको भवनमा पुर्ण क्षति गरेको र जस्तापाता उडाएको			
		२०८०	सुन्दर प्र.वि. धनुको विद्यालय भवनको जस्तापाता उडाएको साथै पर्खाल पनि भत्काएको			
वडा न ३						

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
		२०२२	घरहरूका छानाहरू उडाएर बास वस्न समेत गाह्रो भएको		
		२०३२	हावाहुरीले रुख ढालेर १ जनाको मृत्यु भएको साथै अन्य घरहरूमा पनि क्षति भएको		
		२०७८	हावाहुरीले यस वडाका ३० घरधुरीहरूको छाना उडाएको र घरपालुवा जनावरको क्षति भएको		
		वडा न ४			
		२०५८	४० घरधुरीको घरको छाना उडाएको, ५ विद्यालयको छाना उडाएको, १ विघा जमिनमा लगाएको फलफूल (आँप, लिचि) नष्ट गरेको		
		२०७६	१० वटा घरको छाना उडाएको		
		वडा न ५			
		२०७५	हावाहुरीका कारण विद्यालय, वडा कार्यालय, विजुलीको पोल, वस्तिका घरका छानाहरू उडाएर क्षति गरेको साथै वन भएका रुखका हागाहरू भाचेको तथा विरुवाहरू ढालेर क्षति गरेको, मकै वाली ढालेको, यस वडामा प्रत्येक २-४ वर्षको अन्तरालमा हावाहुरी आउने तथा क्षति गर्ने गरेको पाईन्छ		
		वडा न ६			
		२०४३	विद्यालयको छाना उडाएर क्षति गरेको		
		२०५८	फलफूल खेती, रुख तथा घरको छानाहरू उडाएर क्षति गरेको, बाई भरि कम्तिमा ७० प्रतिशत घरधुरीहरूमा क्षति पुगेको, यस क्षेत्रमा हरेक वर्ष जेष्ठमा चल्ने हावाहुरीले क्षति पुर्याउने गरेको		
		वडा न ७			
		२०७५	७५ घरधुरीको घरको छाना उडाएको, ४ विद्यालयको छाना उडाएको		
		२०७९	८० वटा घरको छाना उडाएको		
		वडा न ८			
		२०७५	हावाहुरीले मकैवाली तथा फलफूलहरू भारेर सम्पूर्ण क्षति गरेको		
		वडा न ९			
		२०६८	५० वढी घरधुरीको छानाहरू उडाएर क्षति गरेको		
		२०७५	३० वढी घरधुरीहरूको छाना उडाएर क्षति गरेको		
		वडा न १०			
		२०७२	हावाहुरीले १०० वढी घरका छाना उडाएको, वडा कार्यालयको टिनको छाना उडाएर क्षति गरेको		

छ. असिनापानी: वडागत रूपमा असिनाका घटनाहरू र सोका असर तथा प्रभावहरू

ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण गर्दा असिनाले अन्नवालीमा, तरकारी खेती, फलफूल तथा बोट विरुवामा क्षति पुर्याएको देखिन्छ ।

तालिका नं. २४ : असिनापानीको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग	
७	असिनापानी	वडा न १				
		२०४०	चैत्र १७ गते आएको असिनापानीले गहुवाली पुर्णरूपमा चुटेर नष्ट गरेको, वाली भित्राउन नपाएको, वनमा भएका रुखका वोक्रा तथा रुखहरूमा क्षति गरेको			
		२०५०	असिनापानीले फलफुलहरू चुटेर नष्ट गरेको, तरकारी वालीमा पनि क्षति गरेको			
		वडा न २				
		२००९	लगाम क्षेत्र र अन्य ठाउमा गहुवाली पुर्णरूपमा चुटेर नष्ट गरेको			
		वडा न ३				
		२०५५	गहुखेतीको सम्पूर्ण क्षति भएको जसले गर्दा खाद्य क्षेत्रमा पुरै वार्डलाई ठुलो असर पुगेको साथै फलफुलहरू चुटेर क्षति गरेको			
		वडा न ४				
		२०६१	१५० विघामा लगाएको गहुँ नष्ट गर गर्नुका साथै १ विघा जमिनमा लगाएको फलफूल (आँप, लिचि) नष्ट गरेको			
		वडा न ५				
		२०४८	असिनापानीले फलफुल तथा तरकारी वाली चुटेर नष्ट गरेको साथै गहुवालीलाई पनि क्षति गरेको, वनमा भएका सल्लाका वोक्राहरू			
		२०५६	असिनापानीले फलफुल तथा तरकारी वाली चुटेर नष्ट गरेको साथै असिनापानीले चराहरू मरेका			
		२०६१	असिनापानीका कारण गहुवाली तथा फलफुलहरू चुटेर नष्ट गरेको			
		वडा न ६				
		२०२८	सम्पूर्ण कृषिवालीलाई क्षति पुगेको जसका कारण वार्ड भरि नै भोकमरिको अवस्था श्रृजना भएको			
		२०३२	वार्डभरिको गहुवालीमा असिनापानीले क्षति गरेको			
		२०३९	वार्डभरिको गहुवालीमा असिनापानीले क्षति गरेको			
		२०५४	वार्डभरिको मकैवालीमा असिनापानीले क्षति गरेको			
		वडा न ७				
		२०५४	७३० घरको ४०० विगामा लगाएको गहुँ नष्ट गरेको			
		२०६०	७३० घरको ४०० विगामा लगाएको गहुँ नष्ट गरेको			
		२०७५	७३० घरको ४०० विगामा लगाएको मकै नष्ट गरेको			
		२०७९	७३० घरको ४०० विगामा लगाएको मकै नष्ट गरेको			
		वडा न ८				
		२०७३	असिनापानी सामान्य रूपमा वर्षेणी आउने तथा फलफुलहरू चुटेर क्षति गर्ने गरेको, विशेषगरी तरकारी वाली, गहुवाली चुटनेका कारण क्षति गरेको			

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
		२०७९	असिनापानीले आपहरू पुर्णरूपमा चुटेर नष्ट पारेको		
			वडा न ९		
		२०५४	असिनापानीले १० वटा भैसि घाईते बनाएको		
		२०७९	असिनापानीले गर्दा २ वटा घर तथा गोठ भत्काएको र ५५० घरको खेतीवालीमा पुर्णरूपमा क्षति गरेको		
			वडा न १०		
		२०५४	असिनापानीले वार्ड भरिको गहुवाली चुटेर क्षति गरेको		

ज. मिचाहा प्रजाती: वडागतरूपमा मिचाहाप्रजातीका घटनाहरू र सोका असर तथा प्रभावहरू

ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण गर्दा खेतवारी तथा वनजंगलमा विभिन्न किसिमका जस्ता मिचाहा भ्रारहरू फैलिएर कृषि उत्पादनलाई असर गरेको देखिन्छ।

तालिका नं. २५ :मिचाहा प्रजातिको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
			सवै वडाहरूमा		
५	मिचाहा प्रजाति	२०६२	वनमारा, कालीभ्रार वन तथा काल्नाहरूमा फैलिएको जसका कारण वनमा भएका वोटविरुवाहरूको वृद्धि विकासमा असर भएको, स्थानिय रैथाने घासहरू वनमाराका कारण हराउदै गएको		
		२०७०	खेत तथा वारीहरूमा हनुमाने, राउन्ने, तितेपाती, मकैवालीमा ज्वातो लगायतका नयाँ नयाँ भ्रारहरू आएर उत्पादनमा कमी आएको		
		२०७२	वनमा भट्टे, थाकल जस्ता प्रजातिहरू फैलिएर वनमा भएका वोटविरुवाहरूको वृद्धि विकासमा असर गरेको, स्थानिय घासहरू लोप भएको		
		२०७५	खेत तथा वारहरूमा राउन्ने, दुवो जस्तो गाजिने र पहेलो फुल्ने नया भ्रार आएर खेतवारीमा असर गरेको		

झ.मानवमा रोग: वडागत रूपमा मानवमा रोगका घटनाहरू र सोका असर तथा प्रभावहरू

ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण गर्दा विभिन्न समयमा भ्रडा पखालाले महामारको रूप लिएको देखिन्छ भने यसका अलावा विभिन्न समयमा फ्लू, भाइरल ज्वरो, टाइफाइडको प्रकोपहरू पनि देखिने गरेको छ। यि रोगहरूका अलावा मानिसहरूमा नशा सम्बन्धि, पेटसम्बन्धि, एलर्जि, प्यारालाईसिस, आखा सम्बन्धिक रोग तथा समस्याहरू, प्रेशर, सुगर, ग्याष्ट्रिक जस्ता समस्याहरू पनि बढ्दो क्रममा देखिन्छन्।

तालिका नं. २६ :मानवरोगको ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा अवस्था

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
---------	--------	------	------------------------------------	--	--------------------------------

वडा न १	
२०६६	वडा नं. १ र २ मा भन्दापखालाले महामारीको रूप लिएर गाउँभरि फैलिएको जसका कारण ६ जनाको मृत्यु भएको साथै अन्य वडाहरुमा पनि भन्दापखालाले महामारीको रूप लिएको
२०७०	हाल आएर सबै वडाहरुमा ग्याष्ट्रिक, एलर्जि, ठेउला, आखा तथा छाला सम्बन्धिका रोगका विरामीहरुको संख्यामा वृद्धि भएको, सुगर, वाथरोगका विरामीहरुको संख्यामा पनि वृद्धि हुदै गएको
वडा न २	
	विश्वव्यापी कोरोना भाईरसका कारण वार्डभरि ५० जनाको मृत्यु भएको
वडा न ३	
२०३०	दादुराले महामारीको रूप लिएर ३ जनाको मृत्यु भएको
वडा न ४	
२०४४	भन्दापखाला जस्ता महामारीकाकारण २५५ घरधुरी प्रभावित (बच्चा बढी प्रभावित भएको)
वडा न ५	
२०७८	प्रेसर रोगका कारण १ जनाको मृत्यु भएको
२०७९	प्रेसर रोगका कारण २ जनाको मृत्यु भएको साथै बढ्दो गर्मि संगसंगै जण्डिस, छाला तथा आखा सम्बन्धिका रोगहरु, प्यारालाईसिसका विरामीको संख्यामा वृद्धि भएको, वाथरोगका विरामीहरुको संख्यामा कमी आएको, बच्चाहरुमा कुपोषण देखिएको

३.५ जोखिमको अवस्था र प्रभाव मूल्याङ्कन

तालिका नं. २७ : जोखिमको अवस्था र प्रभाव मूल्याङ्कन

क्र.सं.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका उपायहरु	स्तर
१	पहिरो	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार, जलश्रोत तथा उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> करिब ६६५ रोपनी जति खेतीयोग्य जमिनमा क्षती २०० वटा घरहरु पहिरोले पुर्णरूपमा क्षति गरेको जसका कारण मानिसहरु विस्थापित हुन परेको साथै अरु १५९ घरधुरीहरु पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको ९ हेक्टर वन क्षेत्रमा क्षति तथा असर गरेको, १२०० वढी रुख विरुवाहरु पुरेको, लघु जलविद्युतको नहरमा क्षति गरेको सार्वजनिक बाटो तथा खानेपानी मुहान तथा खा.पा. योजनामा क्षति, खानेपानीको पाईपलाईनमा क्षति, १२ वढी सिंचाई कुलोहरु भत्काएको तथा क्षति गरेको 	३	<ul style="list-style-type: none"> २०० घरधुरीहरु विस्थापित भएर अन्यत्र बसोबास गरेको क्षती गरेको खेतबारीमा पुनः निर्माण गरि खेती गरिएको । सिंचाई कुलोहरु जनश्रमबाट निर्माण गरेको आफै घरघरबाट गएर बाटो बनाएको, खाने पानी मर्मत गरेको 	१
२	वाढी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> करिब ३८६० रोपनी जति खेतीयोग्य जमिनमा क्षती ७ वटा घर तथा घरमा भएका सामानहरु बगाएर क्षति गरेको ४२ वढी घरहरु वाढीको उच्च जोखिममा, बस्ति जोखिममा रहेको २ वटा घट्ट, १ वटा भोलुंगे पुल, १५० वढी पशुचौपायाहरु बगाएको ३० वढी सिंचाई कुलोहरु क्षति गरेको, खानेपानीको पाईपलाईन तथा लिफ्ट खानेपानी योजनामा क्षति गरेको, सामुदायिक वनमा कटान तथा क्षति गरेको साथै १००० वढी रुख विरुवाहरु बगाएर क्षति गरेको 	३	<ul style="list-style-type: none"> क्षति भएका खेतहरु तथा घट्टहरु व्यक्तिगत प्रयासबाट पुननिर्माण गरेको उत्पादन कमी भएर खाद्यान्न खरिद गरी आपूर्ति भएको केहीले बसाई सराई गर्नु परेको समुदायको प्रयासमा खानेपानी तथा सिंचाई कुलो मर्मत गरिएको 	१.५
३	खडेरी	जलश्रोत तथा उर्जा वन तथा जैविक विविधता कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> खडेरीको कारणले कृषि बालीको उत्पादनमा कमी आएको पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा घट्दै गएको पिउने पानी, सिंचाईको अभाव भएको 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> विउँ, विजनहरु परिवर्तन गरेको पानी टाढाबाट ल्याएर खाएको, खानेपानीका मुहानहरुको संरक्षण र फाटफुट रूपमा बृक्षारोपण गरिएको 	१
४	आगलागि	वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> सा.व.मा आगलागि भई वनमा भएका वोटविरुवा, जडिवुटिहरु, घासहरु जलेर नष्ट भएको, वन्यजन्तुमा पनि क्षति तथा असर 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> समुदायका व्यक्तिहरु मिलेर वनमा आगो निभाउने र नियन्त्रणमा लिने प्रयास भएको 	१

क्र.सं.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
५	कृषि तथा पशु पंक्षिमा रोग	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> धान, गहु, मकैमा विभिन्न खाले रोग किराहरूको प्रकोप वृद्धि भई कृषि उत्पादनमा ह्रास आएको गाई, भैसी, भेडा बाखामा कुखुराहरू विभिन्न खालको रोगहरू वृद्धि भई पशुपालनमा असर गरेको 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> अन्नवालीको विउ परिवर्तन गरिएको सलह किरा आउंदा थाल ठटाएर , दमाहा बजाएर भगाउने कोशिस गरेको पशु चौपाया विरामी हुदा स्थानिय जडिवुटी साथै एग्रोभेटबाट औसधि ल्याएर उपचार गर्ने गरेको । 	१.५
६	हावाहुरी	भौतिक पुर्वाधार, कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> मकैवाली, फलफूल खेतीमा असर पुर्याएको, घर गोठ तथा विद्यालयको छाना उडाएको वन जंगलमा क्षती पुर्याएको 	१.५	<ul style="list-style-type: none"> क्षती भएका भौतिक पुर्वाधारहरूको पुनः मर्मत भएको बचेजति वनपैदावार, अन्नवाली तथा तरकारीवाली सदुपयोग गरिएको 	१
७	असिना	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> असिनाले अन्न वालीमा, तरकारी खेती, फलफूल तथा बोट विरुवामा क्षति पुर्याएको 	१.५	<ul style="list-style-type: none"> अन्नवाली खरिद गरी आपूर्ति भएको 	०.५
८	मिचाहा प्रजाति	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> वारीमा राउन्ने, दुवो, हनुमाने फ्रार जस्ता नया नया प्रजातिहरू आएर उत्पादनमा कमी आएको वनमा थाकल तथा वनमारा फैलिएर वोटविरुवाको वृद्धि विकासमा असर गरेको 	२	<ul style="list-style-type: none"> खेतवारीमा भएको फ्रारलाई उखेलेर फाल्ने तथा आगो लगाउने कार्य गरेको 	१
९	मानवमा रोग	मानव स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> दादुराले महामारीको रूप लिएर ३ जनाको मृत्यु भएको प्रेशरका कारण मानिसको मृत्यु भएको फ्लू, भाइरल ज्वरो, टाइफाइडको प्रकोपहरू बढ्दै गएको नशासम्बन्धि, पेटसम्बन्धि, एलर्जि, प्यारालाईसिस, आखा सम्बन्धिका रोग तथा समस्याहरू, प्रेशर, सुगर, ग्याष्ट्रिक जस्ता समस्याहरू पनि बढ्दो क्रममा रहेको 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> स्थानिय जडिवुटिहरूको प्रयोग गर्ने गरेको स्वास्थ्य चौकि तथा स्थानिय मेडिकलहरूबाट औषधी उपचार गर्ने गरेको 	१.५

माथि उल्लेखित जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण विधिबाट पहिचान गरिएका ९ किसिमका प्रकोपहरूको मूल्यांकन तथा अनुकूलनको क्षमताको लेखाजोखालाई माथिको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ। उक्त चित्रको विश्लेषण गर्दा यस वडामा सबैभन्दा बढी पहिरो, बाढी, खडेरी, आगलागी र कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग जस्ता प्रकोपहरूले असर पारेको देखिन्छ र यी प्रकोपहरू बारम्बार दोहोरिएको पनि पाईएको छ। भने यस्ता प्रकोपहरूको प्रभावहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ। यस विश्लेषणले प्रकोपहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता विकास हुन अबै समय लाग्ने र त्यतिबेलासम्म धेरै नै क्षति हुने देखिन्छ। तसर्थ यस अनुकूलन योजनामा ती प्रकोपहरूसँग जुध्न तुरुन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालिन तथा दीर्घकालिन अनुकूलनका उपायहरू समावेश गरिएका छन्।

३.६ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान

यस विधिको प्रयोग गरी यस गाउँपालिकामा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर तथा प्रभावबाट कुन उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायहरू तुलानात्मकरूपमा बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने विश्लेषण गरिएको थियो । विश्लेषणबाट समग्रमा लैंगिक हिसावमा महिला, उमेर समूहमा जेष्ठ नागरीक तथा बालबालिकाहरू, सामाजिक समूहमा एकल महिला तथा फरक क्षमता भएको समुदायका सदस्यहरू तुलानात्मक रूपमा उच्च प्रभावित हुने देखिएको छ भने जातिगत रूपमा जनजातीहरू संकटासन्न हुने गरेको देखिएको छ । यस विधिको प्रयोगले गाउँपालिकामा रहेको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको स्थितीको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ । यसरी यी उच्चप्रभावित समूह तथा वर्गहरूलाई अनुकूलन कार्ययोजनाले कसरी सम्बोधन गर्न सकिन्छ भन्ने साझा बुझाई बनाउनपनि सहयोग पुगेको थियो ।

तालिका नं. २८ : जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरू	स्थान वडा	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
			उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
			बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अतिविपन्न	विपन्न	मध्यमवर्ग	सम्पन्नवर्ग	अपांगताभएका व्यक्ति	एकलमहिला	जनजाती	ब्राह्मण क्षेत्री	अन्य
पहिरो	कृषि भूमीको नष्ट तथा जमीन भसिन गएको, कूलो तथा खानेपानी मुहानहरू पुरिएको हुदाँ पानीको आभाव, घर गोठमा क्षति, पशुचौपायको क्षति	सवै वडाहरू	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
बाढी	भौतिक पूर्वाधारहरूको (पानी घट्ट, सिँचाई कुलो, बाटोहरू) क्षति हुदाँ आधारभूत सेवा पहुँचमा कमी, खेतियोग्य जमीन बगाएको, पशु चौपाया तथा मानविय क्षति ।	सवै वडाहरू	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
खडेरी	खाद्यान्न उत्पादनमा कमी भई खाद्य संकट, वनको बोट विरुवाहरू सुक्दै गएका, पानीको मुहानहरू सुक्दै गएको ।	सवै वडाहरू	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
आगलागी	वन विनाश तथा क्षयीकरण, घाँस दाउरा र काठहरू क्षति हुदाँ घाँस दाउरा आपूर्तिमा कमी, जैविक विविधतामा ह्रास	सवै वडाहरू	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	खेति योग्य जमीनको उत्पादनमा, स्थानीय विउविजको लोप, पशुचौपायमा विभिन्न रोगहरू लागेर पशुपालनमा असर	सवै वडाहरू	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
हावाहुरी	अन्न तथा फलफुलमा क्षति र उत्पादनमा ह्रास । घर, गोठ तथा विद्यालयका छाना उडाएको ।	सवै वडाहरू	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**
असिना	अन्न तथा फलफुलमा क्षति र उत्पादनमा ह्रास, घरपालुवा जनावरहरू क्षति भएको	सवै वडाहरू	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**

प्रकोप	प्रकोपका असर तथाप्रभावहरु	स्थान वडा	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
			उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
			बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अतिविपन्न	विपन्न	मध्यमवर्ग	सम्पन्नवर्ग	अपांगताभएका व्यक्ति	एकलमहिला	जनजाती	ब्राह्मण क्षेत्री	अन्य
मिचाहाप्र जाति	जैविकविविधतामाह्रास, वन पैदावारको उपलब्धतामाकमीआएको कृषिउत्पादनमाकमीआएको ।	सवै वडाहरु	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	***	****	**
मानव रोग	भाडापखलावाट मानवीयक्षतिभएको, आर्थिक खर्चमा वृद्धि भएको ।	सवै वडाहरु	****	*	**	***	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	**

३.७ वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

वडाहरुको स्तरीकरण गाउँपालिका तहमा जनप्रतिनिधिहरु अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्षहरुको सहभागितामा गरिएको थियो । वडाहरुमा उपलब्ध भएका जीविकोपार्जनका स्रोतहरु (प्राकृतिक, भौतिक, आर्थिक, मानवीय तथा सामाजिक) र वडामा रहेको जलवायु जन्य प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा उच्च संकटासन्न वडाहरु निर्धारण गरिएको थियो । जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा असर एवं अनुकूलनका क्षमताहरुको विश्लेषणका आधारमा वडा नं अति १,२,९ र १० उच्च जोखिममा रहेका छन् भने वडा नं. ३,४ र ५ उच्च जोखिममा रहेका छन् । त्यसैगरी वडा नं. ७ र ८ मध्यम जोखिममा रहेको देखिएको छ भने वडा नं. ६ न्यून जोखिममा रहेको देखिएको छ। वडागत स्तरीकरणलाई तालिका १२ मा प्रस्तुत गरिएको छ । साथै वडागत संकटासन्नता स्तरीकरणको कारण तथा सूचकहरुलाई तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २९. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वडा स्तरीकरण

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	सं. स्तर
१		१	१	१	१	१	१	१	१	१	पहिलो
२			२	२	२	२	२	२	९	१०	चौथो
३				३	३	३	३	३	९	१०	पाँचौ
४					५	४	४	४	९	१०	सातौ
५						५	५	५	९	१०	छैठो
६							७	८	९	१०	दशौ
७								८	९	१०	नवौ
८									९	१०	आठौ
९										९	दोश्रो
१०											तेस्रो
जम्मा	१०	७	६	४	५	१	२	३	९	८	
स्तर	I	IV	V	VII	VI	X	IX	VIII	II	III	

तालिका ३०. संकटासन्नताका कारण तथा सूचकहरू

वडा नं.	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरू
६	न्यून	अन्य वडाहरू जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेता पनि अन्य वडाहरूको तुलनामा कम असर भएको, गाउँपालिकाको केन्द्र भएको ।
७ र ८	मध्यम	तुलनात्मक रूपमा अन्य वडाहरू भन्दा आगलागि र पहिरो बाहेक अन्य जलवायु जन्य प्रकोपहरूको असर कम भएको ।
३, ४ र ५	उच्च	अन्य वडाहरू जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेको । पहिरो, आगलागि, कृषि तथा पशुपंक्षमा रोगको प्रभाव अन्य वडाहरूको तुलनामा बढी भएको साथै खहरेखोलाहरूले क्षति पुर्याउने ।
१, ९, १० र २	अति उच्च	अन्य वडाहरू जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेको, पहिरो, बाढी तथा वन डढेलोको प्रकोप अन्य वडाहरूको तुलनामा बढि भएको साथै भौगोलिक रूपमा ठूलो तथा टाढा रहेको र सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट टाढा रहेको, खानेपानी तथा सिंचाईको अभाव रहेको, सहयोगी निकायबाट प्राप्त हुने लाभ सबैले प्राप्त गर्न कठिन ।

३.९ मौसमी पात्रो र बालीपात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा स्थानीय स्तरमा जलवायुमा आएका परिवर्तनहरूको जानकारी प्राप्त गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधिको छलफलमा समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, वृद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूको सहभागिता रहेको थियो । यसै विधिको प्रयोग गरी समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले बालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्ररव्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरूमा आएका परिवर्तनहरूको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा जाडोको समयावधि घट्दै गएको, गर्मीका दिनहरू लम्बिएको र तुलनात्मक रूपमा तातोपना बढेको पाइएको छ । मनसुनी तथा हिउँदे वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौर तरिकामा फेरबदल आएको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा वर्षात्को अवधि कम भएको तर वर्षा हुँदा एक्कासि हुने र एकै पटक ठूलो मात्रामा वर्षा हुने गरेको देखिन्छ । त्यसैगरी गर्मीका दिनहरू बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतिपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ । यहाँका प्रमुख बालीहरू मकै, गहु, चिनु, उवा लगाउने समयावधिमा पहिलेको तुलनामा परिवर्तन आएको छ । गुरास तुलनात्मक रूपमा छिटो फुल्ल थालेको पाइयो भने स्याउ पाक्ने समय पनि अगाडि सरेको पाइयो । यस प्रकारका परिवर्तनहरूले स्थानीय बासिन्दाहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरूको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ ।

यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनले कृषि बालीमा रोग र कीराको वृद्धि, समयमा पानी नपर्ने र विभिन्न जलवायुन्य प्रकोपहरू सुख्खा खडेरी, पहिरो, आगलागिहरूका कारणले कृषिमा मात्र नभई, जलस्रोत, वन तथा जैविक विविधतामा समेत असर परेको देखिन्छ । यसले गर्दा कृषि उत्पादनमा कमी भएको, वन पैदावारहरू नष्ट भएका र खानेपानी तथा सिंचाईकालागि पानीको उपलब्धता कमी हुदाँ स्थानीयहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरूको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ ।

तालिका नं. ३०: मौसमी पात्रो

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	
तापक्रम	गर्मीको दिन	पहिले	■	■	■	■	■	■						■	गर्मीका दिन २ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको	
		अहिले	■	■	■	■	■	■	■	■			■	■	■	
	जाडोको दिन	पहिले							■	■	■	■	■	■	■	जाडोका दिन करिब २.५ महिनाले घटेको
		अहिले								■	■	■	■	■		
वर्षा तथा यसको स्वरुप	मनसुनी वर्षा	पहिले		■	■	■	■	■	■							मनसुनी वर्षाका दिन २ महिनाले घटेका तर छोटो समयमा धेरै पानी पर्ने गरेको
		अहिले				■	■	■								
	हिउँदे वर्षा	पहिले									■	■	■	■	■	हिउँदे वर्षाका दिनहरु करिब ३ महिनाले घटेको साथै मात्रा पनि घटेको
		अहिले											■	■		
	तुसारो	पहिले									■	■	■	■		तुसारो पर्ने दिनहरु २ महिनाले घटेको
		अहिले											■	■		
वनस्पति प्रजातिहरुको जीवनचक्रव्यवहार	फुल फल्ने (लालिगुरास)	पहिले												■	लाली गुराँस फुल्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको	
		अहिले											■	■	■	
	फल फल्ने (काफल)	पहिले	■	■												काफल पाक्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको
		अहिले	■	■	■										■	■
प्रकोपको स्वरुप	वाढीको घटना	पहिले			■	■	■									अहिले वर्षामा फेरबदल भएकोले वाढी तथा पहिरोको
		अहिले					■	■	■							

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	
	पहिरोको घटना	पहिले				■	■	■								समयमा पनि परिवर्तन भएको छ साथै मात्रा र बारम्बारता भने बढेको छ
		अहिले					■	■	■							
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय मकै लगाउने	पहिले		■	■	■										वर्षाको फेरबदलले गर्दा मकै लगाउने समय पछाडि सरेको
		अहिले			■	■	■									
	स्थानिय मकै पाक्ने	पहिले							■	■	■					ढिलो रोपे पनि मकै पाक्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले							■	■						
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय धान लगाउने	पहिले		■	■	■	■									वर्षाको फेरबदलले गर्दा धान रोप्ने समय पछाडि सरेको
		अहिले				■	■	■								
	स्थानिय धान काट्ने	पहिले								■	■	■				ढिलो रोपे पनि धान काट्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले								■	■	■				

संकेत

पहिले	२५-३० वर्ष पहिले अवस्था	■
अहिले	०-५ वर्ष पहिले अवस्था	■

३.१० जीविकोपार्जनका स्रोतहरूको विश्लेषण

तालिका नं.३१: जीविकोपार्जनका स्रोतहरूको विश्लेषण

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	जीविकोपार्जनको सम्पत्तिहरूको विश्लेषण
प्राकृतिक सम्पत्ति	<p>वन, वन्यजन्तु तथा जडिबुटी</p> <ul style="list-style-type: none"> ● चौकुने गाउँपालिकामा ४२ वटा सामुदायिक वनहरू स्थानीय उपभोक्ताहरूले व्यवस्थापन गरिरहेका छन् । यी वनहरूमा पाईने रुख तथा वुट्यानप्रजातिहरूमा : साल, सल्ला, साज, जामुना, टुनी, सिमल, रयज, बाभ्रु, फलाट, लालीगुरास, गिठा, काउलो, सादन, भिमल, चिउरी, वास, निगालो, वोटघाईरो, कटुज, खयर, शिशौ, काफल, ऐसेलु, चुत्रा, घंघारु, खजुरी, वयर, मेल, रुईनो, भलायो आदि रहेका छन् । यहाँका वनहरूमा पाईने जडिबुटीहरूमा हरो, वरो, अमला, काउलो, तेजपत्ता, पाषणभेद, जन्तीफूल, समायो, कुरिलो, टिमुर, अल्लो, सिस्नु, हरचुस, हातपसारो, सुनगाभा, गर्जुगानो, बाखे, वेल रहेका छन् । त्यसै गरी यस गाउँपालिकाका वनक्षेत्रहरूमा पाईने वन्यजन्तुहरूमा वदेल, बाघ, भालु, वादर, मृग, स्याल, खरायो, घोरल, सर्प, घोरल, रतुवा, गुना, दुम्स, स्याल आदि रहेका छन् । यस क्षेत्रमा पाईने पंक्षीहरूमा कालिज, चेड, तित्रा, चाखुरा, सुगा, परेवा, डिगुल्चे, जुरेली, काग, भिडचुके, पाटिपिट्यौलो, मैना, ढुकुर, वेसो, मुसेचिल, हुम्वारा, जुम्ले, गडुल, सारस, वकुल्ला, कोईली आदि रहेका छन् । ● वनमा आवद् सवै घरधुरीहरूले अधिकांस मात्रामा काठ, दाउरा, घाँस र सोत्तर वनबाट नै लिने गरेका छन् । ● वनमा पाईने जडीबुटीहरू, वन्यजन्तु तथा विभिन्न चराचुरुङ्गीकेही बढ्दै तथा केही घट्दै गएको छन । <p>नदिखोला, पानीको मुहान तथा स्रोतहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> ● चौकुने गाउँपालिका भएर बग्ने मुख्य नदी भेरी, कर्णाली र सेती रहेका छन् भने अन्य सहायक खोलाहरूमा वडा नं. १ मा गोडखोला, सिर्पुखोला, वडालखोला, वासपानीखोला, लिम्बुखोला, वडा नं. २ मा आसीखोला, भाखाखोला, ईजालाखोला, वडा नं. ४ मा नाउलीखोला, गुहेखोला, घक्कुखोला, सिमखोला, बालआपखोला, वन्देखोला, वडा नं. ५ मा खारेपानी, मालिका, सिमखोला, नयावारीखोला, धारापानीखोला, मैपानेखोला, बाखेडाडाखोला, वडा नं. ६ मा सालमाधारा, वासवारी, भित्रिवन, भोति भावर, साउने, तेलपारा, गार, टुनी, खागारी, वडा नं. ७ मा जुम्लेहालुमखोला, डाँवखोला, भुतेनीतालखोला, जिउनारीतालखोला, बाहुनवाढीखोला, रानोखोला, राजीसालाखोला, वडा नं. ८ मा दोगाडेखोला, भाक्रीखोला, धाईरेखोला, कोशीकाडाखोला, विउरेनीखोला, वुढाखोला, वडा नं. ९ मा भाटेखोला, चुरेलीखोला, पोरखोला, वान्द्रेपानीखोला, राजीगाउखोला, वडा नं. १० मा तामधाराखोला, छिडछिडेपानीखोला, काप्रीखोला, गोजीखोला, एक्लेगडाखोला, मुलेखोला जस्ता खोला तथा खोल्साहरूको पानी सिंचाई तथा खानेपानीको लागि उपयोग भईरहेको छ । यद्यपि आर्थिक स्रोतको अभावमा सवै बस्तीहरूमा प्रयाप्त मात्रामा सिंचाईको उपलब्धता हुन सकेको छैन । ● यस गाउँपालिकाको वडा नं. १ मा हुंगेधारा, तविधारा, वुढावाडा, डम्मखोला, मेलपानी, काफलपानी, फाप्रीकडा, जुकेना, ठुलोखोला, मुलपानी, गोडपानी, छिपछिपेपानी, जदीमुल, वडा नं. २ मा सान्नीमुहान, जारी छन्टन, वेसमेल, जगन्नाथ मुहान, भाखाखोला मुहान, रांगखायमुहान, ईजालाखोला मुहान, आसीखोला, गोरेखानेपानी, वासुधारा मुल, वडा नं. ३ मा दमहुल, जुगेपानी, खानेरीमुल, भकानेमुल, पधेरामुल, सिमलधारा, सिमलगौरा, ठुलोमुल, गौखडा सिमलधारा, मन्ज्यांगमुल, हामपानी, सिमधारा, चुकावेडा, चुनेपानी, वेतानमुल, भोटेधारा, वडा नं. ४ मा सिममुल, कण्डली, भुम्ककोलधारी, नाउली, वासुधारा, कराईचे, डडघट्ट, वुलवुले, खोप्चे, वल्दे, पाखापानी, घुम्के, धाक्चे, गिटी विसाउने, दहमुहान, घोक्रे, डडडडे, बालिया, सात्राखोला, वडा नं. ५ मा ढाक्चेरानागौरा, नाउलीखोला, असुरेनीखोला, तामधारा, मैपानी, सिम, हरियाली, वेतखोली, फलाटेखोला, जामुनापानी, मायाताल, सिमलधारा, आपधारा, साजरुख, वादीखोला, खोल्टेपानी, डाडाखाल, धारापानी, वडा नं. ६ मा वुदा, संगने वन, छरछरे, भरेकाडा, धुधुरे, भित्रिवन, असेरा, कोतखोला, घत्घते, सिमलधारा, वेतन, ओखरढूगे, वडा नं. ७ मा जुम्लयाहामुल, व्यूरेनीखोला, गोलगाड राजीसाल्मखोला, सिम्लेखोला, वडा नं. ८ मा कोलगाड, राईसाल, भाम्ले थाकलधारी, वैशताल, भट्टेसेरा सिल्कीरवा मुल, खनायखोला,

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	जिविकोपार्जनको सम्पत्तिहरूको विश्लेषण
	<p>वडा नं. ९ मा भालुखोला, फाडेगजाखोला, रागखोला, भोट्याखोला, वडा नं. १० मा वान्द्रेपानी, गोजीखोला, कार्पाखोला जस्ता पानीका मुहानहरू रहेका छन् । यी मुहानहरू खानेपानी तथा सिँचाइका लागि प्रयोग भएका तर पानीका मूलहरू क्रमशः सुक्दै गई रहेकोले गर्दा पानीको आपूर्ति कम हुँदै गएको छ । केही पानीका मुहानहरू पूर्ण वा आंशिक रूपमा सुकेका छन् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • यद्यपि धेरै बस्तीहरूमा गुणस्तरी खानेपानी उपलब्ध हुन सकेको छैन । <p>खेतीयोग्यजमीन</p> <ul style="list-style-type: none"> • यस गाउँपालिकामा अधिकांस भू-भाग सिंचित रहेको छ तथापि माथिल्लो भागमा रहेका पाखोवारीहरू अंसिंचित छन् । • बर्सेनी हुने खडेरी, सिँचाईको अभाव तथा सिँचाई भएको ठाउँमा पानी प्राप्त नपुगेकोले कृषियोग्य जमिनमा उत्पादनमा कमी हुँदै गएको छ ।
भौतिक सम्पत्ति	<p>भवन तथा पूर्वाधारहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> • चौकुने गाउँपालिकामा गाउँकार्यपालिकाको आफ्नै भवन रहेको छ । वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकिको भवन, प्रहरी चौकि, बर्थिङ सेन्टर लगायतका कार्यलयहरूका आफ्नै भवनहरू रहेका छन् । • चौकुने गाउँपालिकामा ५१ वटा विभिन्न तहका शैक्षिक संस्थाहरू रहेका छन् जसमध्ये ३८ वटा आधारभूत विद्यालय, ९ वटा मा.वि. र ४ वटा निजी विद्यालय रहेका छन् । • विद्यालयको संख्या सन्तोषजनक रहेता पनि विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारहरू (कक्षाकोठा, शौचालय, खानेपानी, खेलमैदान, टेबल, फर्निचर, पुस्तकालय आदि) कमजोर रहेको छ । <p>मोटरवाटो तथापुलहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> • भौतिक पूर्वाधार विकासको हिसावले हिल्सा सिमिकोट कच्ची सडक संग यो गाउँपालिका जोडिएको छ तर बाह्रै महिना यो सडक संचालनमा हुँदैन । यस सडक खण्डले यस गाउँपालिकाको सबै वडाहरू छोएको छ र अर्को सडक खगालगाउ साईपाल हिमाल सम्म जाने वाटो निर्माणाधिन रहेको छ । पछिल्लो समयमा जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरू आएपछि गाउँपालिकामा सडक विस्तारले तिब्रतापाएको छ भने योजना सहित सडक निर्माणको कामतिब्र रूपमा भईरहेको छ जस अनुसार सबै वडाहरू र बस्तीहरूमा कच्ची मोटरवाटोहरू पुगेको देखिन्छ । सबै वडाहरूमा कच्चीमोटरवाटोले छोएको छ जुन सडकहरू बाह्रै महिना संचालनहुन कठिनाई रहेको छ । मदन भण्डारी राजमार्ग यसै गाउँपालिकाभएर जाने गर्दछ । खोलाहरूमा पुलहरू बनाउने क्रमजारी रहेको छ । यस पालिकाले पनि वडाका अन्यभागहरूमा समेत मोटरवाटो बनाउदै गएको छ । पछिल्लो समयमा जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरू आएपछि गाउँपालिकामा सडक विस्तारले तिब्रतापाएको छ भने योजना सहित सडक निर्माणको कामतिब्र रूपमाभईरहेको छ जस अनुसार सबै वडाहरू र बस्तीहरूमा कच्ची मोटरवाटोहरू पुग्ने क्रममा रहेको देखिन्छ । • सहज पहुँच तथा आवतजावतका लागि गाउँपालिका भित्र १९ वटा भोलुङ्गे पुलहरू, ३ वटा पक्कीपुल, ५ वटा ट्रष्ट पुल तथा २० वटा ठाउहरूमा काठका पुलहरू बनेका छन् । • यस गाउँपालिकामा सिँचाईको लागि नहर तथा कुलोहरू भएको तर सबै कुलोहरू पक्की नभएको अवस्था छ साथै केही कुलोहरू सिमेन्टेड भएका र हुने क्रमपनि रहेको छ र व्यक्तिगत रूपमा पाईप सिँचाई गरेर जिविकोपार्जन गरिरहेको अवस्था रहेको छ । • यस गाउँपालिकामा कुटानी, पिसानी र पेलानीको लागिपानी घट्ट, पानी मिल, डिजेल मिल रहेका छन् ।
आर्थिक सम्पत्ति	<p>अर्थिक क्रियाकलापहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> • आमदानीका मुख्य स्रोतहरूमा स्थानीय ज्यालामजदुरी, कृषि तथा पशुपालन, व्यापारहरू रहेका छन् भने पशुपालनको हकमा गाईगोरु, भैसी राँगा, भेडा बाखा, वंगुर पाल्ने गरेको छ । • आर्थिक कारोवारका लागि लक्ष्मी बैंक लगायत अन्य सहकारी तथा लघुवित्तहरू रहेको छ । यसै बैंक तथा लघुवित्त वाट यहाका मानिसहरूले वित्तिय सेवाहरू प्रदान गरिरहेका छन् ।

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	जिविकोपार्जनको सम्पत्तिहरूको विश्लेषण
सामाजिक सम्पत्तिहरू	<ul style="list-style-type: none"> ● ४२ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू क्रियाशिल रहेका छन् । ● आमा रमहिला समूहहरू, कृषि समूहहरू समुदायमा सचेतना अभिवृद्धि लगायतका विभिन्न कार्यहरू गर्दै आएका छन् । ● यस गाउँपालिकामा कार्यरत क्रियाशिल गैर-सरकारी संस्था तथा परियोजनाहरूमा सुन्दर नेपाल, स्याक नेपाल, वाम, सेलर्ड, ईक्वोईलएक्सेस, युवाअभियान, आस्था नेपाल, असलशासन, दिगो विकास, क्रिडाक, महिलाविकास, आवाज, आत्मनिर्भर समाज, नेपालजलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम लगायतका रहेका छन् । ● गाउँपालिका अन्तरगतका विभिन्न शाखाहरू तथा वडा कार्यालयहरूले स्थानीय स्तरमा नै सेवा प्रदान गरिरहेका छन् । ● संचार सुविधाका साधनहरूमा मोबाइल, रेडियो र टेलिभिजन जस्ता साधनहरूको उपयोग गरिरहेको पाइन्छ । यस गाउँपालिकाका अधिकांस क्षेत्रमा नमस्ते मोबाइल नेटवर्कको पहुँचमा रहेको देखिन्छ ।
मानवीय सम्पत्ति	<ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार चौकुने गाउँपालिकाको शाक्षरता ७८.१ प्रतिशत रहेको छ, जसमा पुरुष शाक्षरता ८५.४ प्रतिशत र महिला शाक्षरता ७१.२ प्रतिशत रहेको छ । यस गाउँपालिकाको शैक्षिक अवस्था हेर्दा आधारभुत विद्यालय सम्मको अध्ययन गरेका १२,६४४ जना, माध्यमिक तह सम्मको अध्ययन गरेका ३,३०० जना, एस.एल.सि. सम्मको शिक्षा हासिल गरेका ८१४ जना, प्रविणता प्रमाण पत्रतह सम्मको शिक्षा हासिल गरेका १,३१३ जना, स्नातकतह सम्मको अध्ययन गरेका २२ जना र स्नातकोत्तर वा सोभन्दामाथि सम्मको शिक्षा हासिल गरेका १२७ जना रहेका छन् । ● गाउँपालिकामा सिकर्मी तथा डकर्मीहरूको संख्या धेरै रहेको छ, तर उनीहरूको सीपमा व्यवसायिकता आउन सकेको छैन । ● यस गाउँपालिकाको वैदेशिक रोजगार भनेको भारत जाने प्रचलन वढी मात्रामा रहेको छ साथै अन्य देशमा पनि यहाँका मानिसहरू रोजगारीको लागी जाने गर्दछन् । ● तरकारी खेती सम्बन्धि तालिम, जडिवुटि खेति तथा प्रशोधन सम्बन्धि तालिम, मौरीपालन सम्बन्धि तालिम, सिलाई कटाई सम्बन्धि तालिम, बाईरिड सम्बन्धि तालिम पनि फाटफुट रुपमा यस गाउँपालिकाका केही व्यक्तिहरूले लगेको देखिन्छ ।

३.११ संकटासन्न घरधुरी तथा समुदायको जानकारी

चौकुने गाउँपालिकामा रहेका कूल ५३३६ घरधुरीहरूमध्ये अति उच्च संकटासन्न स्तरमा १००३ घरधुरीहरू रहेका छन्, उच्च संकटासन्न स्तरमा २०८६ घरधुरीहरू रहेका छन्, मध्यम संकटासन्न स्तरमा ९९८ घरधुरीहरू र न्यून संकटासन्न स्तरमा १२४९ घरधुरीहरू रहेका छन् ।

तालिका ३२. वडा स्तरीय संवेदनशील सम्पन्नता स्तर

वडा नं.	घरघुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशील सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून (V1)	मध्यम (V2)	उच्च (V3)	अति उच्च (V4)	
१	१०७	८५	१७९	८६	४५७
२	८९	७१	१४९	७२	३८१
३	१३५	१०८	२२५	१०८	५७६
४	१२५	१००	२०९	१००	५३४
५	११२	९०	१८८	९०	४८०
६	१०९	८७	१८२	८८	४६७
७	१७६	१४१	२९४	१४१	७५२
८	११८	९४	१९७	९५	५०४
९	११०	८८	१८४	८८	४७०
१०	१६७	१३४	२८०	१३४	७१५
जम्मा	१२४९	९९८	२०८६	१००३	५३३६
प्रतिशत	२३.४	१८.७	३९.१	१८.८	१००

३.१२ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद ब्यबस्थापनमा गाउँपालिकाको पहल र अभ्यासहरूको विश्लेषण

यस चौकुने गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद व्यवस्थापनमा गाउँपालिकाले हाल आएर स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गरीरहेको छ । गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि समिति वनेको छ । यस वडामा सबैभन्दा बढी पहिरो, बाढी, खडेरी, आगलागी, कृषि तथा पशुपन्छी रोग जस्ता प्रकोपहरूले असर परेको देखिन्छ । यी प्रकोपहरू बारम्बार दोहोरिएको पनि पाइएको छ भने यस्ता प्रकोपहरूको प्रभावहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ । यस विश्लेषणले प्रकोपहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता विकास हुन अझै समय लाग्ने र त्यतिबेलासम्म धेरै नै क्षति हुने देखिन्छ । तसर्थ यस अनुकूलन योजनामा ती प्रकोपहरूसँग जुध्न तुरुन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन अनुकूलन उपायहरू समावेश गरिएका छन् ।

परिच्छेद ४: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको रणनीति

४.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरू जस्तै: प्रभावकारिता, सम्भाव्यता, दिगोपना, खर्चको मितव्ययिता, संकटासन्न घरधुरीमुखी (लक्षितवर्गमुखी) तथा महिला प्रति संवेदनशिलता निर्धारण गरिएका थिए । प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ४ सम्मको अङ्कभारको प्रयोग गरिएको थियो । अङ्कभार १ ले उक्त आधारहरू राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ भने अङ्कभार ४ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ । खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भने कम खर्चिलोलाई ४ अंक र धेरै खर्चिलोलाई १ अंक दिइएको थियो । बडागतरूपमा आएका अनुकूलनका कार्यहरू पहिचान तथा प्राथमिकरणलाई सश्लेषण गरि तालिका-१४मा प्रस्तुत गरिएका छन् । बडागतरूपमा प्राप्त भएका अनुकूलनका कार्यहरू र प्राथमिकीकरणलाई अनसूची-३ मा प्रस्तुत गरिएका छन् ।

तालिका ३.३. अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकरण

जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका रणनीति	अनुकूलनका तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१/४)	सम्भाव्यता (१/४)	खर्चको मितव्ययिता (१/४)	लक्षितवर्ग (एक, एह) मूखि (१/४)	जम्मा	स्तर
जलवायु परिवर्तन अनुकूलित उपयुक्त वीउँविजन, प्रविधि र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा पशु व्यवसाय तथा कृषि उत्पादनमा बृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ ।	सुख्खा सहने विउ बिजनको प्रवर्द्धन गर्ने	४	४	३	४	१५	II
	स्थानिय रैथाने वालीको विकास गर्ने	४	४	४	४	१६	I
	घर वगैचा कार्यक्रम	४	४	३	४	१५	II
	पशुपालन तथा गोठ सुधार	४	३	२	३	१२	IV
	एकिकृत शत्रु जीव व्यावस्थापन कार्यक्रम	४	४	३	३	१४	III
	मौसम सुहाउँदो कृषि वन तथा फलफुल खेती	४	४	४	३	१५	II
	वैकल्पिक पशु तथा पक्षि पालन (कुखुरा तथा उन्नत वाखा)	४	४	३	३	१४	III
पानी बहुउपयोगका निमित्त सिंचाई कुलोहरूको निर्माण, स्तरोउन्नती र साना तथा पानी किफायती सिंचाई प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन गरिने छ ।	पक्की सिंचाई कुलो निर्माण	४	४	४	४	१६	I
	आकासे पानी संकलन पोखरी	३	३	४	४	१३	III
	लिप्ट सिंचाईको व्यवस्था	४	३	२	३	१२	IV
	प्लास्टिक पोखरी निर्माण	३	३	४	४	१३	III
	थोपा सिंचाई व्यवस्था	३	३	४	४	१४	II
	पानीका मुहानहरूको संरक्षण	४	४	४	४	१६	I
	पहिरो क्षेत्रमा बायो इन्जिनियरिङ विधि अपनाउने	४	४	४	४	१६	I
जलवायुजन्य जोखिमबाट प्रभावित भिरालो, हैसियत कम भएको वन क्षेत्र र खेर गएका	बहु उद्देश्यीय नर्सरीहरूको स्थापना	४	३	२	४	१३	II
	सुख्खा सहने प्रजातीको वृक्षारोषण	४	४	४	४	१६	I

जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका रणनीति	अनुकूलनका तथा विपद् बोखिम व्यवस्थापनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१/४)	सम्भाव्यता (१/४)	खर्चको मितव्ययिता (१/४)	लक्षितवर्ग (एन, एड) मूख (१/४)	जम्मा	स्तर
खाली जमिनहरुमा कृषि वन प्रवर्द्धन तथा विकास गरिनेछ ।	विपन्नका लागि कृषि वन कार्यक्रम	२	२	२	४	१३	II
	भिरालो जग्गामा घाँस तथा फलफुलका विरुवा रोपण	४	२	२	२	१३	II
कृषि व्यवसायलाई भरपदौ र सुरक्षित बनाउन कृषकहरुलाई लक्षित गरि मौसमी सूचना प्रणाली स्थापना गरि मौसमी सूचना तथा सल्लाहहरु प्रसारण गरिने छ ।	मौसमी सूचना केन्द्रको स्थापना तथा सूचनाहरुको प्रसारण	४	४	२	४	१५	I
	सूचना प्रविधिमा सचेतना कार्यक्रम	४	४	२	२	१३	II
	कर्मचारी तथा सूचनादाताहरुमा तालिम	४	४	२	२	१३	II
स्वच्छ उर्जाको पहुँच विस्तारका लागि स्थानीय र समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत, सौर्य उर्जा, पानी घट्ट, सुधारिएको चुलो लगायतका प्रविधि पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्दै यी प्रविधिमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।	सुधारिएको पानीघट्ट निर्माण गर्ने ।	३	४	३	४	१४	II
	उज्यालोका लागि सोलार वितरण कार्यक्रम ।	३	३	३	४	१३	III
	सुधारिएको चुलो वितरण (फलामे)	४	४	३	४	१५	I
	साना जलविद्युत केन्द्रको स्थापना गर्ने	४	३	२	३	१३	III
जलवायु उत्थानशील भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माण गरि दिगो र भरपदो आधारभुत सेवाहरुको पहुँच विस्तार गरिनेछ ।	प्राविधिकहरुलाई जलवायु उत्थाशिल भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि तालिम	४	४	३	३	१४	III
	जलवायु परिवर्तन तथा जलवायु उत्थासिल नीति तर्जुमा गर्ने	४	४	४	३	१५	II
	सामुदायिक पूर्वाधारहरुको मर्मत सम्भारको नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	४	४	४	१६	I
	एक घर एक धाराको नीति अनुरुप खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना निर्माण	४	४	४	४	१६	I
	भैतिक संरचनाहरुलाई उत्थासिल बनाउने (	४	४	४	२	१४	III
	सिचाई कुलोहरुलाई पक्की बनाउने	४	४	४	४	१६	I
दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।	वनडडेलो हुनबाट बचाउन जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचलन गर्ने	४	४	४	४	१६	I
	आगलागी तथा चरीचरण बन्द गर्ने नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	३	३	४	१४	II
	मिचाह प्रजातीहरुको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन	४	३	३	३	१३	III
	दीगो वन व्यवस्थापन	३	३	३	३	१२	IV
	आगोलागी नियन्त्रणका सामाग्री तथा तालिमहरु	२	४	३	२	११	V
स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	४	३	३	३	१३	II
	स्थानीय तहमा जलवायु परिवर्तनका लागि इकाइ तथा फोकल विन्दु तोकने ।	४	४	४	३	१५	I
	जलवायु परिवर्तनका अध्ययन तथा सचेतना सामाग्रीका तयारी तथा प्रसार	४	२	२	३	११	IV

जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका रणनीति	अनुकूलनका तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१/४)	सम्भाव्यता (१/४)	खर्चको मितव्ययिता (१/४)	लक्षितवर्ग (एन, एड) मूखि (१/४)	जम्मा	स्तर
क्षति न्यूनीकरण गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ ।	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विद्यालयमा कक्षा सञ्चालन	४	२	२	२	१२	III

परिच्छेद ५: अनूकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको सम्बन्धि क्रियाकलाप

अनूकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरू

१. पालिका स्तरीय कार्यक्रम तथा बजेट

तालिका नं. ३४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना :

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																		
१.१	कृषि तथा पशु विमा कार्यक्रम सञ्चालन तथा अनुदान प्रदान	पटक	५	२००		१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	चौकुते गा.पा.	गाउँपालिका, कृषि शाखा, पशु शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
१.२	कृषि नर्सरी निर्माण	वटा	१	६००		०	०	१	६००	०	०	०	०	०	६००	चौकुते गा.पा. को उययुक्त स्थानमा		
१.३	स्थानिय श्रोत व्यक्ति तथा अगुवा कृषकलाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम र कृषक पाठशाला स्थापना	पटक	१	२००	२५	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	२००	पालिकास्तरीय		
जम्मा								२००		१०००		२००		२००		२००		
२ वन तथा जैविक विविधता जलाधार संरक्षण																		
२.१	वहुउदेशशील नर्सरी स्थापना	वटा	१	१०००		०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	१०००	१०००	चौकुते गा.पा.	गाउँपालिका, डिभिजन वन कार्यालय तथा अन्य संघसस्था
२.२	अग्नी नियन्त्रण तथा डहेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना अभियान ।	वटा	५	३००		१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	चौकुते गा.पा.	
२.३	वन विकास र जडीवुटी प्रावधानका लागि नीति तर्जुमा ।	पटक	१	१०००		०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	१०००	पालिका स्तरिय		
जम्मा								३००		१३००		१३००		३००		३५००		
३. उद्योग यातायत तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		
३.१	DPR तथा जलवायु उत्थानशिल पूर्वाधार निर्माणका लागि क्षमता विकास (कर्मचारीहरुका लागि) ।	वटा	१	२००		०	०	१	२००	०	०	०	०	०	२००	२००	पालिका स्तरिय	गाउँपालिका तथा अन्य संघसस्था
३.२	वयोयन्त्रिनिरिग प्रविधी सम्बन्धि प्राविधिकहरुलाई तालिम ।	पटक	२	२००		०	०	१	२००	०	०	१	२००	०	४००	४००	पालिका स्तरिय	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	जम्मा						०	४००		०		२००		०	६००			
४. ग्रामिण तथा शहरी बसोबास																		
४.१	भूउपयोगको निती तर्जुमा ।	पटक	१	१५०		०	०	०	०	०	१	१५०	०	०	१५०	पालिका स्तरिय	गाउँपालिका	
	जम्मा						०	०		०		१५०		०	१५०			
५. स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																		
५.१	संकमण रोक नियन्त्रणका लागि स्वास्थ्य संस्थाहरुको संरचना सुदृढीकरण ।	वटा	५	१०००		१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	५०००	प्रत्येक वडाहरुमा	वडा कार्यालय, गाउँपालिका, स्वास्थ्य कार्यालय तथा सरोकारवाला निकाय
	जम्मा						१०००	१०००		१०००		१०००		१०००	५०००			
६. विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																		
६.१	विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना, सुदृढीकरण तथा परिचालन ।	पटक	३	५०००		१	५०००	०	०	१	५०००	०	०	१	५०००	१५०००	पालिका स्तरिय	वडा कार्यालय, गा.पा, तथा संघ सस्था
	जम्मा						५०००	०		५०००		०		५०००	१५०००			
७. जल तथा उर्जा																		
७.१	जलश्रोत ऐन निर्माण	पटक		५००		०	०	१	५००	०	०	०	०	०	५००	पालिका स्तरिय	गा.पा. तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						०	५००		०		०		५००				
८. पर्यटन प्राकृतिक एवम सांस्कृतिक सम्पदा																		
८.१	जलवायु अनुकूलन र जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी सांस्कृतिक ज्ञान र महत्व बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।	वटा	१०	२००		२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२०००	हरेक वडाहरुमा	वडा कार्यालय, गा.पा, तथा अन्य संघसस्था
८.२	पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन	पटक	१	५००		०	०	०	०	१	५००	०	०	०	५००	पालिका स्तरिय	गा.पा. तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरु	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
जम्मा							४००		४००		९००		४००		४००	२५००		
कुल बजेट							६९००		४६००		८४००		२२५०		६९००	२९०५०		

२. वडा नं. १ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित बत घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																		
1=1	उन्नत विउ खरिदमा सहयोग (मास र सिमी)	पटक	३	१००	५०	१	१००	०	०	१	१००	०	०	१	१००	३००	वडा नं. १	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	आयआर्जनका लागि व्यवसायिक सुन्तला र कागति खेतीमा सहयोग	जना	४०	२५	६०	२०	५००	०	०	२०	५००	०	०	०	०	१०००	वडा नं. १ को पग, धनरास, तोलिसैन, सोता,	
1=3	तरकारी खेतिका लागि टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	६०	२५	१००	३०	७५०	०	०	३०	७५०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १	

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्नि बत घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
1=4	भुक्षय नियन्त्रणका लागि गह्ना सुधार कार्यक्रम	मै.	१०	१०	४०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	१००	वडा नं. १	
	जम्मा						1370		20		1370		20		120	2900		
२. वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																		
2=1	डहेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सूचना प्रसारण)	पटक	५	१००	४५७	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. १	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
2=2	रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा सुख्खा पोखरीहरुको संरक्षण	स्थान	९	५०	४५७	३	१५०	३	१५०	३	१५०	०	०	०	०	४५०	चिनरास, तोलिसैन, नेटेकाडा, सोता, पग, धुर, डिलाखाली, गिठाखर्क, जयपुरताल	
	जम्मा						२५०		२५०		२५०		१००		१००	९५०		
३. उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		
३.१. सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क बनावट)																		
3=1=1	नौमुले तालागाउ सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२५००	१.५	५०	२५००	३७५०	०	०	०	०	०	०	०	०	३७५०	वडा नं. १	
3=1=2	ठुलाखोला धामीसैन सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२०००	१.५	४०	२०००	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. १	
3=1=3	भेरीमारे आपरुख सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२५००	१.५	७०	०	०	२५००	३७५०	०	०	०	०	०	०	३७५०	वडा नं. १	
3=1=4	साडटाखोला सिंचाई योजना	RM	१०००	१.५	३२	०	०	१०००	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १	
3=1=5	कड्यारुख असियाताल सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	१०००	१.५	४२	०	०	०	०	१०००	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १	
3=1=6	गोडखोला जदी देवल सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२०००	१.५	२०	०	०	०	०	०	०	२०००	३०००	०	०	३०००	वडा नं. १	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सर्वाडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्नि बत घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५					
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट				
3=1=7	सल्लेपानी केलाडी सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	१०००	१.५	४२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	१५००	१५००	वडा नं. १	
	जम्मा						६७५०		५२५०		१५००		३०००		१५००	१८०००			
४. स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई																			
४.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई																		
4=1=1	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. १	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
4=1=2	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (छाउपडी, यौनशिक्षा)	पटक	५	५०	४५७	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. १		
४.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																		
4=2=1	तालागाउ खा.पा. योजना	पटक	१	४०००	६५	१	४०००	०	०	०	०	०	०	०	०	४०००	वडा नं. १	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी	
4=2=2	देवल सिमली खा.पा. योजना	पटक	१	३०००	५५	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. १		
4=2=3	साता खा.पा. योजना	पटक	१	४५००	७०	०	०	०	०	१	४५००	०	०	०	०	४५००	वडा नं. १		
4=2=4	चायावोट खा.पा. योजना	पटक	१	१५००	२५	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	वडा नं. १	कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
4=2=5	धनरास केलावोट खा.पा. योजना	पटक	१	२०००	३०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२०००	२०००	वडा नं. १		
४.३	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																		
4=3=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण	स्थान	८	१००	२६०	२	२००	२	२००	२	२००	१	१००	१	१००	८००	सल्लेपानी, गोड, धनरासधारा, साता, दुगेधारा, कालापानी,	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी	

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्नि बत घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
																	जदीमुल, सिमलखेत	कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						४३००		३३००		४८००		१७००		२२००	१६३००		
५. विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																		
5=1	वाही नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण	३.मि	१०००	६	३००	२००	१२००	२०	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	६०००	सिर्पुखोला, बडालखोला, कर्णाली नदी, वासपानी, साताखोला	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जल उत्पन्न प्रकोप, भु-शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
5=2	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण, वृक्षारोपण तथा वायोईन्जिनियरिङ	३.मि	६७५	६	१२५	१००	६००	१५	९००	१७५	१०५०	१५०	९००	१००	६००	४०५०	चायावोट, पोखरे, गोगनपानी, मालिका सा.व.क्षेत्र	
	जम्मा						१६००		२१००		२२५०		२१००		१६००	१००५०		
६. जलस्रोत तथा उर्जा																		
6=1	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माणमा सहयोग	वटा	१०	५०	१०	५	२५०	५	२५०	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. १	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						२५०		२५०		०		०		०	५००		

क्र. स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्नि बत घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
७. पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा																		
7=1	पर्यापर्यटनका लागि जदीताल शंरक्षण	स्था न	३	१०००	४५७	१	१०००	१	१०००	१	१०००	०	०	०	०	३०००	वडा नं. १ को जदिताल, वेनीघाट र मालिका मन्दिर	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, पर्यटन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						१०००		१०००		१०००		०		०	३०००		
	कुल बजेट							१५७२०		१२१७०		१११७०		६९२०		५७२०	५१७००	

३. वडा नं. २ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=1	आप पकेट क्षेत्र	पटक	१	२००	१९१	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. २	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	तरकारी खेतिका लागी टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	१००	२५	१००	२०	५००	२०	५००	२०	५००	२०	५००	२०	५००	२५००	वडा नं. २	
1=3	माहुरी पालन तालिम तथा घर वितरण	पटक	१	४००	२०	१	४००	०	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. २		
1=4	कोल्ड स्टोर निर्माण	वटा	१	५०००	३८१	०	०	०	०	०	०	१	५०००	०	०	५०००	वडा नं. २	
1=5	भुईघास तथा डालेघास खेती	रो.	२५०	१	३८१	५०	५०	५०	५०	५०	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	वडा नं. २	
1=6	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. २	
	जम्मा						१०००		८००		६००		५६००		६००	८६००		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=3	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	४	५०	३८१	२	१००	२	१००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. २	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						१००		१००		०		०		०	२००		
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	उद्योग स्थापनामा सहयोग																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५					
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट				
३=१=२	टपरी उद्योग स्थापना	वटा	१	३००	३८१	०	०	०	०	०	०	१	३००	०	०	३००	वडा नं. २	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
३.२	सिचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क वनाउने)																		
३=२=१	खोला विकासे सिचाई कुलो निर्माण तथा स्तरउन्नती	RM	३०००	१.५	३००	३०००	४५००	०	०	०	०	०	०	०	०	४५००	वडा नं. २	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिचाई सवडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
३=२=२	रानवाय सिचाई योजना	RM	२०००	१.५	३००	०	०	२०००	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. २		
	जम्मा						४५००		३०००				३००		०	७८००			
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																		
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																		
४=१=१	नुनले बोला खा.पा. योजना	वटा	१	३०००	२५०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. १	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
४=१=२	जलुरे धारा खा.पा. योजना	वटा	१	१५००	३५	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १			
४=१=३	छाप्रा खानेपानी योजना	वटा	१	२५००	१५०	०	०	०	०	१	२५००	०	०	०	२५००	वडा नं. १			
४=१=४	साल्ती खानेपानी योजना	वटा	१	१५००	२५	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	१५००	वडा नं. १			
४=१=५	डोरे खानेपानी योजना	वटा	१	२५००	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२५००	२५००	वडा नं. १		
४.२	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
4=2=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण	स्थान	२	१००	२५०	१	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	२००	नुनले खा.पा. मुहान, चिराडी खा.पा. मुहान	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						३१००		१६००		२५००		१५००		२५००	११२००		
५	विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																	
5=1	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	१२५०	६	१९१	२००	१२००	३००	१८००	३००	१८००	२००	१२००	२५०	१५००	७५००	बराल खेत देखि लामा खेत खोला सम्म, नुनले देखि लामाखेत सम्म, भोला लिमु, दानी गौडा देखि धनु सम्म	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु-शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
5=2	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण, वृक्षारोपण तथा वायोईन्जिनियरिङ	घ.मि.	७००	६	९५	१००	६००	२००	१२००	१००	६००	२००	१२००	१००	६००	४२००	बराल खेत, भिटा, ईचाला	
	जम्मा						१८००		३०००		२४००		२४००		२१००	११७००		
६	जलस्रोत तथा उर्जा																	
6=1	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माणमा सहयोग	वटा	५	१००	५	२	२००	३	३००	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. २	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सहयोगी संस्था
	जम्मा						२००		३००		०		०		०	५००		
७	पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा																	
7=1	चमेरे गुफा संरक्षण कार्यक्रम	पटक	१	१०००	३८१	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. २	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय,

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
																		अन्य सहयोगी संस्था
	जम्मा						०		१०००		०		०		०		१०००	
	कुल बजेट						१०७००		१८००		५५००		१८००		५२००		४१०००	

४. वडा नं. ३ का कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=1	आप पकेट क्षेत्र कार्यक्रम	पटक	१	२००	१४४	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ३	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	माहुरीपालन तालिम तथा घर वितरण	पटक	१	४००	२०	०	०	१	४००	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ३		
1=3	डालेघास तथा भुईँघास रोपण	रो.	५००	१	५७६	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	५००	वडा नं. ३		
1=4	कोल्ड स्टोर निर्माण	वटा	१	५०००	५७६	०	०	०	०	०	१	५०००	०	०	५०००	वडा नं. ३		
1=5	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ३	
1=6	तरकारी खेतिका लागी टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	जना	९०	२५	१००	३०	७५०	०	०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	२२५०	वडा नं. ३	
	जम्मा						९००		७५०		९००		५१५०		९००	८६००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाभिन्वित धरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=1	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	१३	५०	५७६	३	१५०	३	१५०	३	१५०	२	१००	२	१००	६५०	वडा नं. ३	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, सहयोगी निकायहरु
	जम्मा						१५०		१५०		१५०		१००		१००	६५०		
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	उद्योग स्थापनामा सहयोग																	
3=1=1	जडिवुटि प्रशोधन उद्योग स्थापना	वटा	१	१५००	२८८	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं. ३	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
3=1=2	चिउरी प्रशोधन मिल स्थापना	वटा	१	१०००	२८८	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	वडा नं. ३	
३.२	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क वनाउने)																	
3=2=1	बेतखोली सिंचाई योजना	RM	५००	१.५	१५	५००	७५०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५०	वडा नं. ३	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सब डिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
3=2=2	पभेनी सिंचाई योजना	RM	२५०	१.५	६	०	०	२५०	३७५	०	०	०	०	०	०	३७५	वडा नं. ३	
3=2=3	लामकाने सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	७००	१.५	१०	०	०	०	०	७००	१०५०	०	०	०	०	१०५०	वडा नं. ३	
3=2=4	हन्दुखेत सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	१०००	१.५	२०	०	०	०	०	०	०	१०००	१५००	०	०	१५००	वडा नं. ३	
3=2=5	थापाथली सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	५००	१.५	२५	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	७५०	७५०	वडा नं. ३	
	जम्मा						७५०		३७५		२५५०		२५००		७५०	६९२५		
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	
4=1=1	सिमखोला खा.पा. योजना	पटक	१	२५००	६०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. ३	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाभिखित घट्टुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
4=1=2	वासवारी खा.पा. योजना	पटक	१	३०००	१५०	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ३	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
4=1=3	धौलीगाडा लिफ्ट खानेपानी योजना	पटक	१	३०००	६४	०	०	०	०	१	३०००	०	०	०	३०००	वडा नं. ३		
4=1=4	हल्दुखेत खा.पा. योजना	पटक	१	२०००	२४	०	०	०	०	०	०	१	२०००	०	२०००	वडा नं. ३		
4=1=5	आमपानी खानेपानी योजना मर्मत	पटक	१	२२००	२५	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२२००	२२००	वडा नं. ३	
४.२	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																	
4=2=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण, घेरवार तथा वृक्षारोपण	पटक	५	१००	४२	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	सिमगौरा खा.पा. मुहान, आमखोला, बल्देपानी, वेताल, वासपानी	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						२६००		३१००		३१००		२१००		२३००	१३२००		
५	विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																	
5=1	वाढी नियन्त्रणका लागि तटवन्ध निर्माण	३ मि.	११००	६	२८८	२००	१२००	३००	१८००	२००	१२००	३००	१८००	१००	६००	६६००	मौरीवन, खार्धाटी, सोमनचौर	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु- शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
5=2	पहिरो नियन्त्रणका लागि तटवन्ध निर्माण, वृक्षारोपण तथा वायोईन्जिनियरिङ	३ मि.	६५०	६	१४४	१००	६००	२००	१२००	१००	६००	२००	१२००	५०	३००	३९००	वेदखोली, भिटा, ईचाला	
	जम्मा						१८००		३०००		१८००		३०००		९००	१०५००		
६	पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा																	
6=1	जुगेपानी गुफा संरक्षण कार्यक्रम	पटक	१	५००	५७६	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ३	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, पर्यटन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						०		५००		०		०		०	५००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
कुल बजेट							६२००		७८७५		८५००		१२८५०		४९५०	४०३७५		

५. वडा नं. ४ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=1	पच्मा बागमारा केरा, अनार सुन्तला पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	स्थान	३	२००	१५०	०	०	०	०	१	२००	१	२००	१	२००	६००	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	विजोरा, भुडेभापर भाला आँप, लिचि पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	स्थान	३	२००	१५०	१	२००	१	२००	१	२००	०	०	०	०	६००	वडा नं. ४	
1=3	नाउली, गिठी पिसाउनी, भुक्क तरकारी खेतीपकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	स्थान	३	२००	१००	१	२००	१	२००	१	२००	०	०	०	०	६००	वडा नं. ४	
1=4	भाला भुडेभापर अमिलो, कागती, तरबुजा र खरबुजा खेतीपकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	स्थान	२	२००	१००	१	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ४	
1=5	तरकारी खेतिका लागी टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	६०	२५	१२५	०	०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	०	०	१५००	वडा नं. ४	
1=6	प्राङ्गारिक तथा जैविकमल तयारी सम्बन्धी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ४	
जम्मा							६५०		१४००		६५०		१०००		२५०	३९५०		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरघुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
२	वन, जैबिक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=1	रिर्चाज पोखरी निर्माण कार्यक्रम	वटा	१०	५०	५३४	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						१००		१००		१००		१००		१००	५००		
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण																	
3=1=1	तरकारी खेतीको सिंचाईको लागि पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	१०००	४५	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सर्वाडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३.२	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क वनाउने)																	
3=2=1	काशीगाउँ सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	३००	१.५	१५	३००	४५०	०	०	०	०	०	०	०	०	४५०	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सर्वाडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
3=2=2	नाउली सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	२०००	१.५	१२०	२०००	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ४	
3=2=3	डुखो भुडेभावर सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	२०००	१.५	१५०	०	०	२०००	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ४	
3=2=4	डुगरखोला सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	३०००	१.५	१९०	०	०	३०००	४५००	०	०	०	०	०	०	४५००	वडा नं. ४	
3=2=5	धाच्केगिटी सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	५००	१.५	२५	०	०	०	०	५००	७५०	०	०	०	०	७५०	वडा नं. ४	
3=2=6	डुखोलाभारा सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	१५००	१.५	९०	०	०	०	०	१५००	२२५०	०	०	०	०	२२५०	वडा नं. ४	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
3=2=7	पूर्वबोजी सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	७००	१.५	३५	०	०	०	०	०	०	७००	१०५०	०	०	१०५०	वडा नं. ४	
3=2=8	शेरा सिञ्चाई कूलो निर्माण योजना	RM	८००	१.५	४२	०	०	०	०	०	०	०	०	८००	१२००	१२००	वडा नं. ४	
	जम्मा						३४५०		८५००		३०००		१०५०		१२००	१७२००		
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	
4=1=1	सोईटेठाडा नाउली खानेपानी योजना	वटा	१	२५००	४००	१	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी
4=1=2	दह लिफ्ट खा.पा. योजना	वटा	१	३०००	३००	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ४	कार्यालय, अन्य
4=1=3	धाक्चे गिटी पिसाउने खा.पा. मर्मत योजना	वटा	१	१५००	२०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	वडा नं. ४	सरोकारवाला निकायहरु
४.२	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																	
4=2=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण, घेरवार तथा वृक्षारोपण	पटक	२	१००	३००	१	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	२००	नाउली मुहान, दह मुहान	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						२६००		३१००		१५००		०		०	७२००		
५	विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
5=1	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	३.मि.	८००	६	२४०	२००	१२००	१००	६००	२००	१२००	२००	१२००	१००	६००	४८००	वडा नं. ४ डडखोला, वागवाडेखोला, खोप्चेखोला, नाउलीखोला, गुहेखोला, घक्कुखोला, सिमखोला, वालआपखोला, वन्देखोला, कर्णाली नदी	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु- शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
5=2	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण, वृक्षारोपण तथा वायोईन्जिनियरिङ	३.मि.	५००	६	१२०	१००	६००	१००	६००	१००	६००	१००	६००	१००	६००	३०००	वडा नं. ४	
	जम्मा						१८००		१२००		१८००		१८००		१२००	७८००		
६	जलस्रोत तथा उर्जा																	
6=1	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माण	वटा	५	५०	५	२	१००	२	१००	१	५०	०	०	०	०	२५०	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						१००		१००		५०		०		०	२५०		
७	पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा																	
7=2	जडाममा होम स्टे संचालन कार्यक्रम	पटक	२	१०००	५३४	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	२०००	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, पर्यटन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
7=3	जिराघारी, वासुधारा भरणा कुण्डली र वाभुपार्ने थलाको संरक्षण कार्यक्रम	पटक	४	७००	५३४	१	७००	१	७००	१	७००	१	७००	०	०	२८००	वडा नं. ४	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						७००		१७००		७००		१७००		०	४८००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
कुल बजेट							९४००		१६१००		७८००		५६५०		२७५०	४१७००		

६. वडा नं. ५ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																		
1=1	एकिकृत सत्रुजिव व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ५	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
1=2	अदुवा तथा वेसार खेती सम्बन्धि तालिम तथा अदुवाको विउ खरिदमा सहयोग कार्यक्रम	पटक	१	२००	२०	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ५		
1=3	व्यवसायिक कार्गति खेतीमा सहयोग	जना	२५	२५	२५	२५	६२५	०	०	०	०	०	०	०	०	६२५	वडा नं. ५		
1=4	तरकारी खेतिका लागि टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	१०	२५	१५०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	२२५०	वडा नं. ५		
1=5	विउ भण्डारणका लागि शूरक्षित भोला	वटा	६००	०.५	४८०	१५०	७५	१५०	७५	१५०	७५	१५०	७५	०	०	३००	वडा नं. ५		
1=6	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ५		
1=7	खनिज ढिक्का निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ५		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभस्वित घट्टुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
1=8	च्याउ खेति सम्बन्धि तालिम तथा विउ विजनमा सहयोग कार्यक्रम	पटक	१	१००	१५	०	०	१	१००	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ५	
1=9	माछापालनमा सहयोग	जना	६	२००	५	२	४००	०	०	२	४००	०	०	२	४००	१२००	वडा नं. ५	
1=10	माहुरी पालन सम्बन्धि तालिम तथा घर वितरण	पटक	१	४००	२०	०	०	१	४००	०	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ५	
	जम्मा						१९७५		९००		१३५०		२००		१२७५	५७००		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=1	डडेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम वाट सुचना प्रसारण) विद्यालयमा निवन्ध, वक्तृतोकला प्रतियोगिता	पटक	५	१००	४८०	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ५	
2=2	रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा सुख्खा पोखरीहरूको संरक्षण	स्थान	८	५०	४८०	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	०	०	४००	भ्यागुतेखोला, पुरानापोखरी, खालडाडा, जवदेनपोखरी, खेल, हडेकाना, जेपाला, रातीमाटे	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						२००		२००		२००		२००		१००	९००		
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घट्टुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
३=१=१	तोसरा माईटोल, खारेपानी, मायाताल पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	स्थान	३	८००	३०	१	८००	०	०	१	८००	०	०	१	८००	२४००	वडा नं. ५	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सर्वाडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३.२	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्कि बनाउने)																	
३=२=१	सिम विच कुलो सिंचाई योजना	RM	५००	१.५	१५	५००	७५०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५०	वडा नं. ५	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सर्वाडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३=२=२	माथिल्लो नाउली सिंचाई योजना	RM	३००	१.५	१०	३००	४५०	०	०	०	०	०	०	०	४५०	वडा नं. ५		
३=२=३	तल्लो नाउली सिंचाई योजना	RM	२००	१.५	१२	०	०	२००	३००	०	०	०	०	०	३००	वडा नं. ५		
३=२=४	धारापानी सिंचाई योजना, तारजाली, जि.आई.पाईप सहित	RM	६००	१.५	१०	०	०	६००	९००	०	०	०	०	०	९००	वडा नं. ५		
३=२=५	तल्लो सिम सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	१०००	१.५	१५	०	०	०	०	१०००	१५००	०	०	०	१५००	वडा नं. ५		
३=२=६	फलाटेखोला सिंचाई योजना	RM	३०००	१.५	८०	०	०	०	०	०	०	३०००	४५००	०	४५००	वडा नं. ५		
३=२=७	जब्दयान पत्रेना डिप वोरिड सिंचाई योजना	पटक	१	२०००	४०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ५		
३=२=८	तोसरा साजरुख डिप वोरिड सिंचाई योजना	पटक	१	२०००	३०	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. ५		
	जम्मा						४०००		३२००		२३००		४५००		८००	१४८००		
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	
४.१	स्वास्थ्य तथा सरसफाइ																	
४=१=१	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ५	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
४.२	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
4=2=1	मायाताल तोसरा वृहत खा.पा. पुनर्निर्माण योजना	पटक	१	३५००	३५०	१	३५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	वडा नं. ५	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
4=2=2	ढाक्चे रानागैरा खा.पा. योजना	पटक	१	२५००	३०	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	१	वडा नं. ५	
4=2=3	टुनीधारा विद्यालय खा.पा. योजना	पटक	१	१०००	१०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	१	वडा नं. ५	
4=2=4	मा.वि. तोसरा खा.पा. योजना	पटक	१	१२००	१५	०	०	०	०	०	०	१	१२००	०	०	१	वडा नं. ५	
4=2=5	जव्दयान खा.पा. योजना	पटक	१	१५००	२५	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१५००	१	वडा नं. ५	
४.३	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																	
4=3=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण, घेरवार तथा वृक्षारोपण	स्थान	१०	१००	४८०	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	१०००	रेक्चा, ढाक्चे रानागैरा, नाउलीखोला, तामधारा, मैपानी, सिमलखेत, जामुनापारी, खोल्तेपानी, हरियाली, सिमलधारा	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						३७५०		२७५०		१२५०		१४५०		१७५०	१०९५०		
५	विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																	
5=1	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	११५०	६	२४०	२५०	१५००	३००	१८००	३००	१८००	२००	१२००	१००	६००	६९००	खारेपानी खोला, मालिकाखोला, सिमखोला, पत्रेनाखोला, नयावारीखोला, धारापानीखोला, मैपानेखोला, बाखेडाडाखोला	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भू- शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभस्वित घट्टोरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
5=2	पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण, वृक्षारोपण तथा वायोईन्जिनियरिङ	घ.मि.	९००	६	१२०	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	१००	६००	५४००	तल्नोधारापानी, माथिल्लो धारापानी, सिमवस्ति, ठुलोखोला, तोसराकुमाल, नाउलीटोल, सल्लेरीडाडा, रेक्वाखारगाडी		
5=3	पहिरो नियन्त्रणका लागि वन क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा वायोईन्जिनियरिङ	स्थान	१	१००	०	०	०	१	१००	०	०	०	०	०	०	१००	सल्लेरीडाडा		
जम्मा							२७००		३१००		३०००		२४००		१२००	१२४००			
६ जलस्रोत तथा उर्जा																			
6=1	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माणमा सहयोग	वटा	२	५०	२	१	५०	१	५०	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ५	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
जम्मा							५०		५०		०		०		०	१००			
७ पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा																			
7=1	पर्यापर्यटनका लागि प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने स्थान	स्थान	१	१०००	४८०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ५ को नाउली गुफा	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, पर्यटन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
जम्मा							०		१०००		०		०		०	१०००			
कुल बजेट							१२६७५		११२००		८१००		८७५०		५१२५	४५८५०			

७. वडा नं. ६ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=1	तरकारी खेतिका लागि टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	११०	२५	२००	४०	१०००	०	०	४०	१०००	०	०	३०	७५०	२७५०	वडा नं. ६	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	एकिकृत सत्रुजिव व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ६	
1=3	डालेघास तथा भुईँ घास रोपण	रो.	५००	१	४६७	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	५००	५००	वडा नं. ६	
1=4	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ६	
	जम्मा						१२००		२००		१२००		२००		९५०	३७५०		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=1	डढेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण)	पटक	५	१००	४६७	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ६	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
2=2	रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा सुख्खा पोखरीहरुको संरक्षण	स्थान	१०	५०	४६७	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	वडा नं. ६	
	जम्मा						२००		२००		२००		२००		२००	१०००		
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण																	
3=1=1	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१२	५००	४६७	२	१०००	३	१५००	३	१५००	२	१०००	२	१०००	६०००	वडा नं. ६	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
3=1=2	बेतनखोला पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	७००	५	०	०	१	७००	०	०	०	०	०	०	७००	वडा नं. ६	सर्वडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३.२	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क बनाउने)																	
3=2=1	सालमा धारा सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	५००	१.५	१५	५००	७५०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५०	वडा नं. ६	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
3=2=2	छरछरे साउने डाँडा सिंचाई योजना	RM	३००	१.५	१५०	०	०	३००	४५०	०	०	०	०	०	४५०	वडा नं. ६		
3=2=3	तल्लो डाडा मकमके सिंचाई योजना	RM	२००	१.५	३५	०	०	०	०	२००	३००	०	०	०	३००	वडा नं. ६		
3=2=4	खोलते पानी सिंचाई योजना	RM	४००	१.५	२०	०	०	०	०	०	४००	६००	०	०	६००	वडा नं. ६		
3=2=5	बललो भित्रीवन सिंचाई योजना	RM	५००	१.५	२५	०	०	०	०	०	०	०	५००	७५०	७५०	वडा नं. ६		
	जम्मा						१७५०		२६५०		१८००		१६००		१७५०	९५५०		
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	
4=1=1	गडुगौरा खा.पा. योजना	वटा	१	१०००	१५	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ६	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
4=1=2	सालमा धारा खा.पा. योजना	वटा	१	४००	५	०	०	१	४००	०	०	०	०	०	४००	वडा नं. ६		
4=1=3	छिपछिपे खा.पा. योजना	वटा	१	१०००	१५	०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	१०००	वडा नं. ६		
4=1=4	रातमाटे खा.पा. योजना	वटा	१	४००	५	०	०	०	०	०	१	४००	०	०	४००	वडा नं. ६		
4=1=5	मिलेकाडा खा.पा. मर्मत योजना	वटा	१	२५००	१०००	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. ६		
4=1=6	तिरतिरे खा. पा. योजना	वटा	१	२०००	३००	०	०	०	०	०	०	०	१	२०००	२०००	वडा नं. ६		
४.२	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५					
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट				
4=2=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण, घेरवार तथा वृक्षारोपण	पटक	२	१००	४६७	१	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	२००	मिलेकाडा मुहान, छिपछिपे मुहान	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						११००		३०००		१०००		४००		२०००	७५००			
५	पर्यटन जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																		
5=1	जव्देन माथिल्लो भावर तटवन्ध निर्माण कार्यक्रम	३.मि.	१०००	६	५०	२५०	१५००	२००	१२००	२५०	१५००	२००	१२००	१००	६००	६०००	खारेपानी खोला	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु- शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
5=2	सालम धारा तटवन्ध कार्यक्रम	३.मि.	५००	६	३०	१००	६००	२००	१२००	१००	६००	१००	६००	०	०	३०००	मालिका खोला		
5=3	वास्पानी तटवन्ध निर्माण कार्यक्रम	३.मि.	४००	६	२०	०	०	३००	१८००	१००	६००	०	०	०	०	२४००	सिमखोला		
5=4	खोपडी तटवन्ध निर्माण कार्यक्रम	३.मि.	२५०	६	५५	०	०	०	०	०	०	२५०	१५००	०	०	१५००	पत्रेनाखोला		
	जम्मा						२१००		४२००		२७००		३३००		६००	१२९००			
६	पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा																		
6=1	धुक्को छहरा संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	१	८००	४६७	१	८००	०	०	०	०	०	०	०	०	८००	वडा नं. ६	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, पर्यटन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
	जम्मा						८००		०		०		०		०	८००			
कुल बजेट								७१५०		१०२५०		६९००		५७००		५५००	३५५००		

८. वडा नं. ७ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=1	तरकारी खेतिका लागि टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	१२०	२५	२००	४०	१०००	०	०	४०	१०००	०	०	४०	१०००	३०००	वडा नं. ७	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	कृषि बालीमा लाग्ने रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	पटक	३	५०	३७६	१	५०	०	०	१	५०	०	०	१	५०	१५०	वडा नं. ७	
1=3	घाँस खेती कार्यक्रम	रो.	५००	१	७५२	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	५००	वडा नं. ७	
1=4	पोषण सुधारका लागि घरबगैचा कार्यक्रम	घरधुरी	७५२	१	७५२	१००	१००	२००	२००	२००	२००	१५२	१५२	१००	१००	७५२	वडा नं. ७	
	जम्मा						१२५०		३००		१३५०		२५२		१२५०	४४०२		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=1	डडेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सूचना प्रसारण)	पटक	५	१००	७५२	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ७	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
2=2	खुल्ला पशु चरिचरण नियन्त्रण कार्यक्रम	पटक	३	५०	७५२	१	५०	०	०	१	५०	०	०	१	५०	१५०	वडा नं. ७	
2=3	सामुदायिक वनको खाली जग्गामा जडिवृटि तथा फलफूल खेती	हे.	१०	५०	७५२	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	वडा नं. ७	
2=4	रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा सुख्खा पोखरीहरुको संरक्षण	स्थान	२५	५०	७५२	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	१२५०	वडा नं. ७	
	जम्मा						५००		४५०		५००		४५०		५००	२४००		
३	उच्चोग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत, सिंचाई योजना (पक्क बनाउने)																	
3=1=1	डिप वोरिड सिंचाई योजना	वटा	१५	५००	७५२	३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	७५००	वडा नं. ७	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (000)	लाभान्वित घरेलुघरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (000)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (000)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
3=1=2	बुढाखोला अमलटाकुरा सिंचाई कुलो निर्माण योजना	RM	१५००	१.५	१२०	१५००	२२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	२२५०	वडा नं. ७	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सर्वाडिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
3=1=3	खोटेसल्ला भेरीलाग्ने सिंचाई कुलो निर्माण योजना	RM	२०००	१.५	८०	०	०	२००	३०००	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ७		
3=1=4	जुकेपानी कोटगाँउ सिंचाई कुलो निर्माण योजना	RM	१७००	१.५	७५	०	०	०	०	१७०	२५५०	०	०	०	२५५०	वडा नं. ७		
3=1=5	जुम्लामुल ज्यनारीताल सिंचाई कुलो निर्माण योजना	RM	२०००	१.५	१७०	०	०	०	०	०	०	२०००	३०००	०	३०००	वडा नं. ७		
3=1=6	भकानेडाव सिंचाई कुलो निर्माण योजना	RM	१०००	१.५	१०	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	१५००	१५००	वडा नं. ७	
3=1=7	कोलगाड ज्यनारीताल सिंचाई कुलो निर्माण योजना	RM	१०००	१.५	९०	०	०	०	०	१०००	१५००	०	०	०	१५००	वडा नं. ७		
3=1=8	सिम कडेलगाउ हुदै तोसेल टोल सिंचाई कुलो निर्माण योजना	RM	८००	१.५	४५	०	०	०	०	०	०	८००	१२००	०	१२००	वडा नं. ७		
	जम्मा						३७५०		४५००		५५५०		५७००		३०००	२२५००		
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	
4=1=1	डाव खा.पा. योजना	पटक	१	१०००	१५	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ७	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू	
4=1=2	डिप बोरिड हाई टर्कि निर्माण योजना	पटक	१	१५००	५	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. ७		
४.२	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																	
4=2=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण, घेरवार तथा वृक्षारोपण	पटक	८	१००	७५२	२	२००	२	२००	२	२००	१	१००	१	१००	८००	वडा नं. ७ को जुम्लेहा, भकाउने, जुकेपानी, सिम, कोलगाड, खोटेसल्ला,	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (000)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (000)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (000)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
																	साल्लनेघारी, तल्लो सिम मुहान	
	जम्मा						१२००		१७००		२००		१००		१००	३३००		
५	विपत्त जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																	
5=1	जुम्लेहा मुल हुदै विउरेनी सम्म तटवन्ध योजना	३.५ म.	११००	६	८०	२५०	१५००	२५०	१५००	२००	१२००	३००	१८००	१००	६००	६६००	वडा नं. ७	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु- शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
5=2	खोटेसल्ला देखि जुम्लयाहा मुहान सम्म तटवन्ध योजना	३.५ म.	८००	६	१२०	१५०	९००	२००	१२००	२००	१२००	१५०	९००	१००	६००	४८००	वडा नं. ७	
5=3	जुकेपानी, कोलगाड, ज्यूनारीताल, खनयाताल हुदै राजीसाल सम्म तटवन्ध योजना	३.५ म.	५००	६	१००	१००	६००	३००	१८००	१००	६००	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ७	
	जम्मा						३०००		४५००		३०००		२७००		१२००	१४४००		
६	जलस्रोत तथा उर्जा																	
6=2	विपन्न समुदायको जिविकोपार्जनका लागी आरन सुधार कार्यक्रम	वटा	३०	२०	५०	१०	२००	०	०	१०	२००	०	०	१०	२००	६००	वडा नं. ७	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						२००		०		२००		०		२००	६००		
	कुल बजेट						९९००		११४५०		१०८००		९२०२		६२५०	४७६०२		

९. वडा नं. ८ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभसिद्ध घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=2	जिविकोपार्जनका लागि माछापालन कार्यक्रम	जना	१५	१००	१५	५	५००	०	०	५	५००	०	०	५	५००	१५००	वडा नं. ८	चौकूने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=4	एकिकृत सत्रुजिव व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ८	
1=5	अदुवा तथा वेसार खेती सम्बन्धि तालिम तथा अदुवाको विउ खरिदमा सहयोग कार्यक्रम	पटक	१	२००	२०	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ८	
1=1	व्यवसायिक आप, कागति र केरा खेतीमा सहयोग	जना	६०	२५	१००	२०	५००	०	०	२०	५००	०	०	२०	५००	१५००	वडा नं. ८	
1=2	तरकारी खेतिका लागी टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	९०	२५	१५०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	२२५०	वडा नं. ८	
1=3	विउ भण्डारणका लागि शुरुक्षित भोला	वटा	७५०	०.५	५०४	१५०	७५	१५०	७५	१५०	७५	१५०	७५	१५०	७५	३७५	वडा नं. ८	
1=4	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ८	
1=5	भुईँघास तथा डालेघास रोपण	रो.	३७५	१	५०४	७५	७५	७५	७५	७५	७५	७५	७५	७५	७५	३७५	वडा नं. ८	
1=6	पोषण सुधारका लागि घरवगैँचा कार्यक्रम	घरधुरी	५०४	१	५०४	१००	१००	१०४	१०४	१००	१००	१००	१००	१००	१००	५०४	वडा नं. ८	
1=7	खनिज ढिकका निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. ८	
1=8	च्याउ खेति सम्बन्धि तालिम तथा विउ विजनमा सहयोग कार्यक्रम	पटक	१	१००	१५	०	०	१	१००	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. ८	
1=9	कृषि उपज केन्द्रको सबलिकरण	पटक	१	१५००	५०४	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. ८	
	जम्मा						२१२५		२१७९		२१२५		३७५		२१२५	८९२९		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
2=1	डहेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सूचना प्रसारण)	पटक	५	१००	५०४	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ८	चौकूने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
2=2	धार्मिक वन क्षेत्र लगायत सामुदायिक वन क्षेत्र आसपासको खाली जग्गामा वृक्षारोपण	हे.	१०	५०	५०४	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	वडा नं. ८	
2=5	रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा सुख्खा पोखरीहरुको संरक्षण	स्थान	६	५०	५०४	२	१००	२	१००	२	१००	०	०	०	०	३००	कोलगाडा, भट्टेसेरा देखि विशालवजार क्षेत्रमा ४ वटा, खारेडाडा, भाम्लेडाडा	
जम्मा							३००		३००		३००		२००		२००	१३००		
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		
३.१	विचधाईरे सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	३००	१.५	१५	३००	४५०	०	०	०	०	०	०	०	०	४५०	वडा नं. ८	चौकूने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सब डिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३.२	खोरेडाडा सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	८००	१.५	८०	८००	१२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१२००	वडा नं. ८	
३.३	वसन्ती सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	१५००	१.५	३०	०	०	१५००	२२५०	०	०	०	०	०	०	२२५०	वडा नं. ८	
३.४	पिपलपाते पिथौरै भट्टेसेरा सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	१३००	१.५	१५०	०	०	१३००	१९५०	०	०	०	०	०	०	१९५०	वडा नं. ८	
३.५	जिम्बालवुडे चाखलवाडा सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	१५००	१.५	७०	०	०	०	०	१५००	२२५०	०	०	०	०	२२५०	वडा नं. ८	
३.६	डाब चाखलवाडा सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	१७००	१.५	४५	०	०	०	०	१७००	२५५०	०	०	०	०	२५५०	वडा नं. ८	
३.७	कोलगाड सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	१००	१.५	५६	०	०	०	०	०	०	१००	१५०	०	०	१५०	वडा नं. ८	
३.८	धार्मिक वन क्षेत्र भित्र सिंचाईको लागि डिप वोरिड	वटा	१	१०००		१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ८	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३.९	कोलगाड डिप वोरिड योजना	वटा	१	१०००	५६	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	वडा नं. ८	
३.१०	दोगाडे किथौरे सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	४००	१.५	१५	०	०	०	०	०	०	४००	६००	०	०	६००	वडा नं. ८	
३.११	तिल्नो भाम्ले सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	१०००	१.५	७०	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	१५००	१५००	वडा नं. ८	
३.१२	वेतानखोला दोगाडे सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२५००	१.५	३५	०	०	०	०	०	०	०	०	२५००	३७५०	३७५०	वडा नं. ८	
	जम्मा						२६५०		४२००		४८००		१७५०		५२५०	१८६५०		
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	
4=1=1	राईसाल कोलगाड खा.पा. योजना मर्मत	पटक	१	३०००	११०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	३०००	वडा नं. ८	चौकुने गा.पा., वडा
4=1=2	खनायाखोला दोगाडे किथौरे खा.पा. योजना मर्मत	पटक	१	२५००	५५	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	वडा नं. ८	कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य
4=1=3	भट्टेसेरा विद्यालयको लागि डिप वोरिड योजना	पटक	१	१०००	३०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	१०००	वडा नं. ८	सरोकारवाला निकायहरु
४.२	खानेपानीको मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																	
4=2=1	खानेपानी मुहान शंरक्षण, घेरवार तथा वृक्षारोपण	पटक	१	१००	८०	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	खनयाखोला मुहान	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						३१००		२५००		१०००		०		०	६६००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५ विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																		
5=1	वाढी नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण	३.मि.	११५०	६	३७८	३००	१८००	३००	१८००	२५०	१५००	२००	१२००	१००	६००	६९००	गुटुखोला, विध्यापुरखोला, कोलगाडखोला, भाक्रीखोला, कोशीकाडाखोला, बुढाखोला, विउरेनीखोला	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु-शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
5=2	पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण, वृक्षारोपण तथा वायोईन्जिनियरिङ	३.मि.	८००	६	१००	२००	१२००	२००	१२००	२००	१२००	१००	६००	१००	६००	४८००	भाम्ले, सिल्कीरह, लामडम्ब, बाहुनीपोले, ढकालटोल कोलगाड धाईरे, भट्टेसेरा	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
जम्मा							३०००	३०००	२७००	१८००	१२००	११७००						
६ जलस्रोत तथा उर्जा																		
6=1	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माणमा सहयोग	वटा	३	५०	३	१	५०	२	१००	०	०	०	०	०	०	१५०	वडा नं. ८	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
जम्मा							५०	१००	०	०	०	१५०						
कुल बजेट							११२२५	१२२७९	१०९२५	४१२५	८७७५	४७३२९						

१०. वडा नं. ९ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=1	घाटगाउ वदाम पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	पटक	१	२००	१००	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ९	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	राग आलु पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	पटक	१	२००	१००	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	२००	वडा नं. ९		
1=3	तरकारी खेतिका लागी टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	९०	२५	१२५	४०	१०००	०	०	३०	७५०	०	०	२०	५००	२२५०	वडा नं. ९	
1=4	एकिकृत सत्रुजिव व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ९	
1=5	डालेघास तथा भुई घास रोपण कार्यक्रम	रो.	५००	१	४७०	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	५००	वडा नं. ९	
1=6	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. ९	
	जम्मा						१४००		४००		९५०		२००		७००	३६५०		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=1	डडेलेो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण)	पटक	५	१००	४७०	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. ९	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
2=2	विरगडा सामुदायिक वन घेरवार कार्यक्रम	मि.	१०००	१	४७०	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	१०००	वडा नं. ९		
2=3	रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा सुख्खा पोखरीहरुको संरक्षण	स्थान	१०	५०	४७०	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	वडा नं. ९	
	जम्मा						४००		४००		४००		४००		४००	२०००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																	
३.१	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण																	
3=1=1	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१२	१०००	४७०	२	२०००	२	२०००	२	२०००	३	३०००	३	३०००	१२०००	वडा नं. ९	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय,सिंचाई सब डिभिजन, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
३.२	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क वनाउने)																	
3=2=1	घाटगाड वृहत सिंचाई योजना	RM	३०००	१.५	५५०	३०००	४५००	०	०	०	०	०	०	०	०	४५००	वडा नं. ९	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय,सिंचाई सब डिभिजन, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						६५००		२०००		२०००		३०००		३०००	१६५००		
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																	
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																	
4=1=1	डिप वोरिड सहित खानेपानी टाँकि निर्माण कार्यक्रम	पटक	४	१५००	११०	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	०	०	६०००	वडा नं. ९	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय,खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						१५००		१५००		१५००		१५००		०	६०००		
५	विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
5=1	वाढी तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजाली तथा वायोइन्जिनियरिंग	३.मि.	१५००	६	२३५	३००	१८००	४००	२४००	३००	१८००	३००	१८००	२००	१२००	९०००	वडा नं. ९, भेरीनदी, शिवालय, भालुखोला, कोकलीखोला, मणिपुर, चैत्रुवाखोला, खरालटोल	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु- शरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						१८००		२४००		१८००		१८००		१२००	९०००		
६	जलस्रोत तथा उर्जा																	
6=1	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माणमा सहयोग	वटा	१	५०	१	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. ९	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
	जम्मा						५०		०		०		०		०	५०		
७	पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा																	
7=1	भाटेगुफा संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थान	१	५००	४७०	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	वडा नं. ९	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, पर्यटन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
7=2	राजी गाँउ होम स्टे स्थापन कार्यक्रम	पटक	१	८००		०	०	०	०	१	८००	०	०	०	०	८००	वडा नं. ९	
7=3	मगर होम स्टे स्थापना कार्यक्रम	पटक	१	८००		०	०	०	०	०	०	१	८००	०	०	८००	वडा नं. ९	
	जम्मा						०		५००		८००		८००		०	२१००		
	कुल बजेट						११६५०		७२००		७४५०		७७००		५३००	३९३००		

११. वडा नं. १० को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
1=1	एकिकृत सत्रुजिव व्यवस्थापन तालिम	पटक	५	५०	१००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. १०	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, कृषि शाखा, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
1=2	व्यवसायिक आप र कागति र केरा खेतीमा सहयोग	जना	९०	२५	१५०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	०	०	३०	७५०	२२५०	वडा नं. १०	
1=3	तरकारी खेतिका लागि टनेल सहयोग कार्यक्रम (थोपा सिंचाई तथा अन्य कृषि सामग्री)	वटा	८०	२५	१५०	४०	१०००	०	०	४०	१०००	०	०	०	०	२०००	वडा नं. १०	
1=4	विउ भण्डारणका लागि सुरक्षित भोला	वटा	६००	०.५	७१५	१२०	६०	१२०	६०	१२०	६०	१२०	६०	१२०	६०	३००	वडा नं. १०	
1=5	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	५	५०	१२५	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	वडा नं. १०	
1=6	भुईँघास तथा डालेघास रोपण	रो.	३००	१	७१५	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	३००	वडा नं. १०	
1=7	खनिज ढिक्का निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२५	१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१२५	वडा नं. १०	
1=8	च्याउ खेति सम्बन्धि तालिम तथा विउ विजनमा सहयोग कार्यक्रम	पटक	१	१००	१५	०	०	१	१००	०	०	०	०	०	०	१००	वडा नं. १०	
	जम्मा						१९९५		३४५		१९९५		२४५		९९५	५५७५		
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
2=1	डहेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सूचना प्रसारण)	पटक	५	१००	७१५	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	वडा नं. १०	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु
2=2	वन क्षेत्र भित्र वास तथा निगालो खेती कार्यक्रम	हे.	१०	४०	७१५	२	८०	२	८०	२	८०	२	८०	२	८०	४००	वडा नं. १०	
2=3	रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा सुख्खा पोखरीहरुको संरक्षण	स्थान	४	५०	७१५	२	१००	२	१००	०	०	०	०	०	०	२००	सामुदायिक वन क्षेत्रमा ४ वटा	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५					
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट				
	जम्मा						२८०		२८०		१८०		१८०		१८०	११००			
३	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र																		
3=1	सिंचाईको लागि कर्णाली नदीमा सुन्य उर्जा पम्म तथा वस्तिमा आर.भि.टि. निर्माण	वटा	६	१०००	२००	१	१०००	२	२०००	२	२०००	१	१०००	०	०	६०००	वडा नं. १० को कुमालामा २ वटा, केउरीमा १ वटा र घाटगाउमा ३ वटा गरि ६ वटा	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, सिंचाई सब डिभिजन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
3=2	ताउलेगडा भेरी नदी पम्म सिंचाई योजना	वटा	१	१०००	७०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. १०		
3=3	वडा कार्यालयको नजिक डिप बोरिङ योजना	वटा	१	१५००	४०	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	वडा नं. १०		
3=4	कुमाला डिप बोरिङ योजना	वटा	१	१५००	४०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१५००	१५००	वडा नं. १०		
3=5	कालिका टोल डिप बोरिङ योजना	वटा	१	१५००	३५	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १०		
	जम्मा						२५००		३०००		२०००		२५००		१५००	११५००			
४	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																		
४.१	खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत तथा शंरक्षण																		
4=1=1	कुमाला खा.पा. योजना तथा काप्राखोलामामा तारजाली	पटक	१	२०००	६५	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	वडा नं. १०	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	
4=1=2	चाल्सेवाडा माथिल्लो टोल डिप बोरिङ योजना	पटक	१	१५००	२५	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १०		
4=1=3	सिगारीताल डिप बोरिङ योजना	पटक	१	१५००	४०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	वडा नं. १०		
4=1=4	थापाटोल बोरिङ योजनाको लागि सोलार प्यानल तथा पाईप खरिदमा सहयोग	पटक	१	१०००	२५	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	वडा नं. १०		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
4=1=5	गोजी वोरिड योजनाको लागि सोलार प्यानल तथा पाईप खरिदमा सहयोग	पटक	१	१०००	४०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	१०००	वडा नं. १०	
4=1=6	सिमटोल डिप वोरिड योजना	पटक	१	१५००	२०	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	वडा नं. १०	
4=1=7	देविस्थान टोल डिप वोरिड योजना	पटक	१	१५००	१५	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१५००	१५००	वडा नं. १०	
४.२	खानेपानीको कुवा, मुहान शंरक्षण, तारवार, वृक्षारोपण																	
4=2=1	खानपानीको पुरानो कुवा मर्मत योजना	स्थान	१	१००	७१५	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	विष्टटोल, ठकुरीटोल, कालिकाटोला, सिंगारीतालटोल, चाल्सेवाडा, गोजी, बान्द्रूपानी, गोजीखोला, कार्पाखोला	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						३६००		२५००			१०००		१५००		१०१००		
५	विपत जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																	
5=1	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	३.मि.	१४५०	६	३५८	४००	२४००	३००	१८००	३००	१८००	२५०	१५००	२००	१२००	८७००	तामाधारा खोला, काप्रीखोला, छिडछिडेपानी, गोजीखोला, कर्णाली नदी	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप, भु- शंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
5=2	पहिरो नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण, वृक्षारोपण तथा बायोईन्जिनियरिड	३.मि.	५०	६	४०	५०	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	३००	कुमाला	
	जम्मा						२७००		१८००			१८००		१५००		९०००		
६	जलस्रोत तथा उर्जा																	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत रु हजारमा (०००)	लाभाम्बित घरधुरी	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४		२०८४/८५				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
6=1	सुधारिएको पानी घट्ट निर्माणमा सहयोग	वटा	१	५०	१	१	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	५०	वडा नं. १०	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						५०		०		०		०		०	५०		
७	पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा																	
7=1	पर्यापर्यटनका लागि प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने स्थान	स्थान	१	१०००	७१५	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	कर्णाली नदीको पुलको छेउ	चौकुने गा.पा., वडा कार्यालय, पर्यटन कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू
	जम्मा						१०००		०		०		०		१०००			
कुल बजेट							१२१२५		७९२५		६९७५		५९२५		५३७५	३८३२५		

१२. लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण, अनुगमन तथा मुल्यांकन

अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरू	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
					२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४				
					परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
जलवायु परिवर्तन तथा वन डह्रेलो सम्बन्धि सचेतनामुलक होर्डिङ बोर्ड	ओटा	१०	२०		२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२००	पलिका स्तरमा	गा.पा. तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरू
लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठि	पटक	१०	२०		१०	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	पलिका स्तरमा	
विपन्न महिलाहरूलाई वैकल्पिक आयआर्जनका लागी सिपमुलक तालिम	पटक	५	२५०		१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	पलिका स्तरमा	
वाईरिड सम्बन्धि तालिम	पटक	३	२५०		१	२५०	१	२५०	१	२५०	०	०	०	०	७५०	पलिका स्तरमा	
ग्यारेज सम्बन्धि तालिम	पटक	३	३००		१	३००	०	०	१	३००	०	०	१	३००	९००	पलिका स्तरमा	
सिकर्मि तथा डकर्मि सम्बन्धि तालिम	पटक	५	२००		१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	पलिका स्तरमा	
विपन्न घरधुरीहरूको जिविकोपार्जनका लागि आरन सुधार सहयोग	जना	२०	१०		५	५०	५	५०	५	५०	५	५०	०	०	२००	पलिका स्तरमा	
अवलोकन भ्रमण (अनुकूलनका प्रयासहरू भएको ठाउमा)	पटक	१	१०००		०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	१०००	पलिका स्तरमा	
महिला तथा बन्चित बर्गलाई लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	३०	५०		१०	५००	०	०	१०	५००	०	०	१०	५००	१५००	पलिका स्तरमा	

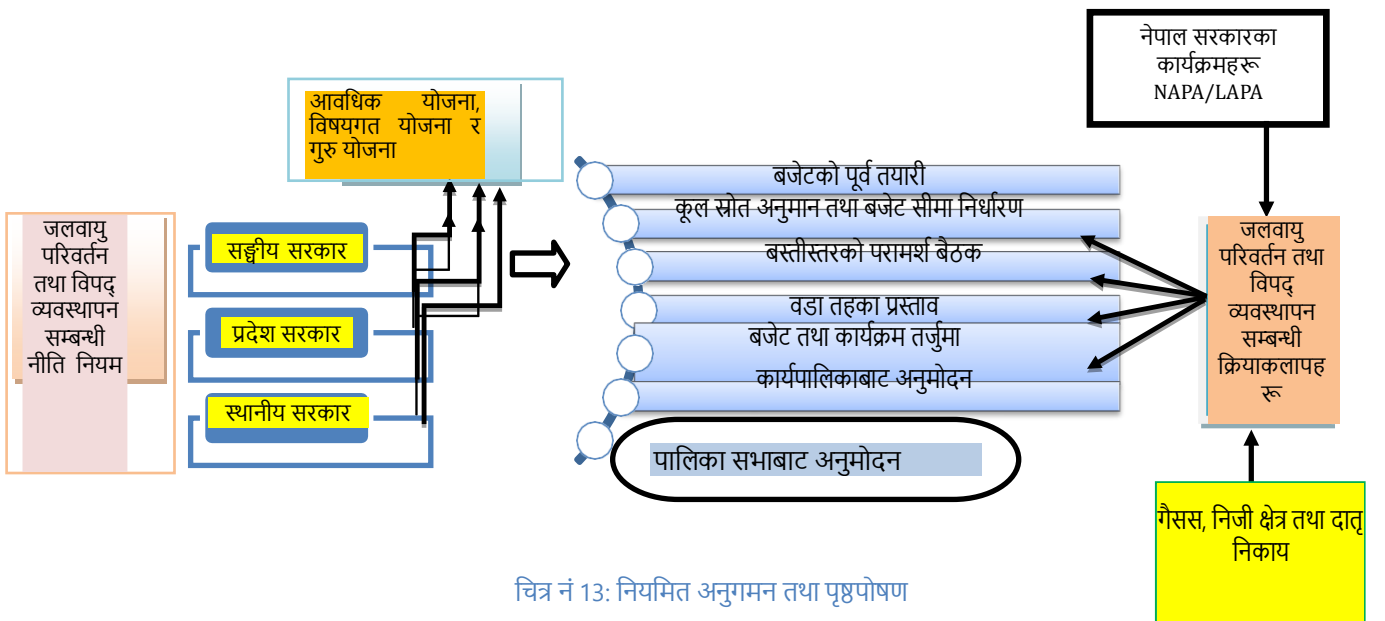
अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
					२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३		२०८३/८४				
					परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
छाउपडी प्रथा सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	पटक	३	१००		१	१००	०	०	१	१००	०	०	१	१००	३००	पलिका स्तरमा	
वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१०	२००		१०	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	पलिका स्तरमा	
जम्मा						३५१०		७९०		२६१०		५४०		१३९०	९३००		

परिच्छेद ६: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरुको मूल प्रवाहिकरण

६.१ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन रणनीतिहरुको आबधिक योजना तथा नितीहरुमा मूलप्रवाहिकरण

जलवायु परिवर्तनको असर तथा प्रभावहरुलाई न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न कुनै एक तहका सरकारको स्रोत साधनले मात्र सम्बोधन गर्न कठिन हुने भएकाले सङ्घीय, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार बिच आपसी समन्वय र सहकार्यको महत्त्वपूर्ण भुमिका हुन्छ । जसको लागि तिनै तहका सरकारले आवश्यक नीति नियम तयार गरी आवधिक तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरुको मूलप्रवाहिकरण गर्नु जरुरी देखिन्छ । भेरीगंगा नगरपालिकाको नेतृत्वमा सहभागीतामूलक पद्धतिबाट तर्जुमा भएको यस अनुकूलन योजनालाई कार्यपालिकाको बैठकबाट अनुमोदन गरी कार्यान्वयनका लागि स्वीकृत गरिने छ ।

चित्र नं 13: नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण

६.२ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरुको वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलित उपयुक्त वीउँविजन, प्रविधि र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा पशु व्यवसाय तथा कृषि उत्पादनमा बृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ ।
- पानी बहुउपयोगका निमित्त सिंचाई कुलोहरुको निर्माण, स्तरोउन्नती र साना तथा पानी किफायती सिंचाई प्रविधिहरुको प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- जलवायुजन्य जोखिमबाट प्रभावित भिरालो, हैसियत कम भएको वन क्षेत्र र खेर गएका खाली जमिनहरुमा कृषि वन प्रवर्द्धन तथा विकास गरिनेछ ।
- कृषि व्यवसायलाई भरपर्दो र सुरक्षित वनाउन कृषकहरुलाई लक्षित गरि मौसमी सूचना प्रणाली स्थापना गरि मौसमी सूचना तथा सल्लाहहरु प्रसारण गरिने छ ।
- जलवायु उत्थानशील भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माण गरि दिगो र भरपर्दो आधारभुत सेवाहरुको पहुँच विस्तार गरिनेछ ।

- स्वच्छ उर्जाको पहुँच विस्तारका लागि स्थानीय र समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत, सौर्य उर्जा, पानी घट्ट, सुधारिएको चुलो लगायतका प्रविधि पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्दै यी प्रविधिमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बद्धि चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्यूनीकरण गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ ।

परिच्छेद ७: स्थानीय अनुकुलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन

७.१ अपेक्षित उपलब्धिहरू

- पालिका स्तरमा जलवायु परिवर्तन, प्रकोप न्यूनीकरण कार्यक्रमबाट लगभग ५०० घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् ।
- पालिका स्तरमा क्षमता विकास योजनाबाट १०० घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् ।
- कृषि तथा खाद्य सुरक्षा अन्तरगत अनुकुलन कार्यक्रम संचालन भइ करिब २३०० घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् ।
- उद्योग, भौतिक पूर्वाधार तथा विपद न्यूनीकरण कार्यक्रमबाट करिब १३५० घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् ।
- स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम अन्तरगत विभिन्न अनुकुलनका कार्यक्रम संचालन तथा सम्पन्न भइ ८०० घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् ।
- वन तथा जैविक विविधता अनुकुलन कार्यक्रमहरूबाट करिब ३००० घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् ।
- सामाजिक विकास तथा लैंगिक समावेशि कार्यक्रमबाट करिब २५०० घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् ।

७.२ बित्तिय संयन्त्र

- बजेट विनियोजन: स्थानीय सरकारले LAPA कार्यान्वयनमा गर्न राष्ट्रिय तथा प्रदेश सरकारको समपुरक बजेट शिर्षकबाट विनियोजन गर्न सक्छ । उल्लेखित बजेट मध्ये ७०% बजेट नगरपालिको वार्षिक बजेटबाट विनियोजन गर्न सक्छ ।
- जलवायु वित्त उपकरणहरू: नगरपालिकाले परियोजनाका लागि विभिन्न दात्री निकायबाट अनुदानमा आधारित कोषहरू जस्तै नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रमबाट जलवायु वित्त उपकरणहरू पहुँच गर्न सक्छन् ।
- सार्वजनिक-निजी साझेदारी (PPPs): निजी क्षेत्र संगको सहकार्यबाट जलवायु(अनुकूल परियोजनाहरूका लागि उल्लेखित बजेट मध्ये १५ निजी क्षेत्रबाट लगानी भित्त्याउन सक्छ। सार्वजनिक(निजी साझेदारी कोषबाट परियोजनाको दक्षता सुधार गर्न सक्छ ।
- जलवायु बीमा: नगरपालिकाले जलवायु सम्बन्धी जोखिमहरूबाट जोगाउन र LAPA कार्यान्वयन गर्नका लागि विभिन्न बीमा कम्पनिहरूको सहकार्यमा कार्यक्रम संचालन गरि जलवायु परिवर्तन तथा प्रकोप न्यूनीकरणका लागि ५% बजेट सुनिश्चित गर्न सक्छ ।
- क्षमता अभिवृद्धि: LAPA कार्यान्वयनको पारदर्शी र प्रभावकारीका लागि स्थानीय संस्थाकाहरूको क्षमता विकासका लागि १०% रकम विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरू सित पहुँच पुर्याउन सक्छ ।

७.३ प्रतिवेदन

स्थानीय अनुकुलन कार्ययोजनाका क्रियाकलापहरू संचालन तथा प्रगतिहरूलाई पारदर्शिता, जवाफदेहिता र प्रभावकारी कार्यान्वयनमा नगरपालिकाले वार्षिक रूपमा प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने हुन्छ ।

- रिपोर्टिङको उद्देश्य: रिपोर्टिङको प्रारम्भिक उद्देश्य LAPA को प्रगति ट्याक गर्न र रणनीतिहरूको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्नु हो। उपलब्धिहरू, चुनौतीहरू, र अवसरहरूको पहिचान गरि आगामी कृयाकलापहरूलाई संचालन गर्न र सरोकारवालाहरू बीचको सहकार्यलाई बढावा दिनेछ ।
- रिपोर्टिङ समय: LAPA कार्यान्वयनमा नियमित अपडेटहरू सुनिश्चित गर्न रिपोर्टिङ मेकानिजमले उचित परिभाषित तालिका पालन गर्नेछ।कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र समयमै रणनीतिहरू समायोजन गर्न पर्याप्त अवसरहरू प्रदान गर्न वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।

७.४ योजना कार्यान्वयन रणनीतिहरू

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलित उपयुक्त वीउविजन, प्रविधि र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा पशु व्यवसाय तथा कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ ।

- पानी बहुउपयोगका निम्ति सिंचाई कुलोहरूको निर्माण, स्तरोउन्नती र साना तथा पानी किफायती सिंचाई प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- जलवायुजन्य जोखिमबाट प्रभावित भिरालो, हैसियत कम भएको वन क्षेत्र र खेर गएका खाली जमिनहरूमा कृषि वन प्रवर्द्धन तथा विकास गरिनेछ ।
- कृषि व्यवसायलाई भरपर्दो र सुरक्षित बनाउन कृषकहरूलाई लक्षित गरि मौसमी सूचना प्रणाली स्थापना गरि मौसमी सूचना तथा सल्लाह प्रसारण गरिने छ ।
- जलवायु उत्थानशील भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण गरि दिगो र भरपर्दो आधारभुत सेवाहरूको पहुँच विस्तार गरिनेछ ।
- स्वच्छ उर्जाको पहुँच विस्तारका लागि स्थानीय र समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत, सौर्य उर्जा, पानी घट्ट, सुधारिएको चुलो लगायतका प्रविधि पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्दै यी प्रविधिमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।

७.५ प्रगति समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

स्थानीय अनुकूलन योजनाको स्थानीय सरकारको वार्षिक योजनामा समायोजन पश्चात सफल कार्यान्वयनहरूबाट प्राप्त हुने नतिजा तथा उपलब्धीहरूलाई वार्षिक रुपमा कार्यपालिका बैठकमा समिक्षा गर्दै दस्तावेज तयार गरिने छ । यस समिक्षाबाट क्रमशः लापलाई परिमार्जन गर्न र जीवन्त दस्तावेज बनाउनका लागि सहयोग पुग्ने छ । कार्यान्वयन पश्चात प्राप्त हुने उपेक्षित उपलब्धीहरूको सूचक तयार गरि लाई तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरि
समुदाय तहका अनुगमन (क्रियाकलापहरूको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> • पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । • अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> • समुदाय स्तरीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> • कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र (हरेक कार्यक्रममा) 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन, होर्डिंग बोर्ड मार्फत ।
वडा तहका अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> • कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिका लेखाजोखा गर्न । • कार्यक्रमको प्रभावकारिता वृद्धि गर्दै समयमा सम्पन्न गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> • वडा स्तरीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> • चौमासिक वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण । संकटासन्न वर्गहरूसंग अन्तरक्रिया । फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन ।

नगरपालिका तहका अनुगमन (नतिजाहरु र उपलब्धी तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> उपलब्धीहरु र नतिजाहरु सुनिश्चित गर्न । राम्रा अभ्यासहरुको अनुशरण, थप विस्तार र मूल प्रवाहीकरण गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> नगरपालिकाको कार्यालय, सहयोगी संस्थाहरु 	चौमासिक तथा वार्षिक रुपमा	सयुक्त अनुगमन । समिक्षा गोष्ठी तथा बैठक । घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन । प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन।
दातृ निकाय	<ul style="list-style-type: none"> कार्ययोजनाको लक्ष्य अनुरूप कार्य गर्न 	<ul style="list-style-type: none"> दातृ निकायको सम्बन्धित सम्पर्क व्यक्ति 	आबश्यकताको आधारमा जहिले पनि	स्थलगत अनुगमन, रतिबेदन अध्यान
प्रदेश तथा संघीय मन्त्रालय	पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न तथा अन्य ठाउमा राम्रा अभ्यासहरुको अनुकरण गर्न	संघीय तथा प्रदेश सरकारका सम्बन्धित मन्त्रालयहरु	वार्षिक रुपमा	स्थलगत भ्रमण

अनुसुचीहरु

शब्दावलीहरु

1. Weather (मौसम):

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भई रहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ । यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ ।

2. Climate (जलवायु वा हावापानी):

लामो अवधि (करिव ३० वर्ष) को मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ । सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ ।

3. Climate Change (जलवायु परिवर्तन):

लामो समयको अन्तराल एवं दीर्घकालिन अवधिमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरुमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ । पृथ्वीको सन्तुलन खल्बलिन गरी हजारौं वर्ष देखि मानवले महशुस गर्दै, भोग्दै र बुझ्दै आएको जलवायुमा हुने फरक तथा बदलावलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ ।

4. Green House Gases-GHGs (हरितगृह ग्याँसहरु):

वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रूपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरुलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ । क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्बनडाईअक्साईड (CO_2), मिथेन (CH_4), नाईट्रस अक्साईड (N_2O), हाईड्रोफ्लोरो कार्बन (HFC), परफ्लोरो कार्बन (PerfluoroCarbons (PFC), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (Sulphur Hexafluoride (SF6) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरु पर्दछन् । कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरुको सम्मेलन (COP) ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF3) लाई थप गरेकोले हरितगृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ ।

5. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि:

सन् १९९२ मा ब्राजिलको रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो । विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरुले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरेर त्यसलाई सम्बोधन गर्न यो महासन्धि पारित गरिएको हो । यसलाई १९९६ देशहरुले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने सन् १९९४ देखि यो कार्यान्वयनमा आईरहेको छ । यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा रहेका हरितगृह ग्याँसहरुलाई प्रतिबद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ ।

6. Conference of Parties (COP) पक्षधर राष्ट्रहरुको सम्मेलन:

पक्ष (सदस्य) राष्ट्रहरुको सम्मेलन भन्नाले UNFCCCका पक्ष देशहरुको सम्मेलनलाई जनाउँछ । यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन प्रत्येक वर्षको अन्ततिर नोभेम्बर डिसेम्बर महिनाहरुमा हुने गर्दछ । सन् १९९७ मा जापानको क्योटोमा भएको COP-3, सन् २००७ मा ईन्डोनेसियाको बालीमा भएको COP-13, सन् २००९ मा डेन्मार्कको कोपेन्हेगनमा भएको COP-15 र फ्रान्सको पेरिसमा सन् २०१५ मा भएको COP-21 सम्मेलनहरु विशेष चर्चामा र महत्वपूर्ण

रहे । सन् २०१८ को डिसेम्बरमा पोल्याण्डमा COP-24 अर्थात चौबिसौं सम्मेलन सम्पन्न भयो जस्मा पेरिस सम्झौता सम्बन्धी महत्वपूर्ण निर्णयहरू भएका छन् । COP-26 बेलायतको ग्लासगोमा सम्पन्न भएको छ भने COP-27 इजिप्टमा हुदैछ ।

7. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अन्तरसरकारी समूह):

यो जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रमा कार्यरत वैज्ञानिकहरूको अन्तराष्ट्रिय संयन्त्र हो । संसारका विभिन्न राष्ट्रहरूबाट प्रतिनिधित्व हुने गरीस्वयम्सेवीको रूपमा हजारौ वैज्ञानिकहरू यसमा आवद्ध छन् । यो सन् १९८८ मा स्थापित अन्तरदेशीय समूह अर्थात अन्तरसरकारी नियोग हो जसले मानव श्रृजित जलवायु परिवर्तनका असरहरूबारे मूल्याङ्कन गर्दछ । यसले सन् २००७ मा नोबेल पुरस्कार समेत पाएको थियो । यस एबलर्भा बाट प्रकाशित प्रतिवेदन नै आधिकारिक मानिन्छ । यस्तै अति कम विकसित देशहरूले पनि राष्ट्रिय संचार प्रतिवेदन (National Communication Report) प्रकाशित गर्दछन् । नेपालले हालसम्म दोश्रो प्रतिवेदन प्रकाशित गरि सकेको छ ।

8. Adaptation (अनुकूलन):

जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग जुध्न गरिने उपायहरू नै अनुकूलन हो । जस्तो गर्मी ठाँउहरूमा घरमा बढी र ठूला भ्यालहरू बनाउनु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रक्रिया हो । मानव सन्दर्भमा अनुकूलन अन्तर्गत परिवर्तित वातावरणमा अनुकूलित हुन सकिने क्रियाकलापहरू पर्दछन् ।

9. Mitigation (न्यूनीकरण):

हरितगृह ग्यास उत्सर्जनमा कटौति गरी वा वायुमण्डलमा भएको अधिक कार्बनलाई अवशोषण सञ्चित क्षमतामा अभिवृद्धि गराई वायुमण्डलमा थप हरितगृह ग्यास थुप्रन रोक्ने कार्यहरूलाई नै उत्सर्जन न्यूनीकरण भन्ने गरिन्छ ।

10. National Adaptation Programme of Action (NAPA) राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम:

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम, सन् २००१ मा मोरोक्कोको माराकेस शहरमा आयोजना गरिएको पक्षधर राष्ट्रहरूको सातौं सम्मेलन (COP-7)मा भएको सम्झौता अनुरूप अनुकूलनको मस्यौदा आएको हो । कम विकसित मुलुकहरूले जलवायु परिवर्तनका कारणबाट श्रृजित जोखिमहरू आंकलन गरी तत्कालै गर्नुपर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू पहिचान गरी प्राथमिकीकरण गरी नापा बनाएको खण्डमा विकसित मुलुकहरूले सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता अनुसार नेपालमा पनि वातावरण मन्त्रालयले सन् २०१० मा यो तयार गरेको छ ।

11. National Framework of LAPA (स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका)

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले पहिचान गरेको कार्यक्रमहरूलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार वातावरण मन्त्रालयले यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका तयार गरेको छ । यो वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन भई कार्यान्वयनमा रहेको यो खाकालाई विद्यमान शासकिय संरचना अनुकूल बनाउन सन् २०१९मा समिक्षा गर्दै परिमार्जन गरिएको छ । स्थानीय स्तरमा विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रकृत्यामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न स्थानीय सरकार तथा अन्य सरोकारवालाहरूलाई दिशा निर्देश गर्नु यो लापा खाकाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसै खाका अनुसार तयार गरिएको स्थानीय स्तरको अनुकूलन कार्ययोजनालाई लापा (LAPA) भनिन्छ ।

12. Nationally Determined contribution -NDC (राष्ट्रिय निर्धारित योगदान):

नेपालले आफ्नो देशको राष्ट्रिय निर्धारित योगदान (NDC) डिसेम्बर, २०२० मा UNFCCCमा पेश गरिसकेको छ । NDC ले पहिलो पटक सन् २०५० सम्म शुन्य हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन हाँसिल गर्ने दुरदृष्टिलाई यकिन गरेको छ । यसले न्यूनीकरण र अनुकूलनका फरकफरक संभागहरु समोबश गर्नुका साथै कार्यान्वयनका माध्यमहरुको शेक्सन पनि समावेश गरेको छ, जसमा न्यूनीकरणका सम्भागहरुको कार्यान्वयनको लागि २५ अरब अमेरिकी डलर अनुमानित गरिएको छ ।

13. Vulnerability (सङ्कटासन्नता)

कुनैपनि प्रणाली जलवायु परिवर्तनको असरबाट संकटमा पर्न सक्ने र प्रवाह वहन गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्ने स्थितिलाई संकटासन्नता भनिन्छ ।

14. Sensitivity (संवेदनशीलता)

जलवायु परिवर्तनको कारणले कुनै पनि प्रणालीलाई सकारात्मक वा नकारात्मक रूपमा पार्ने प्रभावको परिणाम वा अवस्थालाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

15. Adaptive Capacity (अनुकूलन क्षमता)

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरूसँग अनुकूलन हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरु, प्रविधिहरुमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरुमा पहुँच, सूचनाहरुको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धीत हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धी त हुन्छ, जस्तै जति बढी राष्ट्र वा समुदाय विकसित हुन्छ अनुकूलन क्षमता पनि उच्चि बढी हुन्छ ।

16. Risk (जोखिम)

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावना नै जोखिम हो ।

17. Hazard (प्रकोप)

कुनै समुदायमा पर्ने गम्भीर व्यवधान नै प्रकोप हो । प्रकोपले मानव समुदाय र भौतिक वस्तुहरुमा आर्थिक एवं वातावरणीय क्षति तथा प्रभाव पार्दछ जुन कुरा समुदाय वा समाजको आफ्नो श्रोत प्रयोग गरी पुनः स्थापित हुने क्षमता भन्दा बढी हुन्छ।

18. Risk Reduction (जोखिम न्यूनीकरण)

जलवायु परिवर्तन र मौसमसँग सम्बन्धित विषम घटना (Extreme Events)का कारण हुन सक्ने हानी नोक्सानी र जोखिमलाई कम गर्न अपनाइने कृयाकलापहरुलाई जोखिम न्यूनीकरण भनिन्छ ।

19. Climate Resilience (जलवायु उत्थानशीलता)

जलवायु परिवर्तनले पारेका असरलाई कम गरी जीविकोपार्जन, वातावरण र पारिस्थितिकीय प्रणालीलाई साविक प्राकृतिक अवस्था वा सो भन्दा सवल अवस्थामा लैजान गरिने कार्यलाई उत्थानशीलता भनिन्छ ।

20. Climate Friendly Development (जलवायुमैत्री विकास)

जलवायु परिवर्तन कम गर्न र विकास निर्माण कार्य गर्दा हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन न्यून गर्दै गरिने विकास कार्यलाई जलवायु मैत्री विकास भनिन्छ ।

स्रोत: **National Framework on Local Adaptation Plans for Action 2011,**
(स्थानीय अनुकूलन योजनाहरुको लागि राष्ट्रिय रूपरेखा कार्य, 2011)

लापा खाका २०१९ को अनुसूची २

स्थानीय अनुकूलन रणनीतिहरूमा समावेश गर्न सकिने केही विषयगत जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका उपायहरू

२.१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

- सुख्खा, खडेरी, डुवान सहन गर्न सक्ने स्थानीय बाली तथा तिनका प्रजातिहरू पहिचान गरी संरक्षण, विकास तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
- दबाव सहन सक्ने प्रजातिहरूको संरक्षण गर्ने स्थानीय स्तरमा सामुदायिक बीउबिजन बैङ्क स्थापना गरी संचालन गर्ने ।
- प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण बालीनाली र बोट विरुवाको उत्पादकत्व घट्ने र गुणस्तरमा आउने समस्यालाई समाधानको लागि उन्नत बीउ, विरुवा पहिचान गरी संरक्षण, विकास तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषियोग्य जमिनको जलवायुजन्य प्रकोप (बाढी, पहिरो) बाट हुने क्षयीकरण रोक्न आवश्यक प्रविधिहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने । जस्तै: बायोइन्जिनियरिङ, नदी कटान नियन्त्रण, वृक्षरोपण ।
- प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण बालीनालीमा लाग्ने रोग कीरा नियन्त्रण गर्ने एकीकृत रोग कीरा व्यवस्थापन, जैविक मल जस्ता स्थानीय परिवेश सुहाउँदा प्रविधि विकास गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषि बालीको उत्पादकत्व घट्ने समस्या समाधानको लागि उपयुक्त बालीको पहिचान, छनौट तथा प्रवर्द्धन, कृषि जैविक विविधताको प्रवर्द्धन, बालीको विविधीकरण, बहुवर्षीय बालीको प्रयोग जस्ता असल अभ्यासलाई बढावा दिने ।
- एक घर एक बगैँचा र करेसाबारीको अवधारणा मार्फत जैविक विविधताको प्रवर्द्धन र खाद्य तथा पौष्टिक सुरक्षा प्रवर्द्धन गर्ने । हैसियत विग्रिएको र नदी उकास जमिनमा माटो सुहाउँदो बाली लगाउने । जस्तै: नदीको किनारमा - बगर खेती गर्ने, आयमूलक कृषि (वन प्रजाति रोप्ने) गर्ने ।
- कृषि जमिनमा सिँचाइको समस्या समाधानको लागि सरल थोपा सिँचाइ, नियन्त्रित सौर्यऊर्जा, सिँचाइ प्रविधि, विविध पानी प्रयोग गर्ने विधि ९.१०० लगायतका प्रविधिलाई प्रवर्द्धन गर्ने । त्यस्तै वर्षाको पानी संकलन गर्ने प्रविधि प्रचार प्रसार गर्ने ।
- माटोमा चिस्यान कायम राख्न मल्चीङ प्रविधिलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- प्राङ्गारिक मल तथा कम्पोस्ट मलको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषि क्षेत्रमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण र यससँग अनुकूलन हुन सहजीकरण गर्ने र कृषिसँग सम्बन्धित जलवायु पूर्वसूचना प्रणाली ९.१०० चिन्तन र व्यवस्थापन कथकतभन्दा स्थापना गरी कृषक समुदायहरूलाई सूचना प्रवाह गर्ने ।
- स्थानीय र कृषक समूह स्तरमा कृषि सूचना प्रणाली (जस्तै: मौसमी पात्रो) स्थापना गरी कृषक समुदायबीच सूचना प्रवाह गर्ने ।
- पशुपक्षीमा प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण लाग्ने रोग नियन्त्रण गर्न उपयुक्त प्रविधिहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।

- गरिब, भूमिहीन र संकटासन्न घरधुरीको अनुकूलनका लागि वैकल्पिक आय आर्जन र जीविकोपार्जनका उपायहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- प्रतिकूल मौसम र जलवायु परिवर्तनका कारण उत्पादित वस्तुमा पर्ने असर कम गर्न आवश्यक उपायहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषि र पशुपक्षी विमा लागु गरी कृषकहरूको जोखिम न्यूनीकरण र अनुकूलन क्षमता बढाउने।
- जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण र अनुकूलनको प्रभावकारिताको लागि कृषक पाठशाला संचालन गरी सूचना, ज्ञान र सीपको आदानप्रदान गर्ने ।
- जलवायुमैत्री परम्परागत र स्थानीय प्रविधि तथा अभ्यासलाई प्रवर्द्धन गर्ने, जस्तै: अन्न भण्डारका लागि प्रयोग गरिएको प्रविधि, बीउ उमाने प्रविधि, अग्लो नर्सरी ब्याड, बीउ उमाने र बालीनाली लगाउने समयमा परिवर्तन ।
- बाली विविधीकरणमा जोड दिने ।

२.२. वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण

- रोगव्याधि, खडेरी आदिको दबाव सहन सक्ने वन प्रजातिहरूको पहिचान गरी तिनीहरूको संरक्षण गर्ने गरी स्थानीय स्तरमा कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका वन, वन्यजन्तु एवं सिमसार क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनका कारण संकटासन्न र जोखिममा रहेका लोपोन्मुख प्रजातिहरूको संरक्षणको लागि स्थानीय र सामुदायिक स्तरमा नर्सरी र जिन बैङ्क स्थापना गर्ने ।
- प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित गरिब, विपन्न, महिला तथा संकटासन्न घरधुरी र समुदायका लागि अनुकूलन क्षमता बढाउने वैकल्पिक आय आर्जनका उपायहरू पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- जलवायुजन्य जोखिमबाट प्रभावित भिरालो तथा हैसियत कम भएको वन क्षेत्र र नदी उकास जमिनमा कृषि वन विकास गर्ने र संकटासन्न घरधुरी र समुदाय केन्द्रित कार्यक्रम पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने जस्तै: भिरालो जमिनमा गह्वा सुधार तथा उपयुक्त खेती प्रणाली, साल्ट प्रविधि, एकीकृत कृषि वन अवलम्बन गर्ने ।
- भूस्खलन तथा भूक्षय रोक्न गरिने गल्छी निर्माण, वृक्षरोपण र चरीचरण नियन्त्रण गर्ने ।
- एकीकृत जलाधार व्यवस्थापनमा समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै स्थानीय समुदायको अनुकूलन क्षमता वृद्धि गर्ने ।
- वनमा लाग्ने रोग तथा कीरा, खडेरी तथा मिचाहा प्रजातिको प्रकोप न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न स्थानीय स्तरमा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- वन डढेलो न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न स्थानीय स्तरमा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने । साथै यस सम्बन्धी स्थानीय स्तरमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रमबाट प्राप्त वातावरणीय सेवाको भुक्तानी प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

२.३. जल तथा ऊर्जा

- जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा पार्ने असरलाई दृष्टिगत गर्दै स्थानीय स्तरमा बर्सातको पानी सोस्न र भूमिगत जल पुनर्भरणका लागि गरिने कुलेसा, पोखरी निर्माण, पानी संकलन र भण्डारण गर्ने । जस्तै: पानीको संकलन र समुचित व्यवस्थापनको लागि पानी घट्ट, प्लास्टिक पोखरी, पोखरी, तलाउ र सूक्ष्म जलाशयहरू निर्माण गरी प्रवर्द्धन गर्ने र लोप भएका पोखरीहरूको पुनःस्थापना गर्ने ।
- खानेपानीका मुहानहरू संरक्षण तथा वैकल्पिक पानीको स्रोतको पहिचान गरी पानीको उपलब्धता र पहुँचमा स्थानीय समुदायको अधिकार सुनिश्चित गर्ने ।
- सिँचाइ र पानीको वितरणमा हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्ने स्थानीय स्तरमा उपयुक्त मापदण्ड तथा प्रविधिको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- समुदायस्तरमा सञ्चालित सिँचाइ कुलो, पोखरी, साना ताल तलैया र तलाउहरूको संरक्षण गर्ने ।
- हरेक घरमा स्वच्छ ऊर्जाको पहुँच विस्तारका लागि स्थानीय र समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, बायोग्याँस, पानी घट्ट, वायु ऊर्जा, बायो ब्रिकेट, सुधारिएको चुलो लगायतका प्रविधि पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्ने र यस्ता प्रविधिमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गर्ने ।
- नदी किनाराका गह्वर - सदा हराभरा भन्ने नाराका साथ पहाडी क्षेत्रका नदी छेउछाउमा अवस्थित कृषियोग्य जमिनमा सौर्य ऊर्जा समेत उपयोग गरी लिफ्ट सिँचाइ आयोजनालाई अभियानकै रूपमा सञ्चालन गर्ने ।

२.४. स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई

- जलवायु परिवर्तनबाट सृजित रोगवाहक कीटाणु तथा संक्रामक रोगको महामारीको बारेमा स्थानीय समुदाय र सरोकारवालालाई सुसूचित गर्ने ।
- तातो हावा (लु), सितलहर, अति गर्मी र अति जाडोबाट हुने जलवायुजन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्याबाट बच्न र यसको समाधानको लागि स्थानीय स्तरमा जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनबाट सृजित रोगवाहक कीटाणु तथा संक्रामक रोगको महामारी फैलिन नदिन स्थानीय र समुदाय स्तरमा पूर्वतयारी आवश्यक संयन्त्रको विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- संक्रामक रोगको नियन्त्रणको लागि स्थानीय संरचनाहरू जस्तै : हेल्थ पोस्ट, स्थानीय अस्पतालको सेवा सुविधालाई सुधार गर्ने ।
- घरेलु तथा होटल व्यवसाय र अस्पतालहरूबाट निस्कने फोहरमैलाको स्रोतमा वर्गीकरण गरी सफा ऊर्जा उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- घरभित्र हुने धुँवा र यसबाट हुने असरलाई न्यूनीकरण गर्न उपयुक्त प्रविधिलाई प्रोत्साहन गर्ने जस्तै: सुधारिएको चुलोको प्रवर्द्धन ।
- स्थानीय विद्यालय र शैक्षिक संस्थाहरूमा जलवायु परिवर्तनको कारण स्वास्थ्य तथा सरसफाइमा पर्ने असरको बारेमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

२.५. स्थानीय ग्रामीण तथा सहरी बस्ती

- स्थानीय तह स्तरीय भूउपयोग योजना तर्जुमा गर्दा जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरूको आधारमा वन, कृषि, बस्ती तथा औद्योगिक क्षेत्र लगायतका क्षेत्रहरूको निर्धारण गर्ने ।
- एक गाँउ एक वातावरण र जलवायुमैत्री हरित सडक, जलवायु उत्थानशील खानेपानी, ढल निकास, विद्युत् र दूरसंचार, एक गाँउ १० पानी संकलन पोखरी र एक गाँउ एक पूर्वसूचना प्रणाली केन्द्र लगायतका संरचना विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- अव्यवस्थित सहरी तथा ग्रामीण बस्तीहरू एवं जलवायुजन्य जोखिम क्षेत्रमा बसोवास गरेका घरपरिवार र समुदायमा पर्ने जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल असरहरू न्यूनीकरण गर्न अनुकूलन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ग्रामीण र सहरी बस्ती पूर्वाधार एवं घरका संरचनाहरूको डिजाईन र निर्माण गर्दा जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरूलाई दृष्टिगत गरी अनुकूलनका प्रविधिहरू अनुसरण गर्ने । जस्तै: हरेक घरमा पानी संकलन र सडकको दाँया बाँया पानी निकास गर्ने प्रविधि ।
- हरित बस्तीको अवधारणा अनुसरण गर्दै सडक किनारा र खाली रहेका जमिनमा वृक्षरोपणका साथै उद्यानहरू निर्माण गर्ने ।

२.६. जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन

- प्रकोपजन्य मौसमी घटनाहरूको पूर्वानुमान र पूर्वतयारी
  - मौसम पूर्वानुमानमा पहुँच र विषम मौसमी अवस्था (खडेरी, अति गर्मी, शीत लहर आदि) तथा घटनाहरू (लु - तातो हावा, आँधीबेहेरी, चट्याङ, असिना, अतिवृष्टि आदि) का बारेमा सचेतना जगाउने ।
  - पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको स्थानीय संयन्त्र स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।
  - सुरक्षित आश्रयस्थल, आकस्मिक उद्धार तथा उपचार सेवा जस्ता विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारी र कार्यान्वयन गर्ने ।
  - घर, खेतबारी वरिपरि आँधीहुरी छेक्न सक्ने रूख प्रजातीका वृक्ष हुर्काउने र उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धित कामहरू वा रणनीतिहरू
  - घर तथा सार्वजनिक सेवाका भवनहरूमा (विद्यालय, अस्पताल, किनमेल केन्द्र, कार्यालय आदि) चट्याङ पार गराउने प्रविधि र रड प्रयोग गर्ने ।
  - बाढी, पहिरोका जोखिमयुक्त ठाउँहरूको पहिचान गरी जोखिममा रहेकालाई अन्यत्र सार्ने ।
  - जोखिमबाट बच्न सुरक्षित स्थानको व्यवस्था गर्ने तथा आवश्यकता अनुसार सुरक्षित सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने ।
  - बाढी तथा पहिरोको रोकथाम गर्न सबै संरचनात्मक तथा गैरसंरचनात्मक उपायहरू अवलम्बन गर्ने ।

- सडक, पुल, नाली, खानेपानी, सिँचाइ तथा अन्य भौतिक संरचना डिजाइन र निर्माणमा भविष्यमा हुन सक्ने उच्च तापक्रम र त्यसको असर, अति वर्षा र त्यसको असर साथै अन्य मौसमी दबावहरूको मात्रा आकलन गरी उपयुक्त प्रतिरोध क्षमता राखी डिजाइन र निर्माण गर्ने, ती संरचनाहरूको स्तर र मापदण्ड निर्धारण गर्ने ।
- हावापानी परिवर्तनले बदलिन सक्ने मौसमी रोगव्याधिहरूका बारेमा जानकारी र रोकथामका उपायहरू अपनाउने ।
- जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट हुने क्षतिबाट पुनरुत्थानका लागि अति संकटासन्न र जोखिममा रहेका व्यक्ति र परिवारहरूको सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्ने ।
- जलवायुजन्य जोखिम क्षेत्रमा काम गर्नेहरूको जीवन बिमाका साथै जलवायुजन्य जोखिमका कारण क्षति हुन सक्ने सम्पत्तिको पनि बिमा गर्ने ।

■ अन्य

- प्रकोप कम गर्न तथा विपद्को सामना गर्न आवश्यक ऐन, नीति नियम र योजनाहरू बनाउने ।
- आपतकालीन अवस्थामा गर्नुपर्ने वा नपर्ने कामहरू, विधि र प्रक्रियाहरू तर्जुमा गरी लागु गर्ने ।
- आवश्यक कर्मचारी, साधन स्रोत व्यवस्था गर्ने, तालिम तथा फिल्ड अभ्यास गराउने ।
- हरेक विकास योजना जलवायुमैत्री भए वा नभएको जाँच गर्न व्यवस्था गरी, विधि र प्रक्रिया निर्धारण गर्ने ।

२.७. उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार

- स्थानीय तहमा स्थापना भई संचालनमा आएका उद्योग, यातायात र भौतिक पूर्वाधारमा किफायती ऊर्जा प्रविधि र विद्युतीय ऊर्जाको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- भौतिक पूर्वाधारको डिजाइन, विकास र रेखदेख गर्दा अनुकूलनका उपायहरू अनुसरण गर्ने ।
- सार्वजनिक यातायातलाई बढावा दिँदै, साइकलको प्रयोग एवं विद्युतीय र जैविक ऊर्जामा आधारित यातायातको प्रयोगलाई विस्तार गर्ने ।
- भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा बस्ती विकास गर्दा विपद्बाट सुरक्षित हुने स्थान छनौट गर्ने ।
- ग्रामीण सडक संजाल विस्तारमा संकटासन्न समुदायका बासिन्दाहरूको (आधारभूत सेवा केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय, कृषि सेवाकेन्द्र जस्ता ठाँउ लगायत स्थानीय बजारसम्मको) सहज आवागमनलाई ध्यानमा राखी शाखा सडकहरू, गोरेटो सुधार, पुल पुलेसा निर्माण तथा बर्सातको पानी निकासको उचित व्यवस्थालाई सुनिश्चित गर्ने ।

२.८. पर्यटन एवम् प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा

- स्थानीय तहमा पर्यटन क्षेत्रलाई वातावरण र जलवायुमैत्री बनाउन आवश्यक कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- संवेदनशील एवं जलवायु संकटासन्न र जोखिममा रहेका पर्यटनस्थल र सांस्कृतिक सम्पदाको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रहरूको स्थानीय समुदाय र संघसंस्थाको सक्रिय सहभागितामा संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने ।
- पर्यापर्यटन व्यवसायमा संलग्न महिला तथा संकटासन्न समुदायका लागि विशेष सहूलियतका कार्यक्रमहरू निर्धारण गर्ने ।
- जलवायु संकटासन्न र जोखिममा रहेका घरधुरी र समुदाय केन्द्रित पर्यटनमा आधारित रोजगारीका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- पर्यटन क्षेत्रबाट सृजित फोहोर मैला एवं प्रदूषणलाई नियन्त्रण र व्यवस्थित गर्न आवश्यक मापदण्ड बनाई नियमनकारी व्यवस्था गर्ने ।
- पर्यटन व्यवसायलाई भरपर्दो, सुरक्षित बनाउनको लागि पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको स्थानीय संयन्त्र स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।
- जलवायु अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी स्थानीय सांस्कृतिक ज्ञान र महत्त्वका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।

२.९. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन

- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनको असर र जोखिम सम्बन्धमा जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा महिला सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- संकटासन्नता र जोखिम विश्लेषण गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशितालाई मुख्य आधार बनाउने ।
- जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावहरूबाट जोखिममा परेका महिला र संकटासन्न व्यक्तिहरू लक्षित गरी जलवायु उत्थानशील जीविकोपार्जन र रोजगारीका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- जलवायुमैत्री प्रविधि, ज्ञान र सूचनामा महिला र संकटासन्न समूहहरूको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा र समुदाय केन्द्रित पूर्वसूचना प्रणाली विकास गरी महिलाहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने ।
- जोखिम न्यूनीकरणका लागि स्थानीय र समुदाय स्तरमा दक्ष महिला जनशक्ति तयार गर्नका लागि सीपमूलक तालिम संचालन गर्ने ।
- सुरक्षित आश्रयस्थल, आकस्मिक उद्धार तथा उपचार सेवा जस्ता विपद् प्रतिरोधात्मक कार्यको पूर्वतयारी र कार्यान्वयन गर्दा महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक र संकटासन्न व्यक्तिहरूको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रम संचालन गर्दा पारदर्शिता र सुशासनका अभ्यासहरूलाई अनुसरण गर्ने ।

२.१० जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास

- स्थानीय तहमा जलवायु परिवर्तनको असर र जोखिम न्यूनीकरण एवं अनुकूलनका उपायहरूबारे समुदाय स्तरमा स्थानीय भाषामा प्रचार प्रसार गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनलाई स्थानीय तहमा औपचारिक तथा अनौपचारिक शैक्षिक पाठ्यक्रमहरूमा समावेश गर्ने ।
- विभिन्न लक्षित समूहको लागि उपयुक्त हुने तथ्यांक, सूचना, सिकाइ तथा असल अभ्यास सहितका ज्ञानमूलक सामग्रीहरू तयार गरी वितरण गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकार, गैरसरकारी संस्था एवं नागरिक समाजको सहभागितामा सञ्चालन गर्ने

स्थानीय अनुकूलन योजना तर्जुमाका लागि तदर्थ सिद्धान्तहरू (Ad-hoc Principles of Local Adaptation Planning)

तत्कालका जोखिमहरूको सम्बोधन (Address immediate vulnerability):

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम तथा योजनाहरू छनौट गर्दा तत्कालका जोखिमलाई सम्बोधन गर्ने र स्थानीय वा भूपरिधि (Landscape) स्तरमा जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक प्रभावहरूलाई तत्काल सम्बोधन गर्ने रणनीतिहरू र कार्यहरू समावेश गर्नु पर्दछ। जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू भौगोलिक स्थान, सम्मुखता (Exposure), समुदायको सामाजिक आर्थिक विशेषताहरू, र विशिष्टीकृत संकटासन्नताको आधारमा फरक प्रकृतिका र भिन्न-भिन्न हुन सक्दछन्। तसर्थ तत्कालका सम्भावित जोखिमलाई सम्बोधन गर्ने कामलाई सधै प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ। यस्ता तत्कालका कार्य तथा रणनीतिहरू दीर्घकालीन अनुकूलन रणनीतिको अंश पनि हुनु पर्दछ, जसले वर्तमान र भविष्यमा जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भावित चुनौतीहरूलाई सामना गर्न सहयोग पुऱ्याउँदछ।

जीवन र जीविकोपार्जनको संरक्षण (Protect life and livelihoods):

जलवायु परिवर्तनको प्रभावले व्यक्तिको जीवन र जीविकोपार्जनलाई धेरै असर गर्ने भएकोले यसलाई जोगाउन स्थानीय अनुकूलन योजनाहरूको छनौट तथा कार्यन्वयन गर्दा यस्ता कार्यक्रमहरूलाई मुख्य प्राथमिकता दिनु पर्दछ। यस्ता योजनाहरूमा संकटासन्न समुदाय र क्षेत्रको विशेष जोखिमहरूलाई सम्बोधन गर्ने रणनीतिहरू र कार्यक्रमहरू समावेश गर्नु पर्दछ। यसका लागि जोखिम मूल्याङ्कन, प्रारम्भिक जोखिम सूचना प्रणाली (Early warning system), उत्थानशील पूर्वाधार, आर्थिक विविधीकरण, कृषिमा अनुकूलन, सामाजिक सुरक्षा, उत्थानशील सार्वजनिक सेवाहरू, प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन, सामुदायिक शिक्षा र जागरूकता, स्थानीय शासन र निर्णय लिने क्षमता निर्माण, अनुगमन र मूल्याङ्कन जस्ता विषयवस्तुहरू समावेश गर्नुपर्दछ।

पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूको संरक्षण र उपयोग (Promote both conservation and utilization of ecosystem services):

स्थानीय अनुकूलन योजनाहरूले पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र दिगो उपयोग गर्ने रणनीति र कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। यी सेवाहरू मानिसहरूले पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त गर्दछन् जस्तै स्वच्छ पानी, उर्वर माटो, खाद्यान्न र जलवायु नियमन आदि। यी सेवाहरूको जिम्मेवारपूर्ण उपयोगको साथ सन्तुलित संरक्षणले समुदायको उत्थानशीलता बढाउँदछ। पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूको संरक्षण र दिगो उपयोगलाई बढावा दिएर, स्थानीय समुदायहरूले आफ्नो अनुकूलन क्षमता बढाउन, आफ्नो जीविकोपार्जन कायम राख्न र जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न चुनौतीहरूको सामना गर्न सक्दछन्।

अनुकूलन मार्फत छोटो अवधिमा प्राप्त गर्न सकिने लाभहरूको प्राथमिकता (Focus on supply of direct adaptation benefits in short run):

अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समुदायलाई छोटो अवधिमा छिटो, छरितो र प्रत्यक्ष लाभहरू प्रदान गर्न केन्द्रित हुनु पर्दछ र समुदायको उत्थानशीलताको लागि तत्काल र ठोस सकारात्मक परिणामहरू प्रदान गर्ने कार्यहरू र रणनीतिहरूलाई प्राथमिकता दिनु पर्दछ। अल्पकालीन र प्रत्यक्ष अनुकूलन लाभहरूमा ध्यान केन्द्रित गरेर, स्थानीय समुदायहरूले सकारात्मक परिणामहरू अनुभव गर्न सक्दछन्, जसले जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूप्रति उनीहरूको उत्थानशीलता बढाउँछ र दिगापनको तयारीका लागि आधार निर्माण गर्दछ।

अनुकूलनका गलत अभ्यास नगर्ने (Avoid maladaptation):

जलवायु परिवर्तनको प्रभावले समाज र पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूमा नकारात्मक असर नपर्ने अनुकूलन विधि र उपायहरू छनौट गर्नुपर्दछ । जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूलाई सम्बोधन गर्नका लागि गरिएका कार्यहरूले नकारात्मक वा उल्टा परिणामहरू निम्त्याएमा, त्यसले व्यक्ति र समाजमा थप समस्या सिर्जना गर्दछ, उदाहरणका लागि माथिल्लो भूभागमा बनेका सिँचाइ तथा तटबन्धहरूको अनुपयुक्त डिजाइन र कमजोर गुणस्तरका कारण उक्त संरचनाहरू भत्केमा तल्लो भूभागमा बाढी र पहिरो गई जनधनको ठूलो क्षति हुने जोखिम रहन्छ ।

त्यस कारणले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा अनुकूलनका सहि अभ्यास र कार्यहरू छनौट गर्नुपर्दछ । यसरी सचेत रहँदा खराब अनुकूलन अभ्यासका जोखिमलाई कम गर्न सकिन्छ र स्थानीय स्तरमा निर्माण गरेका अनुकूलन कार्यक्रम र रणनीतिहरूले सही रूपमा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूलाई सम्बोधन गर्न सक्दछ ।

जलवायु परिवर्तनका प्रभाव सम्बोधनका कार्यक्रमहरू र नियमित विकासका प्रकृयाहरू (No amalgamation with regular development actions):

जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यक्रम र रणनीतिहरूलाई नियमित विकास प्रकृयाहरूमा मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्दछ, तर जलवायु परिवर्तनबाट तत्कालमा उत्पन्न हुने जोखिमहरूको सम्बोधनका लागि छुट्टै र भिन्न कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नुपर्दछ । जलवायु परिवर्तनका प्रभावको सम्बोधनका लागि स्थानीय सन्दर्भहरू, उपलब्ध स्रोतहरू, शासकीय संरचनाहरू र जलवायु परिवर्तनका कारण उत्पन्न भएका विशिष्टीकृत चुनौतीहरूलाई ध्यान दिई भिन्न कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नुपर्दछ ।

संकटासन्न समुदाय तथा घरधुरीलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने योजना (Direct benefits to vulnerable household and community):

जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूबाट संकटासन्न समुदाय तथा घरधुरीहरू प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित हुने अनुकूलन योजना तथा कार्यक्रमहरू निर्माण र कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ । यो स्थानीय अनुकूलनको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो । जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरूबाट गरीब तथा संकटासन्न समुदाय र घरपरिवारहरूले प्रायः असमान जोखिमहरूको सामना गरिरहेका हुन्छन् । यी प्रभावहरूको सामना गर्न र पुनः पहिलेको अवस्थामा फर्किन उनीहरूका लागि नगण्य वा सीमित स्रोतहरू मात्र प्राप्त हुन सक्छन्, जसले गर्दा यस्ता समुदाय बढी प्रभावित र पीडित हुन्छन् । उनीहरूको उत्थानशीलता र अनुकूलन क्षमता बृद्धिका लागि विशेष योजनाहरू जस्तै जीविकोपार्जनमा विविधीकरण, जलवायु उत्थानशील कृषि, प्रारम्भिक जोखिम सूचना प्रणाली, सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभुति र सामुदायिक क्षमता निर्माण सम्बन्धी योजनाहरू पहिचान गरी कार्यान्वयनमा प्रार्थमिकता दिनु पर्दछ । जोखिममा परेका घरपरिवारलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने अनुकूलन योजनाहरूको डिजाइन र कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सन्दर्भ र चुनौतीहरूको विस्तृत बुझाइ आवश्यक हुन्छ । यस प्रक्रियामा स्थानीय समुदाय र सरोकारवालाहरूसँगको सहभागितामुलक छलफलबाट प्रभावकारी र दिगो समाधानहरूको खोजी गर्न आवश्यक हुन्छ, जसले जोखिममा रहेका व्यक्ति र समुदायको उत्थानशीलता बढाउँदछ ।

महत्वपूर्ण र संवेदनशील पूर्वाधारको संरक्षण (Protection of critical infrastructures):

महत्वपूर्ण र संवेदनशील पूर्वाधारको निर्माण तथा संरक्षण स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको एक महत्वपूर्ण पक्ष हो । संकटासन्न समुदायहरूको दैनिक जीवन र जीविकोपार्जनमा यस्ता पूर्वाधारहरूको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । उत्थानशील पूर्वाधारहरू जस्तै पानी आपूर्ति, सिँचाई, यातायात, ऊर्जा, सञ्चार, र स्वास्थ्य सेवाहरूले समुदायको जीवन र जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउँदछन् । यस्ता महत्वपूर्ण पूर्वाधारको संरक्षणका लागि सरकारी निकायहरू, निजी क्षेत्र, सामुदायिक संस्थाहरू, स्थानीय समुदाय लगायत विभिन्न सरोकारवालाहरूको आपसी सहयोग र समन्वय आवश्यक हुन्छ ।

प्रकृति र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण (Conservation of nature and natural resources):

जलवायु परिवर्तनको स्थानीय अनुकूलनमा प्रकृति र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको संरक्षण, उपलब्ध सेवाहरूको उपयोग र प्राकृतिक स्रोतहरूको दिगो व्यवस्थापन गरेर, समुदायहरूले जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरू प्रति उत्थानशीलता बढाउन र जीविकोपार्जन सुरक्षित गर्न सक्दछन् । जस्तै पानीको मुहान

संरक्षण गरी निरन्तर खानेपानीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न सकिन्छ । प्रकृति, प्राकृतिक स्रोतहरू र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको अन्तरसम्बन्धलाई आत्मसात गरेर, समुदायहरूले जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरू विरुद्ध उत्थानशीलता निर्माण गर्दै वातावरण संरक्षण गर्ने रणनीतिहरू विकास गर्न सक्दछन । प्रकृति र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण गर्ने स्थानीय कार्यहरू, जलवायु अनुकूलन रणनीतिको एक महत्वपूर्ण कार्य हो ।

रोजगारी सृजना र आयस्रोतको संरक्षण (Employment generation and protection of income sources):

हरित रोजगारी सिर्जना र आमदानीका स्रोतहरूको संरक्षण स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन प्रयासका महत्वपूर्ण पक्षहरू हुन । आयआर्जन, रोजगारी सिर्जना गर्ने र जीविकोपार्जनको सुरक्षा गर्ने रणनीतिहरूलाई एकीकृत गरेर, समुदायहरूले आर्थिक स्थायित्वलाई प्रवर्द्धन गर्दै जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरू प्रति आफ्नो उत्थानशीलता बढाउन सक्दछन । यसबाट समुदायहरूको जलवायु परिवर्तनको प्रभावसँग जुध्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न सक्दछन । स्थानीय अनुकूलन योजनाहरूले समुदायको आयआर्जन, रोजगारी तथा जीविकोपार्जनका अवसरहरूको सृजना र सुरक्षा गर्ने रणनीति तथा कार्यक्रमहरूको पहिचान र कार्यन्वयन सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

फोटो प्लेट

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना सम्बन्धि कार्यक्रम

वडा स्तरीय गोष्ठी

घरधुरी सर्वेक्षण

खरले छाएको घर

वनमा आगलागी

पहिरो गरको स्थान

मिचाहा प्रजाति

उपस्थिति

आज मिति २०८० साल वैशाख २६ गतेका दिन यस चौकुने गाउँपालिका वडा नं. १ का वडा अध्यक्ष श्री जिरक वडवान ज्यू को अध्यक्षता तथा तपसिनामा उन्नेखित महानुभावहरूको उपस्थितिमा स्थानिय अनुसन्धान कार्ययोजना (LAPA) निगमिका लागी वडा स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यालय गोरही तथा जनवाद्य परिषदेन सन्तान्मि सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

क्र.सं	सहभागीको नाम/थर	पद	संस्था/कार्यलय	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१	जिरक वडवान	अध्यक्ष	चौकुने गा.पा.	९८२०२५८९९	
२	दुर्वासाकर विष्ट	प्रिजेन्टेशन लागिगुलन अध्यक्ष	चौकुने १	९८४९८८२९२९	
३	हर्ष वडावडा बुढा	मालिक/सि.मु. पत्र व्यवस्थापक	चौकुने गा.पा. १	९८२४८६२२९८	
४	प्रिना गिरी	स्वसोपिक	" "	९८६५६०१३८५	
५	दिलमाया वैठवा कर्म	हस्तमाला/लेखिका	" "	९८६७५६१६७९	
६	प्रोतिया बुढा	"	"	९८६३१३१२६८	
७	सुरजिता वि.ली	वा.स.बाई.चिह्न	"	९७५२२१७१११	
८	चण्डी प्रसाद गौडे	वा.प.स्वा.शा.	"	९८४६५०३३७०	
९	गोविन्दल गिरी	"	"	९७५४५४५१०१	
१०	देवी बुढा	वृद्ध	"	९८५५४७५२८२	
११	सुमपाल गौतम	तोल विकास संस्था	"	९७६२४५६५१५	
१२	शिव सिंह ठकुरी	"	"	९८५४२२३४५१	
१३	कृष्णा प्रसाद गौतम	समाजसेवी	"	९७५४३१११६५	
१४	लाल सिंह सुनार	वृद्ध	"	९८५५७५२२७०	
१५	शेर व. थापा	"	"		
१६	रंगे तिरुवा	"	"		
१७	दोप व. पुनामी मगर	"	"	९७५१७४१४०५	
				९७५९७५५६२०	
१८	रत्न कामी	"	"	९७६४९७५०६३	
१९	नेत्र बुढवाल	"	"	९८६९६५५५७४	
२०	मना कठामत	"	"	९७५५४९२५४२	
२१	जय व. काकी	तोल विकास संस्था	"	९७५५२१२५०६	
२२	लोक व. श्रेणी	वृद्ध	"	९८६५५५९२११	
२३	रत्न वि.क	वृद्ध	"		

आज मिति २०७० साल वैशाख २७ गतेका दिन यस चौकुने गाँउपालिका
 वाड नं १ का वाड अध्यक्ष श्री मामाराम ऐसि ज्यूको अध्यक्षतामा
 तपस्विलमा उल्लेखित महानुभावहरुको उपस्थितिमा स्थानिय अनुष्ठान
 कार्य योजना (LAPA) निर्माणका लागि वाड स्तरीय योजना
 तर्जुमा कार्यशाला गोल्टी तथा अलवायु परिवर्तन सम्बन्धि
 सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

क्र.सं.	सहभागिता नाम/प्रकार	पद	संस्था/कार्यस्थ	सम्पर्क नं	हस्ताक्षर
१-	श्री मामाराम ऐसी	अध्यक्ष वाड	चौकुने गाँउपालिका		मामाराम
२-	श्रीमती विष्णु पौडेल	नागरिक	कोल्हा टोल		उज्वली
३-	इन्द्रज्योती देवी कुन्डेल	" "	कोल्हा टोल		गाँ
४-	नारा आचार्य	" "	कोल्हा टोल		
५-	धेरु बहादुर वि.ड	सो.के.स सफल	लगाभ	९८५८५०७९ ९७	धेरु बहादुर
६-	श्रीमती विह वम	सा.व.म सफल	लगाभ		विह वम
७-	श्री दले डामी	" " "	लगाभ		
८-	श्रीमती फकीली डामी	" " "	लगाभ		
९-	श्री देवी डामी	" " "	कोल्हा		देवी
१०-	श्री अजित बहादुर पौडेल	नागरिक	दामीगाँउ		अजित
११-	श्री दलबिरे नेपाली	" " "	तल्लो लगाभ		दलबिरे
१२-	श्री देव बहादुर डामी	" " "	थमा		देव
१३-	श्री भीम बहादुर पन्त	" " "	कोल्हा		भीम
१४-	श्री उमरे डामी	" " "	साला	९	उमरे
१५-	सुलकी पौडेल	आमा समूह, स्कुल सचिव, वडा समिति, जलविद्युत सचिव	मिठा	९७०२२९८६२२	सुलकी
१६-	सीता वम शाही	आ.स. अध्यक्ष	दमु	९८६३१०३२०९	सीता
१७-	ननसरा थानी	आ.स. अध्यक्ष	कोल्हा	९७६५५७१९६६	ननसरा
१८-	जमुना सावह	आ.स. अध्यक्ष	कोल्हा	९८५३९५६९९५	जमुना
१९-	मनिसा विक	दलित महिला सचिव	कोल्हा	९८५१६८५२६२	मनिसा
२०-	देवमाता सि बनेला	आ.स. अध्यक्ष	लगाभ	९८६६७६५१७३	देवमाता

आज मिति २०८० साल वैशाख २५ गतेका दिन प्रस-चैलेमे जाउपालिका
का नै ३ का वा. अधिन की कलम, महतारा डी. (अव्यक्तम) तणहेल
का महानुभावहके उपरिमा स्थायि अनुडलन कार्य योजना
(LAPA) निर्माणका लागि काउ स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला
जोखी तत्रा अलकायु परिवर्तन सम्प्रेषि सुचैतना कार्यक्रम
सम्पन्न गरियो ।

क्र.सं.	सहभागीको नाम थर	पद	सुस्था/कार्यक्रम	सम्पर्क नं	सुरासुर
१.	कलम वहादुर महतारा	डा. अधिन	चौडगा.पा. नर-३	९८९४६३४०८	काउपालिका
२.	युद्ध वहादुर गाह	काउ सदस्य	" " " "	९८९९९५५९९३	सुरासुर
३.	डल्फना जामी	काउ सदस्य	" " " "	९८९६४९९९३५	सुरा
४.	विमल वि.ड.	समूह सदस्य	हलाडिडा सा.क. समूह	९८९८६९८४६४	सुरासुर
५.	इकलादेव थापाभागा	समूह सदस्य	नौगाके " " "	९८९४८८०९९०	सुरासुर
६.	जंगा राम रात्राभागा	हलाडिडा सा.क.	आलिमि हलाडि काउ नै ३	९८९८९५०९९९९	सुरासुर
७.	पुजा वि.ड.	विमान	काउ नै ३	९८९९५५५५५५	पुसा का सारा
८.	होशिले वि.ड.	अव्यक्तम काउ सदस्य	आमा समूह		का सारा
९.	हिल्लीसरा रामजालीभागा	स्वयंसेविका	काउ नै ३	९८९८९०८९९९	सुरा
१०.	तेज कट्टु (अभि)	मानिफिड पञ्चिका	काउ नै ३ आमासम	९८९४६३२२२२	सुरासुर
११.	धर्म वहादुर राना	नैडिआपालिका सदस्य	काउ नै ३ " "	९८९९९०९९९९	सुरासुर
१२.	भुवन घर्ती	नागरिक	"		सुरासुर
१३.	नेन सिंह आले	वृद्ध	"	९८९२६३८९८	सुरासुर
१४.	भवन सिंह थापा	वृद्ध	"	९६९९२६३४६३	सुरासुर
१५.	देवी आले मगर	सहाकारी महिला सदस्य	बेताल		सुरासुर
१६.	दिनेश प्रसाद पाण्डेय	स्व-ईन्जिनियर	वडा कार्यालय-३	९८९८३३९९४९	सुरासुर
१७.	गगन सिंह वि.क	वृद्ध	वडा न. ३		सुरासुर

आज मिति २०२० साल वैशाख २६ गतेका दिन यस चौकुटे गाउँपालिका वडा नं. ४ का वडा अध्यक्ष श्री शैव बहादुर बुढाथोडी ज्यू को अध्यक्षता तथा तथा उपस्थितमा उल्लेखित महासभाहरूका उपस्थितिमा स्थानीय अ. बुद्धलन कार्ययोजना (LAPA) निर्माणका लागि वडा स्तरीय योजना तयमा कार्यशाला गोरखा तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सम्वन्धी सम्वन्धना कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।
 उपस्थित

क्र.सं.	सम्भागीता नाम थर	पाँचा	संस्था/कार्यालय	सम्पर्क मो.नं.	हस्ताक्षर
१	शैव बहादुर बुढाथोडी	४ वडा अध्यक्ष	चौकुटे गाउँपालिका	९८६६००९९६९	
२	देवत वि.सं.		समाज कार्यलय	९८९८२९८८९९	
३	जयलाल शीवाय				जयलाल
४	विजय शिवाय बुढाथोडी		वि.सं. संस्था	९८९४९९२०२०	
५	श्रीधर शिवाय				श्रीधर
६	प्रेम शिवाय		उलाउ आचार्य		
७	सुमन प्रसाद चौलागाई	श्री.सं.	वडा कार्यालय	९६४९८२३०२२	
८	सुन्दर प्रसाद उपाध्याय	श्री.सं.	वडा कार्यालय	९६४९४९०२८८	
९	राधिका वि.सं.	श्री.सं.	चौकुटे गाउँपालिका		राधिका
१०	पम्पडली बुढा	"	"		पम्पडली
११	लीड बहादुर भर्साडी				लीड
१२	राधादेवी वि.सं.				राधादेवी
१३	शैव बहादुर शिवाय	श्री.सं.	सुन्दर प्रसाद चौलागाई	९८६९६३५४६२	
१४	शशि वि.सं.		चौकुटे गाउँपालिका		शशि
१५	शुभिलादेवी वि.सं.		चौकुटे गाउँपालिका		शुभिला
१६					
१७					
१८					
१९					
२०					
२१					
२२					
२३					
२४					

आज मिति २०८० साल बैशाख २७ गतेका दिन यस चौक्रे गाउँपालिका वडा नं. ५ का वडा अध्यक्ष श्री तुलाराम हिस्की मगर ज्यू को अध्यक्षता तथा तपशिलमा उल्लेखित महानुभावहरूको उपस्थितिमा जलवायु परिवर्तन सचेतना तथा श्वेतत्रिय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) निर्वाहका लागि वडा स्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोठरी सम्पन्न गरियो।

क्र.सं.	सहभागिहरूको नाम/थर	पद	संस्था/कार्यलय	सम्पर्क मोबाइल नम्बर	हस्ताक्षर
१.	तुलाराम हिस्की मगर	अध्यक्ष	चौक्रे गा.पा. - ५	९८४४८४३०६०	
२.	मित्र सिंह थापा	वडा सदस्य	" - " - "	९८४४८६९९२३	
३.	कुमला वि. क.	५	" - "	९८४४८६९६२२	
४.	रेड शरी बेनी थापा	५	" - "	९८४४८२९९२२	
५.	हरिश्चन्द्र सिंह थापा	समाजसेवी	" - " - "	९८३८०३८९६०	
६.	प्रताप शर्मा (बागी)	उपाध्यक्ष	ने. क. पा. (मानविक) डे. स. स. स. यु. यु. यु.	९८४६८४३२०९	
७.	धार्ज क. वि. क.	समाजसेवी	संस्थित	९८४५८४३०१३	
८.	आमता आले पत्नी	समाजसेवी		९८४८६२३६९	
९.	पहल सिंह खिरट	सो. व. स. स.	सो. व. स. स.	९८६४३६६६६३	
१०.	बालराम जीसी	किसान	अगुवा		
११.	देवीराम कसेरा	कीटान		९८४६२६६६६६	
१२.	पद्मा नामजाली मगर	सो. व. स. स.		९८४५२२६६६६	
१३.	कुला कुला मगर	समाजसेवी		९८४२९५५९४२	
१४.	पद्म पत्नी	अध्यक्ष	ने. क. पा. (मानविक) (डा. उ. रा. द.)	९६४२२२३६२२३	
१५.	तिल क. आले			९८६३०८९६९	

आज मिति २०८० साल वैशाख २९ गतेका दिन यस चौकुने गांड-
पालिका वडा नं. ६ का वडा अध्यक्ष श्री गौविन्द थापा युवाको अध्यक्षतामा
तपसिलमा उल्लेखित महानुभावहरूको उपस्थितिमा प्रधानिय अनुकूलन
कार्य योजना (LAPA) निर्माणका लागि वाड उत्पत्ति योजना तर्जुमा
कार्यशाला गौष्ठी तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना
कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

क्र.सं.	सहभागिको नाम/थर	पद	संस्था/कार्यालय	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	श्री गौविन्द थापा	वडा अध्यक्ष	चौकुने गा.पा.	९७६२९७८३३४	
२.	रत्न बहादुर प्लामी	नवलपरासी स्थानीय तहका वडा अध्यक्ष	समान मिलनचौक	९८४८०८८९९६	
३.	अविराम कुमाल	जेष्ठ नागरिक	माघि भावर		
४.	भीम बहादुर थापा	" "	" "	९८६६४८३६२६	
५.	राम प्रसाद जोशी	" "	" "		
६.	कृपाराम जैशी	" "	राउजडी		
७.	तेज बहादुर बुडा	" "	सल्ला धारापानी	९९९६४२७६८३३०	
८.	हस्ता कुमारी मगर	आमा समूह अध्यक्ष	साउने	९६४८६३४४२९	
९.	मिनुका चलाएने	"सदस्य	सल्ला	९८६६६४८८६०	
१०.	हस्त कुमारी बथक	स्वयंसेविका	सल्ला भिली	९८४३८६०९३०	
११.	नन्दकला भट्ट	आ.स.सदस्य	वासिंवारी	"	
१२.	जुर्णिमा प्लामी	" "	साउने	९८६६९६२९६२	
१३.	लाससरी बुडा	" "	भिलीवन		
१४.	देवी सिजानी मगर	चौकुने एकता समाज युवा क्लब सदस्य	साउने	९८६६३२८३९६०	
१५.	जयन्ती प्लामी मगर	कोषाध्यक्ष	))	९८६६६३२०९४	
१६.	रविश्री प्लामी	पलित महिला सदस्य	भगमुरी	९६४९८९९२३८	
१७.	हरिकृष्णा वि.सि	वडा कमिटी अध्यक्ष	डांडाबेली	९८६३२८३०३८	
१८.	नेकसरी प्लामी	निर्वाचित महिला सदस्य	डांडाखेत	९८४८२०६३९६	
१९.	प्रमन सिंह मास्के	वडा सदस्य	चौकुने गा.पा	९८४८००४०६६	
२०.	देव बहादुर थापा	नेपाली कांग्रेस क्षेत्रीय समिति	वाकिय चौर	९८६४६९२९३३	

२१.	वीर बहादुर आडनी	जेष्ठ नागरिक	ठकमक टोल	९६४८६८६४४	
२२.	शमलाल बघक	जीवन ज्योति भा.वि अध्यक्ष	खोकुने गा.पा	९६४६४२८१४४	
२३.	पर्यकान्त कामी	जेष्ठ नागरिक	साउने	-	
२४.	अप्सरा थापा	जेष्ठ नागरिक	माथि भावर	-	
२५.	गौरी बघक	नागरिक	" "	-	
२६.	वीर बहादुर गार्ह	एकता समाज क्लब सदस्य	साउने	९८४४८४८८४४	
२७.	उमर बहादुर देवकोटै	शुपुपी स्कूल अध्यक्ष	शुपुपी	९८६४८२४४४४	
२८.	भक्ती शम देवकोट	सहकारी सदस्य	साउने	९८४४८९४८३८	
२९.	धर्मराज शर्मा	नागरिक	भापुर तल्ला	९८६८९९१४६	

आज मिति २०८० साल वैशाख २५ तैका दिन यस चौकुने गाउँपालिका वडा नं. ६ का लागि आह्वान गरी जोगी टमरा ज्यू को अध्यक्षता तथा तपासिलगा सुलेखित प्रशासनात्मकका उपनिर्वाह स्थानीय अनुकूलन कार्यसमाज (LAPA) निर्माणका लागि वडा स्तरीय योजना लज्जमा कार्यशाला सँगै तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूच्यता कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

क्र.सं.	सुदभागीको नाम थर	पद	संस्था/कार्यक्रम	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१	जोगी टमरा	क्र.सं. वडा अध्यक्ष	वडा कार्यालय	९८४९५४६२५४	जोगी टमरा
२	देवी सरा पुनार	वडा सदस्य			
३	बुलु बहादुर त्रेपारी	॥ / क्र. १०.१. सदस्य			
४	अम्बी लि. डे	कार्यकर्ता			
५	इनाम लुका	समाजसेवी			इनाम लुका
६	नयासम कामी	"			नयासम
७	रंगे धमाला	"			रंगे
८	बालाराम बुढा	"			बालाराम बुढा
९	प्रेम कामी	"			प्रेम कामी
१०	खड्क बहादुर सुब्बा	"			खड्क बहादुर सुब्बा
११	शेर कामी	"		९८६४८०६२५९	शेर कामी
१२	जगनाथ जैसी	"			जगनाथ जैसी
१३	बाला राम वि. डे	"			बालाराम वि. डे
१४	आर्. डामाल	"		९८५९४११९	आर्. डामाल
१५	गर बहादुर के. डे	"			गर बहादुर के. डे
१६	मधु के. डे / देव के. डे	"			मधु के. डे
१७	सार्जन के. डे	"			सार्जन के. डे
१८	बाल के. डे	"			बाल के. डे
१९	श्रीप्रसाद शर्मा (जैसी)	"			श्रीप्रसाद शर्मा
२०	सुशीला जोशी	"			सुशीला जोशी
२१	प्रसिद्धा जोशी	"		९८५२२९८३५	प्रसिद्धा जोशी
२२	रत्ना खनाल	"			रत्ना खनाल
२३	परमा खनाल	"			परमा खनाल
२४	लक्ष्मी सुनार	"			लक्ष्मी सुनार
२५	पतिपा सुनार	"			पतिपा सुनार
२६	पुष्पकला जोशी	"		९७५४७९८४	पुष्पकला जोशी
२७	माधाराम जोशी	"			माधाराम जोशी

क्र.सं.	पेदेभागी नाम प्राप	पदे	संस्था/कार्यलय	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
३८	दुक. व. वि. क	"	"	९६२२२६२८६५	
३९	कुलध/ बठारी			९९५८२७७७९९	
४०	लालुराम बठारी				
४१	दुर्गा प्रबन्धीनी			९७५८३३३५८१	
४२	कामल प्रसादव्योम			९२४२००२९३९	
४३					
४४					
४५					
४६					
४७					
४८					
४९					
५०					
५१					
५२					

आज मिति २०८० साल वैशाख २९ गतेका दिन यस चौकुने गाउँपालिका वडा नं. ८ का वडा अध्यक्ष श्री कमल बहादुर जि.सो. ज्यू को अध्यक्षता तथा तपशिलमा उल्लेखित महानुभावहरूको उपस्थितिमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना तथा स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) निर्माता लगी वडा स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोरही यसै चौकुने गाउँपालिका वडा नं. ८ को वडा कार्यालयमा सम्पन्न गरियो।

क्र.सं.	सहभागीहरूको नाम/धर	पद	संस्था/कार्यलय	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	कमल बहादुर जि.सो.	अध्यक्ष	चौकुने गा. पा. - ८	९८४२०४९९६	
२.	पद्म देवी विश्वकर्मा	वडा सदस्य	" "	"	
३.	गणेश कामी	"	" "	"	
४.	मानुषेन्द्र शर्मा	"	" "	"	
५.	सुशीला कु.मुलाल	वडा सदस्य	" "	९८४८२७७७०	
६.	दिपेन्द्र शर्मा	प्रतिनिधि	चौकुने ८	९८४८९९४४४	
७.	भीम के वडवाल	नेपाल कृषि	चौकुने ८	९८६४८५९४४४	
८.	बिमला सि.सी.	आइपिए	गारीउत्पलसोक	९८४४०४२१३	
९.	मीन के माझी	कोसोन		९८४२७९२३९	
१०.	हिमाल कुडेल	अध्यक्ष	नमनासकरी	९८४९८२४९९	
११.	विष्णु प्रसाद शर्मा	ने.का.	चौकुने ८	९८४९४०४४४	
१२.	देवीशर्मा कुडेल	छिसा	"	९२४२२३५६२५	
१३.	ओमा माझी	"	"	९८४८२२७६४९	
१४.	शिवराम थापा		चौकुने ९	९७६२२९२८७	
१५.	देवीराम विश्वकर्मा	छिसा	" ८	९८६०४७२४९	
१६.	रविकुमार विश्वकर्मा		"	९२४४७३७३२५	
१७.	नन्दा देवी धारीमगर		चौकुने ९	९८४८२२७६९	
१८.	कुमवल्लभ कामी		"		
१९.	श्यामली कु.माझी	सोपानी	चौकुने ८		
२०.	धर्मराम बि.स.	सर्वेक्षण		९८६९९६९९९	
२१.	भूमि बि.स.				
२२.	करुणेश्वर के.सो.			९८४८८२४४९९	
२३.	पशुराम कारुणिक	सोपानी	चौकुने ८	९८६२४४८०४	

आज गिति २०८० साल बैशाख २१ गतेका दिन यस चौक
 गाउँपालिका वडा नं. ९ का वडा अध्यक्ष श्री कविराम खनाल
 ज्यू को अध्यक्षता तथा तपसिलमा उनलेखित महानुभावहरूको
 उपस्थितिमा स्थानीय अनुकुलन कार्य योजना (LAPA) निर्माणका
 लागि नडास्तरिय योजना तजुमा कार्यशाला गोजिके तथा ज-
 लनागु परिवर्तन सम्बन्धी सरोतना कार्यक्रम सम्पन्न गरियो
 तपसिल

क्र.सं.	सहभागीको नाम थर	पद	संस्था/कार्यालय	सम्पर्क नं.	हरनाम
१	श्री कविराम खनाल	वडा अध्यक्ष	वडा कार्यालय चौक	९८५२५६५५५२	दुर्गा
२	रत्ना कोदेल (दुःगाना)	वडा सदस्य	वडा कार्यालय चौक	९२४२०९९९६६	Balraj
३	रत्ना देवी वि.क.	"	"	९२४२०५०९९०	उज्वला
४	शान्ती वि.क.	"	"	९६४२९४९९३३	अनमोल
५	कल्पना मलती	"	"	९८५४५५०	९९६० Kala
६	फिला वि.क.	"	"	"	दिपा
७	रंगा शाही	"	"	९९९७६९२०९९२२	रत्ना
८	रामबाबुर राजी	"	"	"	धन
९	पुनमी रावल क्षेत्री	पाठक	"	९२६४५४४२९४६	उज्वला
१०	मनकुमारी पाउवाल	"	"	९२६०००९४४४२	दिपा
११	शान बहादुर नेपाली	"	"	९८६६६६२४४२	दिपा
१२	वसुन्धरा वि.क.	"	"	९८६८६५९९९०	अनमोल
१३	डिल वी. वि.क.	"	"	"	"
१४	शिवलाल वि.क.	संयोजक	मानवसंसाधन वि.क.	९२४२९९२४९९	दिपा
१५	रत्ना देवी देवहा	वडा सदस्य	चौक ०९ सुर्खेत	९८४९९६४०९०	दिपा
१६	ललित देवी शाही	सहसंयोजक	चौक ०९ सुर्खेत	९८६०६२६४६	अनमोल
१७	शिव कुमार कुं.रानी	वडा सचिव	श्री ९ नं. वडा कार्यालय	९८८०९८२०६	अनमोल
१८	रत्ना देवी वि.क.	स्वा.सेविका	चौक ९	९९६४६४४४४५	अनमोल
१९	महा देवी	समाज सेविका	चौक ९	९८५९९५९९९१	अनमोल
२०	महा देवी	"	"	"	"
२१	उज्वला नेपाली	कार्यकर्ता	चौक ९	९६४२९४९९२९	अनमोल
२२	फिलीप नेपाली	समाजसेवी	चौक ९	-	दिपा
२३					
२४					

आज त्रिति 2060 साल वैशाख २८ गतेको दिन यस चौक्रे गाउँपालिका वडा नं. १० को वडा-
 अध्यक्ष श्री नन्दाराम खनालको अध्यक्षता तथा उपस्थितमा उल्लेखित महासुभाषकको उपस्थितिमा
 जनवाद्य परिवर्तन सचेतिकरण तथा स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) निर्माणा नागरी
 वडा स्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाखा गोठरी यसै चौक्रे गा.पा. वडा नं. १० को वडा कार्यक्षेत्रमा
 सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र.सं.	सहभागीहरूको नाम/थर	पद	संस्था/कार्यक्षेत्र	सम्पर्क नं. / ज. नं.	हस्ताक्षर
१.	नन्दाराम खनाल	अध्यक्ष	चौक्रे गा.पा. - १०	९८९५९५९६०७	
२.	हजुरा कुमारी विष्ट	कार्यपालिका सदस्य	" "	९८४८८८९३१४	हजुरा
३.	भक्तिराम कामी	नागरिक	चौले, श्री चौरे	९८६९८००२३३	भक्तिराम
४.	रञ्जले कामी	वृद्ध	श्री चौरे	- २	रञ्जले
५.	बुमान सिंह कामी	नागरिक	कालिकाटोल	९८२५९९५५६७	बुमान सिंह
६.	जंग कामी	वडा सदस्य	बुमाला सिमरी	९७५९९५९५१७	जंग
७.	जवला मल्ल रिजाल	वडा सदस्य	कालिकाटोल	९८५११५१३०६	जवला
८.	गोश्वामि विष्ट	नागरिक	श्री चौरे	-	गोश्वामि
९.	प्रकाश वहादुर शाही	पत्रकार	औलाटापुरा	९८५९०५९७२३	प्रकाश
१०.	दहे लामा	वृद्ध	सिंगाडेवाडा	९८२२१३१५१५	दहे लामा
११.	मईलरा देवि विष्ट	कृषक महिला			मईलरा
१२.	बल वहादुर विष्ट	जेठ नागरिक	औलाटापुरा		बल
१३.	पेउपा त्रिभिषा	आमा समूह	जुम्लीबाडी		पेउपा
१४.	शैरबहादुर थापा	वडा सदस्य	चौले		शैरबहादुर
१५.	धनसारी खनाल	आमा समूह	जुम्लीबाडी		धनसारी
१६.	मीना देवी धामी	वडा सदस्य	वडा नं. १०	९७४६५९९०२४	मीना
१७.	लेकेन्द्र प्र. खनाल	नागरिक	सिंगाडेवाडा	९८४८९०९६७९	लेकेन्द्र
१८.	कोकिला देवी शाही	आमा समूह सदस्य	वडा नं. १० शाहीटोल	९८६६२२३३१४	कोकिला
१९.	रत्न विष्ट	आ.स. सदस्य	शाहीटोल		रत्न
२०.	केपले भुनार	नागरिक	श्री अमलापुरा	९८६६९४४८३३	केपले
२१.	नथ कामी	नागरिक	कालिकाटोल		नथ
२२.	जयमती ऐंशी	वृद्ध	विष्टटोल		जयमती
२३.	चन्द्र प्र. खनाल	तमापुरा मा. वि. अध्यक्ष	तमापुरा	९८४८८३८४६	चन्द्र
२४.	गुलाराम कामी	वृद्ध	चौलेवाडा		गुलाराम
२५.	वृषाराम विष्ट	विष्टटोल		९८६९१६५१२७	वृषाराम
२६.	धोज व. शाही	जेठ नागरिक अध्यक्ष	वडा नं. १०	९८४८८३११९	धोज

मार्च मिति २०८० साल वैशाख २१ गतेका दिन यस चौकुने गाउँ
 अध्यक्ष श्री रमण्ड वहादुर वि.ड. ज्यूडो (अध्यक्षतामा) तथा स्थल
 इन्फ्रस्ट्रक्चर प्रदानमाकदडो इण्डियालिमा यस चौकुने गाउँपाका
 दो स्थानिय अनुदान कार्यक्रम (LAPA) तर्जुमाला
 पालिडो स्तारिय पुच्छपोष्का तथा अनुमोदन गोष्ठी ला
 पालिडो स्तारिय योजना तर्जुमा इण्डियालि सम्पन्न गरियो ।

इपदिष्टाले:

क्र.सं.	सहभागीको नाम/थर	पस	सुल्या/उपस्थ	हस्ता
१-	श्री रमण्ड वि.ड.	अध्यक्ष	चौकुने गा.पा.	DRS.
२-	श्री नर वहादुर कान्तेला	इपअध्यक्ष	" "	" "
३-	श्री नन्दराम पालिमा	प्र. प्रशासक	लोकेडा	" "
४-	श्री जिरड व. वडवान	वड अध्यक्ष - १	" "	" "
५-	श्री माथाराम शर्मा	वड अध्यक्ष - २	" "	" "
६-	श्री जोगेश कुमार रामाभार	वड अध्यक्ष - ३	" "	" "
७-	श्री टोफ वहादुर (जुहाकेछो)	वड अध्यक्ष - ४	" "	" "
८-	श्री तुलाराम हिस्की मगर	वड अध्यक्ष - ५	" "	" "
९-	श्री गोविन्द थापा	वड अध्यक्ष - ६	इ.के.के.के.के.	" "
१०-	श्री धानेश्वर थापा	वड अध्यक्ष - ७	" "	" "
११-	श्री कमल वहादुर (जी.ले)	वड अध्यक्ष - ८	" "	" "
१२-	श्री इन्द्रशम शेर्पाल	वड अध्यक्ष - ९	" "	" "
१३-	श्री नन्दराम शेर्पाल	वड अध्यक्ष - १०	" "	" "
१४-	श्री उज्वारे ढोल	वड अध्यक्ष - १	" "	" "
१५	कमला वि.ड	का.पा. सदस्य	चौकुने	" "
१६	हजुरा कुमारी विष्ट	का.पा. सदस्य	चौकुने	१० हजुरा
१७	पद्मा देवि विष्ट	का.पा. सदस्य	चौकुने	७ पद्मादे.
१८	आनन्द वि.ड	का.पा. सदस्य	चौकुने	६ आनन्द
१९:	जोकीराम शर्मा	डा. अध्यक्ष - ७	" "	" "
२०.	हिपेन्द्र शर्मा	पद्म स्वास्थ्य प्राविधिक	" "	" "
२१.	हेमन्त भण्डारी	कृषि शाखा	चौकुने	" "